

เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
ระหว่าง จังหวัดสิงห์บุรี และ จังหวัดปทุมธานี

นางสาวমনชยา ฟุ้งสิริรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

COMPARISON OF THE PROCESS OF
IMPROVEMENT OF HOUSING FOR THE ELDERLY IN
SINGBURI PROVINCE AND PRATHUMTHANI PROVINCE

Miss Monchaya Fungsirirut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Real Estate Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัย
ของผู้สูงอายุระหว่าง จังหวัดสิงห์บุรี และ จังหวัดปทุมธานี

โดย

นางสาวมนชยา ฟุ้งสิริรัตน์

สาขาวิชา

การพัฒนารองศาสตราจารย์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรียา หิรัญโร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำจง)

มนชยา ฟุ่งสิริรัตน์: เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่าง จังหวัดสิงห์บุรี และ จังหวัดปทุมธานี. (COMPARISON OF THE PROCESS OF IMPROVEMENT OF HOUSING FOR THE ELDERLY IN SING BURI PROVINCE AND PRATHUM THANI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 126 หน้า.

การศึกษาระบบการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานี ถือเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยที่มีลักษณะการสมทบเงินของทางภาครัฐเพื่อการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยที่รูปแบบการสมทบเงินหรือการบริจาคผ่านมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก มีขั้นตอนหรือกระบวนการในการแจกจ่ายเงินไปในแต่ละภาคส่วนให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อนำเงินไปปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะสภาพแวดล้อม การอยู่อาศัย และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ รวมทั้งศึกษาระบบการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านและลักษณะที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างระหว่างจังหวัดสิงห์บุรี และ จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำข้อดีที่เกิดขึ้นมาเป็นตัวอย่างและแนวทางในการพัฒนาต่อไป ทางผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการศึกษา คือ พื้นที่ในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสิงห์บุรี โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จังหวัดละ 10 คน และ นักพัฒนาสังคมจังหวัดปทุมธานีและนายช่างฝ่ายโยธาจังหวัดปทุมธานี อีกทั้งสิ้น 10 คนและนักพัฒนาสังคมและฝ่ายช่างองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี อีก 2 คน

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรีมีการยกใต้ถุนสูงมาก เนื่องจากระดับน้ำท่วมสูงเป็นเวลานานและมีการปรับปรุงโดยใช้วัสดุพื้นถิ่น (ไม้ไผ่) ส่วนจังหวัดปทุมธานีมีบ้านชั้นเดียวและสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้ ซึ่งนำไปสู่การใช้สอยพื้นที่และการทำกิจกรรมบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่ต่างกัน นอกจากนี้กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมระหว่าง 2 จังหวัดที่เกิดขึ้น มีความแตกต่างกัน ทั้งในแง่รูปแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดสิงห์บุรีมีการทำประชาคมของคนในหมู่บ้าน ในขณะที่ปทุมธานีเป็นการคัดเลือกจากทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี และกระบวนการดำเนินงานของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะที่ปทุมธานีมีกระบวนการดำเนินงานผ่านทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี ซึ่งทั้งสองจังหวัดมีทั้งข้อเด่นและข้อด้อยที่เกิด

ในการดำเนินถึงกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและลักษณะที่อยู่อาศัย ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวผลักดันให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบตัวอย่างเพื่อให้เกิดการทำงานที่ร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์คือผู้ที่ประสบปัญหาจริง มีคุณภาพชีวิตหรือการยกระดับชีวิตที่ดีขึ้น โดยแนวทางกระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นการแนะนำขั้นตอนที่รวดเร็ว ไม่ให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการ ซึ่งแนวทางที่เสนอไปจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อมีการนำไปสู่การปฏิบัติจากการศึกษาพบว่าข้อจำกัดของหน่วยงานท้องถิ่นถือเป็นอุปสรรคในการจัดทำ โดยยังขาดความรู้ความเข้าใจแบบก่อสร้าง ดังนั้นแนวทางในการแก้ไข คือ การทำความเข้าใจต่อแบบก่อสร้าง และมีการบริหารจัดการงบประมาณให้เหมาะสม ซึ่งแนวทางการแก้ไขดังกล่าวจะทำให้พื้นที่ศึกษากลายเป็นพื้นที่ต้นแบบทางด้านผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยการต่อยอดงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นการติดตามผลกระบวนการดำเนินงานและประเมินความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดของโครงการที่เกิดขึ้นจริง

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา....การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์... ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2555.....

547 33527 25 : MAJOR REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORDS: HOUSING / ELDERLY / DISTRIBUTION / DONATION.

MONCHAYA FUNGSIRIRUT : COMPARISON OF THE PROCESS OF IMPROVEMENT OF HOUSING FOR THE ELDERLY IN SINGBURI PROVINCE AND PRATHUMTHANI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. TRIRAT JARATACH, 126 pp.

This study provides a comparison of the processes of improvement of appropriate housing for seniors in Sing buri province and Prathum thani province in Thailand which is an important issue as Thailand has an increasing number of aged members of society. Accordingly, the government has provided funding, including from the Pa foundation, to the appropriate community facilities for the renovation of housing for the elderly. The purpose of this research was to investigate the characteristics of the environment, social circumstances, economic and cultural well-being in communities of the elderly in the two provinces. In addition, it aimed to examine ways to improve appropriate housing for the elderly in order to propose measures in guidelines for further development projects for the elderly in other areas. A sample of 20 seniors (age 60) in Sing buri province and Prathum thani province, 10 social development workers and civil engineers in Prathum thani province and a social development worker and a civil engineer in Tambon Tha Ngam, Sing Buri province were the participants in the study.

The study results demonstrated that seniors living in Sing buri province tended to live in raised one storey dwellings because of the lengthy periods of flooding. These houses are made mostly of local materials such as bamboo. In Pathum Thani province homes were either single storey or two storey with the lower in cement and upper made of wood. The differences in homes in Sing buri and Prathum thani province show the different uses of space by the elderly occupants. The target groups were also selected differently: that from Sing buri province came from a village community while the group from Prathum thani province was selected by the Office of Social Development and Human Security. The study implementation was assisted by the local Sing buri Administration (Tambon) while in Prathum thani, the process was implemented through the Office of Social Development and Human Security.

In terms of improvement of appropriate housing for elderly, the study found that the participation of the community is a factor that led to success between government and population. As a result, those who benefitted most in terms of quality of life were the elderly who have real problems. The recommendation for guidelines of the process is that steps should be short and avoids delays in implementation in renovation projects. The study found that local authorities were limited in that they lacked knowledge in construction technology. Therefore, it is recommended that an understanding of building and budget management are the solution. Finally, further research should monitor the implementation of housing improvement projects and evaluate their success in actual housing projects.

Department :Housing..... Student's Signature
Field of Study :Real Estate Development.... Advisor's Signature
Academic Year :2012.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อันเกิดจากความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ ซึ่งสละเวลาในการให้คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะในประเด็นที่บกพร่องตลอดระยะเวลาดำเนินงานวิจัย ทางผู้วิจัยจึงขอกราบขอบขอบคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำรง ศาสตราจารย์ เลอสมสถาปิตานนท์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา ที่มาให้เกิดริเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงให้คำแนะนำการดำเนินงานวิจัยในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบพระคุณหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ข้อมูลในการดำเนินงานวิจัย ไม่ว่าจะเป็น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี และที่นักพัฒนาสังคมจังหวัดปทุมธานี ทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์จนเสร็จสิ้นงานวิจัย

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลักทางด้านงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ บุพการีและบุคคลในครอบครัวที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยเสมอมา ซึ่งประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุคคลต่างๆ ที่ได้กล่าวมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 วิธีการดำเนินงานการวิจัย.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 ประเด็นของการศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะ สภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ.....	11
2.2 ประเด็นลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันระหว่างจังหวัด สิงห์บุรีและปทุมธานี.....	16
2.3 ประเด็นศึกษากระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่าง จังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	20
2.4 วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง.....	29

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	33
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33
3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา.....	34
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	35
3.4 การศึกษา วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา.....	35
3.5 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	36
3.7 กรอบแนวคิด.....	37
บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	39
4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัด ปทุมธานี.....	39
4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	44
4.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุง ซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	67
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัด ปทุมธานี.....	75
5.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	80
5.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุง ซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	101

	หน้า
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	105
6.1 สรุปผลการวิจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดปทุมธานี.....	105
6.2 สรุปผลการวิจัยทางด้านลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	106
6.3 สรุปผลการวิจัยทางการเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	108
6.4 เสนอแนะกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม	110
รายการอ้างอิง.....	118
ภาคผนวก.....	121
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	126

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	อัตราส่วนการเป็นภาระของประชากรกลุ่มต่างๆ.....	2
2.1	แสดงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง.....	30
3.1	แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย.....	37
4.1	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	46
4.2	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	47
4.3	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	48
4.4	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	49
4.5	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	50
4.6	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	51
4.7	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	52
4.8	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	53
4.9	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	54
4.10	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	55
4.11	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	57
4.12	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	58
4.13	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	59
4.14	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	60
4.15	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	61
4.16	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	62
4.17	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	63
4.18	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	64
4.19	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	65
4.20	แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี.....	66

6.1	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี.....	107
6.2	แสดงกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรี และปทุมธานี.....	108
6.3	แสดงข้อดี-ข้อเสีย ของ TOP DOWN PROCESS.....	112
6.4	แสดงข้อดี-ข้อเสีย ของ BOTTOM UP PROCESS.....	112
6.5	แสดงเกณฑ์การเลือกแนวทาง TOP DOWN PROCESS.....	113
6.6	แสดงเกณฑ์การเลือกแนวทาง BOTTOM UP PROCESS.....	113

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แสดงพีระมิดประชากรไทย.....	3
1.2	พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานี.....	8
1.3	พื้นที่จังหวัดปทุมธานี.....	8
2.1	ความสามารถทางการบริหารตามระดับการบริหาร.....	24
2.2	CIPP MODEL.....	24
3.1	แสดงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	34
4.1	ขอบเขตและที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา.....	40
4.2	แสดงพื้นที่และอาณาเขตตำบลท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี.....	42
4.3	ตัวอย่างงานฝีมือของชาวตำบลท่างาม.....	43
4.4	แสดงกระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี.....	69
4.5	กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ปี 2553.....	71
4.6	กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ปี 2554.....	72
4.7	ช่วงเวลาการดำเนินงาน.....	73
5.1	แสดงสภาพการอยู่อาศัยโดยรวมของบ้านผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี.....	76
5.2	แสดงสภาพการอยู่อาศัยโดยรวมของบ้านผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรี.....	79
5.3	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางชด หิรัญพฤษ์.....	80
5.3	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางสินวล ภูระหงษ์.....	81
5.4	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนายสมนึก เกตุนิวัฒน์.....	82
5.5	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางวัน สาลี.....	83
5.6	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางเจริญ ประสาทศรี.....	84
5.7	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางยอด ปะปน.....	85
5.8	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางละเมียด.....	86

5.9	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางสาวปิยะนุช เขี่ยมสะอาด.....	87
5.10	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางสาวสมจิตร บัวชูใบ.....	88
5.11	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางกังวล ชื่นศิริ.....	89
5.13	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของพ่อสังเวียน ถาวร.....	90
5.14	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่ม้วย ตุ่มทอง.....	91
5.15	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่ละออง ม่วงหล้า.....	92
5.16	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่จรัญ ถาวร.....	93
5.17	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่แหล่ม ดีสาย.....	94
5.18	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่ป้อม จะระ.....	95
5.19	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่บุญเรือน สายทอง.....	96
5.20	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของพ่อบุญเลิศ - แม่น้อย นาคมา.....	97
5.21	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของพ่อเล็ก ดาวหรอย.....	99
5.22	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่กี ทับแป้น.....	100
6.1	แนวทางเลือกที่ 1 TOP DOWN PROCESS.....	115
6.2	แนวทางเลือกที่ 2 BOTTOM UP PROCESS.....	117

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

เมื่อการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะสาขาการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก จึงส่งผลให้อัตราการเกิดลดลง เมื่อโลกมีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะสาขาการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก จึงส่งผลให้อัตราการเกิดลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น และสัดส่วนของผู้สูงอายุมีมากขึ้นตามไปด้วย

สถานการณ์ของประเทศไทยก็ดำเนินไปเช่นเดียวกับนานาประเทศ กล่าวคือ การดำเนินนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาวขึ้น และมีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความรู้และทักษะในการป้องกันและดูแลสุขภาพ ตลอดจนการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลสำเร็จดังกล่าวทำให้ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร กล่าวคือ ประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มที่ลดลงสอดคล้องกับข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2542-2559¹ ของคณะกรรมการคาดประมาณประชากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี ที่คาดประมาณว่า ประชากรในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี

ประเทศไทย จากข้อมูลสถิติประชากรของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งประมวลผลจากฐานข้อมูล “ทะเบียนราษฎร” ของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบเช่นเดียวกันว่า จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี และมีความสอดคล้องกับข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคม

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 2554

ผู้สูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ พ.ศ.2547 โดยข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย คาดว่า พ.ศ.2547 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ต่อประชากรทั้งหมดทุกช่วงอายุ คิดเป็นร้อยละ 10.20 ส่วนข้อมูลสถิติประชากร พบว่า พ.ศ.2547 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดทุกช่วงอายุ คิดเป็นร้อยละ 10.18 ทั้งนี้ ได้มีการคาดประมาณกันไว้ว่า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ.2570

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรยังส่งผลให้อัตราส่วนภาวะพึ่งพิงหรือภาวะโดยรวมที่ประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดูประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุเปลี่ยนแปลงไป โดยภาวะพึ่งพิงของเด็กมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาวะพึ่งพิงโดยรวมของทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มลดลง

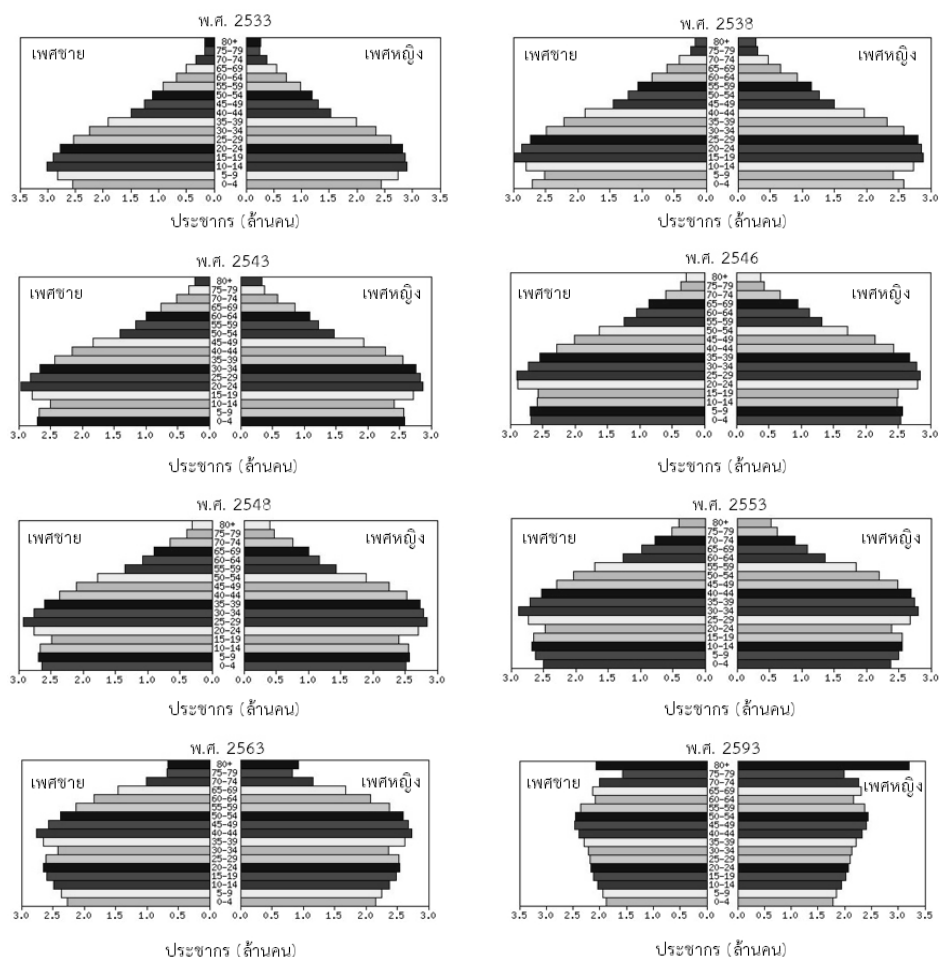
ตารางที่ 1.1 อัตราส่วนการเป็นภาระของประชากรกลุ่มต่างๆ (ร้อยละ)

พ.ศ.	อัตราส่วนต่อประชากรทั้งประเทศ		
	วัยเด็ก	ผู้สูงอายุ	ภาพรวม
2547	32.68	15.03	47.71
2548	32.03	15.31	47.34
2549	31.38	15.65	47.03
2550	30.84	16.00	46.84
2551	30.24	16.37	46.61
2552	29.65	16.91	46.56

มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนา สังคม และความมั่นคงของมนุษย์ , พ.ศ. 2553

ซึ่งหากพิจารณาในระดับประเทศ จะพบว่าประเทศไทยมีโครงสร้างประชากรวัยสูงอายุมีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกับโครงสร้างประชากรโลก ซึ่งเพิ่มจากร้อยละ 9.4 ในปี 2543 ร้อยละ 12 ในปี 2553 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 16.8 ในปี 2563 และในทางตรงกันข้ามประชากรวัยเด็กกลับมีอัตราลดลงจากร้อยละ 24.7 ในปี 2543 เป็น ร้อยละ 19 ในปี 2563 ซึ่งจากตัวเลขดังกล่าวและแนวโน้มการจํัดกลุ่มประเทศสังคมผู้สูงอายุ (ประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ของ

ประชากรในประเทศ) ทำให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ด้วยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนในสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 1.1 แสดงพีระมิดประชากรไทย พ.ศ. 2533 – 2593

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2548 - 2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(คำนวณจากค่าเฉลี่ยรายปี)

เมื่ออายุมากขึ้นความต้องการรูปแบบที่อยู่อาศัยย่อมมีความเปลี่ยนแปลงไป ที่อยู่อาศัยเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานและมีความหมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมากกล่าวคือ

1. เป็นพื้นที่ที่รองรับการใช้ชีวิตให้เกิดสุขภาวะที่ดี โดยที่อยู่อาศัยนั้นต้องมีการเข้าถึงของโครงสร้างพื้นฐาน หรือสาธารณูปโภคสาธารณูปการ เช่น สถานที่ทำงาน สถานศึกษา อนามัย และโรงพยาบาล เป็นต้น

2. การเลือกที่อยู่อาศัยจะเป็นมิติที่เชื่อมกับการลงหลักปักฐาน เป็นการตั้งถิ่นฐานในรูปแบบถาวร มีการย้ายถิ่นฐานต่ำ ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของการพัฒนาภาวะเป็ยบในสังคมในระยะยาว² ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงที่อยู่อาศัยในประเทศไทย ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ ที่อยู่อาศัยภาคประชาชน ที่อยู่อาศัยภาคธุรกิจเอกชน และที่อยู่อาศัยของภาครัฐ

2.1 ที่อยู่อาศัยภาคประชาชน เป็นลักษณะประชาชนสร้างขึ้นเอง มิได้ทำขึ้นเพื่อขายในตลาด สำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมืองหรือในชนบท โดยอาจจะมีการจ้างแรงงานหรือผู้รับเหมารายย่อย ส่วนผู้มีรายได้สูงมักจัดสร้างโดยผู้รับเหมาระยะหรือบริษัทรับสร้างบ้าน เป็นต้น

2.2 ที่อยู่อาศัยภาคธุรกิจเอกชน เป็นการสร้างจากนักพัฒนาที่ดิน สร้างเพื่อขายหรือให้เช่า ซึ่งหวังผลประโยชน์ทางการค้าและแสวงหากำไรเป็นหลัก โดยจะมีความแตกต่างของราคาขึ้นอยู่กับทำเล ขนาด และวัสดุที่ใช้ แต่สำหรับการเช่าจะมีช่วงของราคาตั้งแต่ต่ำจนสูงมาก

2.3 ที่อยู่อาศัยภาครัฐ มักมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ประสบภัยพิบัติ จึงมักเป็นโครงการสวัสดิการหรือการสังคมสงเคราะห์เป็นหลัก การศึกษาในครั้งนี้เป็นผลมาจากการที่มูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทยได้บริจาคเงินสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม โดยคัดเลือกจังหวัดนำร่องของภาคกลางทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี สระบุรี และปทุมธานี ซึ่งจากการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านที่ผ่านมานั้น จังหวัดที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดนั้นคือจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบท ที่มีศักยภาพในการปรับปรุงซ่อมให้อยู่ในงบประมาณ ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้เลือกจังหวัดปทุมธานีเข้ามาเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซม โดยบริบทที่แตกต่างกันระหว่างสอง

² Alex F. Schwatz. *Housing policy in the United States: An introduction* (New York: Routledge Taylor & Francis Group.2006).pp. 2-3.

พื้นที่ อีกทั้งในแง่ของรูปแบบการบริหารงาน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษากระบวนการที่แตกต่างกันในการบริหารซึ่งอยู่ในบริบทของเมืองที่ต่างกันอีกด้วย

จังหวัดปทุมธานีเป็นบริบทเมืองแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง เนื่องจากเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร โดย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุที่ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมที่มีความยากจน และทางโครงการปรับปรุงซ่อมแซมของมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก สภากาชาดไทย ได้สนับสนุนเงินจำนวน 50,000 บาท โดยผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่ของจังหวัดสิงห์บุรีที่เป็นอีกหนึ่งจังหวัดต้นแบบที่มีบริบทของพื้นที่เป็นพื้นที่ชนบท โดยที่ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี เคยได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐในปีงบประมาณ 2553 จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ในการปรับปรุงและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท/หลัง เนื่องด้วยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ได้เลือกพื้นที่ในจังหวัดสิงห์บุรีเป็นพื้นที่พัฒนาต้นแบบผู้สูงอายุ เนื่องจากมีความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของผู้สูงอายุ (มีการก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุซึ่งมีการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี) หน่วยงานท้องถิ่น(อบต.) เคยได้รับการอบรมด้านการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จากทาง หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ และ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ในปี 2554 ทำให้ตำบลท่างามถูกเลือกให้เป็นต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ มูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยากจึงได้ลงไปยังจังหวัดสิงห์บุรีเพื่อสมทบงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งบริบทของพื้นที่ทั้งสองที่มีความแตกต่างกันแล้วนั้น ผู้วิจัยยังต้องการเปรียบเทียบกระบวนการซ่อมแซมซึ่งรวมไปถึง เงินทุนที่ได้รับที่สามารถนำไปซ่อมแซมบ้านแต่ละหลังได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงลักษณะที่อยู่อาศัยของทั้ง 2 พื้นที่ เป็นต้น

ฉะนั้นผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่การเปรียบเทียบกระบวนการซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยและศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัย และผู้ทำการวิจัยได้ทำการศึกษางานวิทยานิพนธ์ที่ผ่านมาที่เกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยเพื่อผู้สูงอายุโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิทยานิพนธ์ของ นายมงคล ปฐมกุลเวชราช การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ : กรณีศึกษา ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี

จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ในการวิจัยนี้มีความเหมือนในด้าน การปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ ลักษณะที่อยู่อาศัยที่เป็นแบบบ้านยกใต้ถุน เนื่องจากทั้งสองพื้นที่ประสบอุทกภัยเกือบทุกปี ส่วนในด้านความแตกต่างของงานวิจัยคือ จำนวนเงินสนับสนุนและบริบทของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันทางด้านความเป็นเมืองและรูปแบบชนบท นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการใช้วัสดุในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดปทุมธานี
- 1.2.2 เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี
- 1.2.3 เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี
- 1.2.4 เพื่อเสนอแนะกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

1.3.1 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา โดยพิจารณาจากการร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นในระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น รวมทั้งในส่วนของงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง(ภาฯ) และงบประมาณส่วนท้องถิ่น และดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว ทางผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงไปจังหวัดปทุมธานี

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ทางผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 2 กลุ่ม และได้แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกทั้งหมด 2 ชุดดังนี้

- 1) กลุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจงผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านที่ได้รับการปรับปรุง โดยการซ่อมแซม โดยทำการเก็บข้อมูลทั้ง 10 หลัง ของทั้งจังหวัดปทุมธานีและสิงห์บุรี โดยใช้วิธีการ

สัมภาษณ์ กิ่งโครงสร้าง ในด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย การใช้ชีวิตในแต่ละวันของผู้สูงอายุ

2) กลุ่มนักพัฒนาสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ ฝ่ายนายช่างโยธา องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี และนักพัฒนาสังคมและฝ่ายช่างอบต.ท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี โดยทำการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์กิ่งโครงสร้าง

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยเน้นการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่บ้านได้รับการปรับปรุงซ่อมแซม โดยเนื้อหาการศึกษาจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ สังคม เศรษฐกิจ รายได้ต่อครัวเรือน กิจกรรมและพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน สภาพการอยู่อาศัย สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และเน้นการเก็บข้อมูลจากนักพัฒนาสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ ฝ่ายนายช่างโยธา องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสิงห์บุรีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา ออกเป็น 2 พื้นที่ โดยมีขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาในจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานี ซึ่งทั้งสองจังหวัด เป็นพื้นที่ที่อยู่ในโครงการปรับปรุงซ่อมแซมของมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย ซึ่งเป็นการร่วมมือของทุกภาคส่วน

1) **จังหวัดสิงห์บุรี** ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งมีทั้งหมด 11 หมู่ ดังภาพที่ 1.2

2) **จังหวัดปทุมธานี** ซึ่งได้แก่ อำเภอ ลำลูกกา อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว ดังภาพที่ 1.2

จากภาพที่ 1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างของทั้งสองพื้นที่ที่จะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ จังหวัดสิงห์บุรีมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หลัง ภายในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามเพียงที่เดียว ในขณะที่จังหวัดปทุมธานีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบการกระจายพื้นที่

ภาพที่ 1.2 พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานี

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.4.1 ศึกษาและทบทวนเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งแผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการทั้งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ โดยศึกษาข้อมูลทั้งของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 คัดเลือกพื้นที่ศึกษาโดยการวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา และวิเคราะห์เบื้องต้น

1.4.3 ทำการศึกษา สัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลในภาพรวมของพื้นที่ศึกษาเบื้องต้น ทั้งทางด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ

1.4.4 จัดทำเครื่องมือโดยสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้

เกี่ยวกับปัจจัยในการศึกษา ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างของผู้สูงอายุที่บ้านได้รับการปรับปรุงซ่อมแซม เป็นการเก็บข้อมูลในส่วนของ พฤติกรรม ทักษะ ทักษะ ความพึงพอใจและความต้องการที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสอบถามช่างโยธาและนักพัฒนาสังคมถึงกระบวนการดำเนินโครงการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุ

1.4.5 การลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัย โดยเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาการใช้งาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการในพื้นที่ศึกษา โดยการศึกษาข้อมูลปฐมภูมินี้ โดยแยกตามวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์กับ เจ้าของบ้านที่เป็นผู้สูงอายุ และบุคคลที่เกี่ยวข้องในส่วนของงานผู้สูงอายุ รวมทั้งในการการสัมภาษณ์กับ เจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอแผนและนโยบาย

1.4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจ และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ โดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้ คำตอบตามวัตถุประสงค์

1.4.7 นำรายละเอียดที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์มาสรุป

1.4.8 เสนอแนะกระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุที่เหมาะสม และมีความยั่งยืน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
2. ได้แนวทางในกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมเป็นตัวอย่าง
3. เพื่อเสนอแนะ ข้อมูลให้กับทางภาครัฐในการกำหนดแผนและนโยบายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและพื้นที่อื่นในประเทศไทยที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและสัญชาติไทย³

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง การปรับปรุงสภาพพื้นที่อยู่อาศัยที่มีการชำรุดเสื่อมโทรม ให้สามารถใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ห้องน้ำ ราวจับ บันได เป็นต้น ภายใต้โครงการบ้านน่าอยู่เพื่อคนพิการและผู้สูงอายุ มูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย

ลักษณะที่อยู่อาศัย หมายถึง อาคารบ้านเรือน รวมถึงตึก โรง และแพที่มนุษย์จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยทั้งกลางวันและกลางคืน ภายในที่อยู่อาศัยประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการมีทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย อุปกรณ์และสิ่งที่ใช้สอยที่จำเป็นตามความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีงามทั้งส่วนตัวและครอบครัวของผู้พักอาศัย

³ กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2541.สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย.

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประเด็นของการศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ

2.1.1 สังคมผู้สูงอายุ

ความหมาย ผู้สูงอายุ

วัยสูงอายุจัดเป็นวัยที่อยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต ลักษณะและพัฒนาการในวัยนี้จะตรงข้ามกับวัยเด็ก คือมีแต่ความเสื่อมโทรมและสึกหรอ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป¹ จึงเป็นการยากที่จะกำหนดว่าบุคคลใดอยู่ในวัยสูงอายุ เกณฑ์ที่สังคมจะกำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้สูงอายุนั้น จะแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมซึ่งได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ เช่น ฮอลล์² ได้แบ่งการสูงอายุของบุคคลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Chronological Aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทิน โดยการนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป และบอกได้ทันทีว่า ใครมีอายุน้อยเพียงใด

2. การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) เป็นการพิจารณาการสูงอายุจากสภาพร่างกายและสรีระของบุคคลที่เปลี่ยนไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายลดน้อยลง เป็นผลมาจากความเสื่อมโทรมตามกระบวนการสูงอายุซึ่งเป็นไปตามอายุขัยของแต่ละบุคคล

3. การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ การรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซาว์ปัญญา และลักษณะบุคลิกภาพที่ปรากฏในระยะเวลาต่าง ๆ ของชีวิตแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น

¹ ชูศรี วงเครือ, 2543, น. 47

² Hall D.A., 1976, pp. 3-4 อ้างในแสงเดือน มุสิกธรรมณี, 2545, น. 7

4. การสูงอายุตตามสภาพสังคม (Sociological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม รวมทั้งความคาดหวังของสังคมต่อบุคคลนั้นซึ่งเกี่ยวกับอายุ การแสดงออกตามคุณค่าและความต้องการของสังคม

วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการประชุมที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย³ พบว่า โครงสร้างประชากรโดยรวมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้พีรามิดทางประชากรกลายเป็นรูปแจกัน สัดส่วนและจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นในขณะที่เด็กลดลง ถึงแม้ประชากรวัยทำงานจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่จะเริ่มลดลงในอีก 10-15 ปีข้างหน้าและมีผลต่อภาวะพึ่งพา (Dependency Ratio) ทำให้เป็นผลสืบเนื่องต่อสถานะเศรษฐกิจ ขนาดและสัดส่วนของผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มที่เร็วมาก ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าหรือในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยจะได้ชื่อว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยกว่าร้อยละ 10 ของประชากรมีอายุมากกว่า 60 ปี ประชากรสูงอายुर้อยละ 54-55 เป็นผู้สูงอายุหญิง โดยสัดส่วนผู้สูงอายุหญิงจะยิ่งมากในกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุหญิงจะอยู่ในสถานะหม้ายและเป็นโสดมากกว่าชาย แนวโน้มของการเป็นโสดจะเพิ่มขึ้นแต่การอยู่ในสถานะหม้าย ลดลงเล็กน้อย ในขณะที่แนวโน้มการหย่า-แยกเพิ่มขึ้น

2.1.2 ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของประชากรผู้สูงอายุ

ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของประชากรผู้สูงอายุมีลักษณะต่าง ๆ กันไม่ได้เป็นกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันทั้งหมด ในปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 50 อยู่ในครัวเรือนขยายที่มีสามรุ่นอายุคน คือ ผู้สูงอายุ ลูก และหลาน และอีกหนึ่งในสามอยู่ใน 2 รุ่นอายุ โดยส่วนใหญ่ คือ ผู้สูงอายุกับลูกที่สมรส ดังนั้นโดยรวมแล้วกว่าร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุในปัจจุบันอาศัยอยู่ในครอบครัวขยายและที่เป็นครอบครัวเดี่ยวก็จะมีบ้านของลูกหลานอยู่ใกล้กัน โดยทั่วไปราวร้อยละ 36 ของผู้สูงอายุจะมีบุตรหลานที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันมาเยี่ยมทุกสัปดาห์และเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96) มาเยี่ยมทุกปี อย่างไรก็ตามการอยู่คนเดียวในประชากรสูงอายุมีราวร้อยละ 4 ในปัจจุบันและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปัจจุบันผู้สูงอายุมีบุตรมากเพราะเคยอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ที่สูงมาก่อน โดยมีบุตร

³ สุทธิชัย จิตตะพันธ์กุลและคณะ, 2545, น. 1-4

เฉลี่ย 5 คน แต่สำหรับผู้สูงอายุในอนาคตจำนวนเฉลี่ยของบุตรจะลดลงเป็น 2 คน ดังนั้นโอกาสการเป็นครอบครัวขยายในอนาคตจะลดลงและมีแนวโน้มที่ผู้สูงอายุจะอยู่ในลักษณะครอบครัวเดี่ยวสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันการถือฤกษ์ภายในครอบครัวในลักษณะปัจจุบันจะลดความเข้มแข็งลง และแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการถือฤกษ์ในครอบครัว แต่ครอบครัวจะยังเป็นแหล่งเกื้อหนุนที่สำคัญและชุมชนจะมีบทบาทมากขึ้น จากการประมาณการพบว่ามีผู้สูงอายุร้อยละ 1.2 - 1.3 ที่ไม่ได้รับการดูแลจากครอบครัวและมีผู้สูงอายุประมาณ 1.9 - 2.0 แสนคนที่ต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากอยู่ในภาวะยากจน ในอนาคตน่าจะยากจนอยู่ต่อไปถ้าไม่มีการดำเนินการที่เหมาะสม ผู้สูงอายุที่มีคู่สมรสจะมีรายได้และสถานภาพเศรษฐกิจดีที่สุดในขณะที่หญิงที่ไม่มีคู่สมรส เช่น ว่าง โสด หย่าร้าง มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด หนึ่งในสามของผู้สูงอายุในปัจจุบันมีรายได้ไม่เพียงพอ โดยผู้สูงอายุชายมีรายได้ไม่เพียงพอสูงกว่าผู้สูงอายุหญิง และผู้หญิงพอใจกับรายได้ของตนเองมากกว่าชายและบุตรเป็นแหล่งรายได้และการเกื้อหนุนที่สำคัญที่สุดในทางกลับกัน ผู้สูงอายุให้การเกื้อหนุนแก่ครอบครัวและบุตรหลาน ในระดับสูงโดยร้อยละ 80 ของบ้านที่อาศัยเป็นของผู้สูงอายุและครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุช่วยออก ค่าใช้จ่ายในบ้าน นอกเหนือจากการทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวบางส่วนแล้วผู้สูงอายุ ยังถือฤกษ์ครอบครัวในการช่วยทำกิจกรรมต่างๆในบ้านโดยเฉพาะผู้สูงอายุหญิง

ด้านการทำงาน เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วผู้สูงอายุมีการทำงานที่ค่อนข้างสูง โดยราวหนึ่งในสามยังทำงานเพื่อรายได้ คาดว่าผู้สูงอายุในอนาคตน่าจะมีสัดส่วน การทำงานที่สูงขึ้น ผู้สูงอายุในอนาคตอาจต้องมีการย้ายเพื่อติดตามอยู่กับลูกหลานหรือใกล้ลูกหลานมากขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของโครงการสร้างเศรษฐกิจ สังคมและการจ้างงาน

2.1.3 สภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ

โรคและปัญหาทางสุขภาพที่สำคัญในประชากรสูงอายุของไทยคือ โรคไม่ติดต่อ โดยเฉพาะโรคที่มีผลต่อการเคลื่อนที่ เช่น โรคหลอดเลือดสมอง โรคข้อ ขุบัติเหตุ เป็นต้น โรคที่มีผลต่อประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น นอกจากนี้โรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคกระดูก

พ룬 โรคความดันโลหิตสูง โรคข้อและกระดูก โรคเบาหวาน และกลุ่มอาการโรคสมองเสื่อมเป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญในผู้สูงอายุไทย โดยพบว่าเป็นปัญหาในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาการกลืนปัสสาวะไม่ได้ การหกล้ม และโรคซึมเศร้า เป็นปัญหาที่พบบ่อยและมีความสำคัญเช่นเดียวกันทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผู้สูงอายุ ร้อยละ 40 มีโรคหรือปัญหาสุขภาพมากกว่า 2 ชนิดขึ้นไป ร้อยละ 19 มีโรคที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจที่เคยและควรจะทำได้ (ทุพพลภาพระยะยาว) และร้อยละ 7 ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดูแลกิจส่วนตัว เช่น การอาบน้ำ การสวมเสื้อผ้า หรือการรับประทานอาหาร เป็นต้น

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา รายได้ การมีอาชีพก่อนวัย 60 ปี การมีอาชีพในปัจจุบัน เพศ สถานภาพทางสังคม บุตรหลานที่ให้ความช่วยเหลือและสภาพอารมณ์ แต่ผลการวิจัยที่สำคัญในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุที่ทำงานหรือมีงานรับผิดชอบจะมีอัตราการตายต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มียานรับผิดชอบโดยไม่ขึ้นอยู่กับสถานะสุขภาพ แนวโน้มของปัญหาสุขภาพทั้งโรค ภาวะทุพพลภาพ และภาวะพึ่งพาจะสูงขึ้นในอนาคต ทำให้การใช้จ่ายทางทรัพยากรด้านการแพทย์ การสาธารณสุขและด้านอื่นๆ ในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้าจะมากอย่างมหาศาลและมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมและเร่งด่วน

2.1.4 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรคำนึงถึงหลักการจัดการด้านที่อยู่อาศัยทั่วไปที่สำคัญ คือ

1. ต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคล (Individual Needs) ซึ่งประกอบด้วย
 - 1) ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและสุขภาพอนามัย เช่น มีที่พักเพียงพอ แยกเป็นสัดส่วน มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี มีการจัดระบบการรักษาความสะอาด มีระบบการปกป้องจากภายนอก เช่น เสียง แสง ที่ดี เป็นต้น
 - 2) ความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะเวลาพักผ่อน ต้องยึดหลักให้ผู้เข้าอยู่อาศัยเข้าใจและคำนึงถึงการเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน
 - 3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ควรมีพื้นที่ที่จะให้แต่ละบุคคล และครอบครัวได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกันภายในที่อยู่อาศัย และความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน

4) ความมั่นคงของบุคคลและการพัฒนา ซึ่งความรู้สึกรู้สึกในการได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์จะช่วยพัฒนาความสามารถ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย

2. ต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคม (Social Needs) ซึ่งประกอบด้วย

1) ความสามัคคีของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน

2) การผสมผสานด้านที่อยู่อาศัยและความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ ที่อยู่อาศัยต้องเป็นที่รวมทุกสิ่งทุกอย่างที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน

3) การอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยจัดให้มีสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ห้องประชุม ห้องสมุด ศูนย์พักผ่อนออกกำลังกาย โรงภาพยนตร์ โรงละคร สนามกีฬา

จะเห็นได้จากอดีตว่า มีหลายแนวความคิดสำหรับแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งบ่อยครั้งที่สังคมมองผู้สูงอายุเป็นเพียงกลุ่มคนที่ไม่สามารถสร้างผลผลิตได้อีก (Post-productive) จึงถูกจัดให้ไปอยู่อาศัยแยกออกไปในรูปแบบกึ่งสถาบันซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนที่อยู่อาศัยทั่วไป ไกลห่างจากชุมชนและความเจริญต่าง ๆ การมองและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ก็แตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละหน่วยงาน เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ด้านสวัสดิการสังคม ด้านนักวางแผนหรือสถาปนิก เป็นต้น ในหลายๆ ประเทศก็มีแนวทางในการแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศสังคมนิยมก็จะมองผู้สูงอายุเป็นผู้ที่จะได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขหลังจากเกษียณ ในประเทศทุนนิยมก็จะมีระบบบำนาญบำนาญและมีเครือข่ายสังคมที่เข้มแข็ง แต่ภาวะดังกล่าวเริ่มลดน้อยลง สังคมทั้งหลายหันมาเน้นความสามารถเชิงเศรษฐกิจ เน้นผลประโยชน์ระยะสั้น เน้นประสิทธิภาพมากขึ้น จึงทำให้สังคมเสื่อมถอย ความมีศักดิ์ศรี ความปลอดภัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุลดน้อยลง ดังนั้นหลักการพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชากรผู้สูงอายุ คือ ต้องถือกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งในสังคม โดยมีหลักการ คือ

1) การผสมผสาน (Integration) คือ การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้ยังคงใกล้แหล่งชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

2) การประสานกัน (Engagement) คือ กระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถต่าง ๆ ของผู้สูงอายุมาใช้อย่างเต็มที่

3) การมีโอกาสนในการทำประโยชน์ (Opportunities of Contribution) คือ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถที่มี ก่อประโยชน์ให้กับชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยยืดเวลาให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เกิดความรู้สึกเป็นประโยชน์และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนเองก็จะได้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการที่ได้เก็บเกี่ยวประโยชน์จากความสามารถของผู้สูงอายุ

2.2 ประเด็นลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

ในประเทศไทยนั้น แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ได้มีการเปลี่ยนแปลงมุมมองที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุจากแผนฉบับที่ 1 ซึ่งมองผู้สูงอายุในฐานะ "บุคคลที่ได้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและสมควรได้รับการตอบแทน" มีนัยยะว่า ผู้สูงอายุเป็นเพียงผู้ที่เคยทำประโยชน์ต่อสังคม และเมื่อเข้าสู่วัยของการเป็นผู้สูงอายุแล้ว ผู้สูงอายุก็ได้ถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องทำประโยชน์ให้กับสังคมอีกต่อไป แต่สังคมมีหน้าที่ในการตอบแทนผู้สูงอายุด้วยการให้การสนับสนุนและดูแล แนวคิดของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 1 ได้นำไปสู่การสร้างระบบที่เน้นรูปแบบของการให้บริการทางสังคม (Social Service Model) ขึ้นมาช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาของการไม่มีผู้ดูแล อย่างไรก็ตามในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนแปลงมุมมองในเรื่องผู้สูงอายุว่าเป็น "บุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและสมควรส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด แต่ในกรณีที่ตกอยู่ในสถานะจะต้องพึ่งพิงผู้อื่น ครอบครัวและชุมชนจะต้องเป็นด่านแรกในการเกื้อกูลเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุสมผลให้นานที่สุด โดยมีสวัสดิการจากรัฐเป็นระบบเสริมเพื่อให้เกิดหลักประกันในวัยสูงอายุและความมั่นคงของสังคม" การปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อผู้สูงอายุนี้ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เพราะเป็นการมองว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญต่อสังคม สามารถสร้างสรรคคุณค่าให้กับสังคมได้ โดยในกรณีที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น ครอบครัวและชุมชนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลสนับสนุน ซึ่งเป็นนโยบายที่ต้องการให้ **ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในบ้านและชุมชนเดิม (Aging-in-Place)** ให้นานที่สุด ดังนั้นแนวทางการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุจึงต้องเคลื่อนไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนสามารถดูแลผู้สูงอายุให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

แนวคิดในเรื่องการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. แนวคิดการจัดที่พักอาศัยที่ใช้แนวคิดของการทำให้เป็นสถาบัน (Institutionalization) หรือเป็นที่อยู่อาศัยที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งเป็นที่พักอาศัยในลักษณะของสถานดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Home) บ้านพักผู้สูงอายุ (Home for age) ที่พักอาศัยเพื่อดูแลผู้สูงอายุ (Residential Care Home) หรือบ้านที่มีการดูแลเป็นส่วนตัว (Personal Care Home) 2. แนวคิดการจัดให้มีทางเลือกหรือสร้างทางเลือกในเรื่องที่อยู่อาศัยให้มากที่สุด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ตัดสินใจ 3. แนวคิดผู้สูงอายุอยู่ในที่เดิม (Aging-in-Place)

สำหรับนโยบายในประเทศไทยนั้น เน้นการส่งเสริมแนวคิดให้ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในที่เดิม ซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 สำหรับแนวคิดนี้มีรายละเอียดดังนี้

2.2.2 แนวคิดการสูงอายุอยู่ในที่เดิม (Aging-in-Place)

แนวคิดในเรื่องการสูงอายุอยู่อาศัยในที่เดิม เริ่มได้รับความสนใจในช่วงกลางทศวรรษ 1980 แนวคิดนี้ได้รับการมองว่า จะเป็นทางออกสำหรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นในการจัดหาที่อยู่อาศัยในรูปแบบอื่นให้กับผู้สูงอายุ การสูงอายุอยู่ในที่เดิมจะได้รับความช่วยเหลือโดยการเพิ่มแหล่งการสนับสนุนผู้สูงอายุซึ่งยังคงอยู่ที่บ้าน และในขณะเดียวกันก็สร้างบรรยากาศที่จะทำให้ครอบครัว ญาติ และเพื่อน เพิ่มการสนับสนุนแบบไม่เป็นทางการให้กับผู้สูงอายุให้มากขึ้น แนวคิดนี้ได้ทำให้ผู้สูงอายุในประเทศพัฒนาแล้วรู้สึกผ่อนคลายความกังวลว่า จะมีทางเลือกที่ไม่ต้องเข้าไปใช้ชีวิตในสถานลักษณะเป็นสถาบันอย่างสถานดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Home) แนวคิดนี้ได้นำไปสู่การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการอยู่อาศัย (Assisted Living Facilities - ALF) ในลักษณะที่มีการจัดให้มีห้องหรือห้องชุด (Apartment) ที่ผู้สูงอายุยังคงมีความเป็นส่วนตัว ขณะเดียวกันก็มีการตัดให้บริการการดูแลในด้านการรักษาพยาบาลและการช่วยเหลือในกิจกรรมในชีวิตประจำวันด้วย เช่น การอาบน้ำ การแต่งตัว การรับประทานอาหาร หรือแม้แต่งานบ้านต่างๆ เมื่อเข้าสู่ปี 2000 การสร้างที่อยู่อาศัยในลักษณะนี้เกิดขึ้นและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีทั้งการ

สร้างที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ที่รวมเอาสถานดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Home) เอาไว้ด้วย และมีการให้บริการในแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยด้วย⁴

ซึ่งแนวคิดการสูงอายุอยู่ในที่เดิมนี่เป็นทัศนะในเชิงการบูรณาการ ซึ่งมองว่าเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสุขและพึงพอใจ โดยยังคงสามารถดำรงชีวิตในชุมชนที่ได้อยู่อาศัยมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้ชุมชนและสังคมจะต้องสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างระบบให้คนที่อยู่ในละแวกเดียวกันและคนในชุมชน มีความเอื้ออาทรในการที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ และมีบริการต่างๆในระดับท้องถิ่นและชุมชนที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ที่จะสนองต่อผู้ที่เข้าสู่วัยของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต ความต้องการ และความคาดหวัง เช่น การเดินทางแหล่งซื้อของใช้จำเป็น การพักผ่อนหย่อนใจหรือสันทนาการ ฯลฯ โดยผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่มีบรรยากาศของความเป็นมิตรและเอื้ออาทร ซึ่งปัญหาสำคัญของการดำเนินการตามแนวคิดในกลุ่มนี้ คือ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีคิดในเรื่องที่อยู่อาศัยและสภาวะแวดล้อมของชุมชนและสังคม ไปสู่สิ่งที่เรียกว่า การออกแบบสำหรับคนทุกกลุ่ม (Design-for-all) และสิ่งแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตสำหรับคนทุกกลุ่ม (Living Environment for All) ด้วย นอกจากนี้ ความคิดในเชิงบูรณาการนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การให้ผู้สูงอายุยังคงอยู่ในชุมชนเดิม จะทำให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้คนในกลุ่มอายุต่างๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนต่างรุ่นอายุก็จะมีผลต่อตัวบุคคล ดังนั้นการเอื้ออำนวยให้คนสามารถต่อเติมหรือปรับที่อยู่อาศัย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับคนรุ่นลูกหลานได้จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสนับสนุน

2.2.3 นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

พัฒนาการของแนวคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้มีการปรับเปลี่ยนมาโดยตลอด โดยประเทศที่ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้ให้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันว่า นโยบายในเรื่องนี้ควรมุ่งเน้นไปทั้ง 3 ด้านด้วยกัน คือ

⁴ Wilson, K.B., 2007

ด้านที่ 1 ด้านการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในบ้านเดิมของตนเอง โดยพยายามเพิ่มแรงจูงใจและลดสิ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุต้องเคลื่อนย้ายออกจากบ้านของตนเอง เช่น การสนับสนุนให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการที่จะช่วยให้เงินสนับสนุนบางส่วนกับ ผู้สูงอายุที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย รวมทั้งร่วมมือกับภาคเอกชนที่ให้เงินกู้โดยการลดภาษี

ด้านที่ 2 ด้านการสนับสนุนยุทธศาสตร์ของการสร้างทางเลือกที่หลากหลายในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงเพื่อเพิ่มพื้นที่ในบ้านให้มีส่วนที่ผู้สูงอายุจะอยู่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างชุมชนเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ (Gated Communities) การสร้างระบบการให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตแก่ผู้สูงอายุ (Assisted Living Scheme) หรือ การสร้างบ้านที่ให้การดูแลส่วนบุคคล (Personal Care Home) ซึ่งก็จะต้องมีการกำหนดกันต่อไปว่า ภาคส่วนใดจะเข้ามาร่วมดำเนินการในส่วนไหน และที่อยู่อาศัยในแต่ละแบบควรอยู่ในแหล่ง

ด้านที่ 3 คือการสร้างหลักประกันว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่ได้จัดขึ้นมานี้ได้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุกลุ่มซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อยหรือยากจน

2.2.4 แนวคิดการออกแบบที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเรื่อง ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ตัวบ้าน เป็นบ้านชั้นเดียว ไม่มีพื้นต่างระดับ (step) ทางเข้าระดับเดียวกับพื้นภายนอก ถ้าต้องมีบันไดควรมีชานพักหรือบันไดที่กว้างลึก พื้นไม่ลื่น ประตูกว้างขวาง มีวิวดี มีปลั๊กไฟ เพียงพอ มีการไหลเวียนของอากาศที่ดี แสงสว่างเพียงพอ ระบบป้องกันเพลิงไหม้ที่ดี วัสดุก่อสร้างดีเหมาะสมกับสภาพอากาศ และสะดวกในการบำรุงรักษา
2. ห้องนอน อยู่ใกล้ห้องน้ำ มีแสงสว่างเพียงพอสำหรับการอ่านหนังสือ กว้างขวางพอสำหรับเตียงคู่
3. ห้องน้ำ อ่างอาบน้ำปลอดภัย มีราวจับติดที่ผนัง มีตู้ยาขนาดพอเหมาะ มีปุ่มสวิตช์ไฟหน้าประตูทางเข้า
4. ห้องครัว มีขนาดที่พอเหมาะไม่ต้องใช้แรงงานหรือการเดินมาก มีระบบระบายอากาศดี หิ้งและตู้ต่างๆ ใช้ง่ายสะดวก มีพื้นที่เก็บของเพียงพอ มีมุมนั่งรับประทานอาหาร

5. ก๊อกน้ำ เป็นแบบหัวเดียวผสม เพื่อป้องกันน้ำร้อนลวก
 6. สวิตช์ สูงไม่เกิน 3 ฟุต เพื่อหลีกเลี่ยงการเอื้อม
 7. ปลั๊กไฟ สูงจากพื้นอย่างน้อย 1.5 ฟุต เพื่อหลีกเลี่ยงการก้ม
 8. ลูกบิด ควรมีขนาดใหญ่ จับง่าย รูปทรงหกเหลี่ยม แปดเหลี่ยมหรือแบบงัดขึ้น ตู้เสื้อผ้า ควรมีประตูแบบเลื่อน
9. หน้าต่าง เป็นแบบประหยัดพลังงานคือเป็นชนิดที่เปิดได้โดยไม่ต้องใช้แรงมากและ
ง่ายต่อการทำความสะอาด
 10. ห้องนั่งเล่น มีหน้าต่างมองเห็นวิวภายนอก

2.3 ประเด็นศึกษากระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัด สิงห์บุรีและปทุมธานี

การบริหาร (Administration)⁵ มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน “administratiae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

การจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (profits) หรือกำไรสูงสุด (maximum profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้ (by product) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะทั้งหลาย (public services) แก่ประชาชน การบริหารภาครัฐทุกวันนี้หรืออาจเรียกว่า การบริหารจัดการ (management administration) เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจมากขึ้น เช่น การนำแนวคิด

⁵ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทร์เพช, 2545.

ผู้บริหารสูงสุด (Chief Executive Officer) หรือ ซีอีโอ (CEO) มาปรับใช้ในวงราชการ การบริหารราชการด้วยความรวดเร็ว การลดพิธีการที่ไม่จำเป็น การลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ และการจูงใจด้วยการให้รางวัลตอบแทน เป็นต้น นอกเหนือจากการที่ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจเข้ามาจับสัมปทานจากภาครัฐ เช่น ให้สัมปทานโทรศัพท์มือถือ การขนส่ง เหล้า บุหรี่ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐก็ทำได้ทำประโยชน์ให้แก่สาธารณะหรือประชาชนได้เช่นกัน เช่น จัดโครงการคืนกำไรให้สังคมด้วยการลดราคาสินค้า ขายสินค้าราคาถูก หรือการบริจาคเงินช่วยเหลือสังคม เป็นต้น

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึงของหน่วยงาน และ/หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น

- (1) การบริหารนโยบาย (Policy)
- (2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority)
- (3) การบริหารคุณธรรม (Morality)
- (4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society)
- (5) การวางแผน (Planning)
- (6) การจัดองค์การ (Organizing)
- (7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing)
- (8) การอำนวยการ (Directing)
- (9) การประสานงาน (Coordinating)
- (10) การรายงาน (Reporting)
- และ (11) การงบประมาณ (Budgeting) เช่นนี้

เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร ” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร ” ที่เรียกว่า แพมส์-โพสคอร็บ (PAMS-POSDCoRB)⁶ แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

พร้อมกันนี้ อาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับ คน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น

- (1) การบริหารคน (Man)
- (2) การบริหารเงิน (Money)
- (3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material)
- (4) การบริหารงานทั่วไป (Management)
- (5) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market)
- (6) การบริหารคุณธรรม (Morality)
- (7) การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message)
- (8) การบริหารเวลา (Minute)

และ (9) และการบริหารการวัดผล (Measurement) เช่นนี้

เป็นการนำ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า 9M⁷ แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

การให้ความหมายทั้ง 2 ตัวอย่างที่ผ่านมานี้ เป็นการนำหลักวิชาการด้านการบริหาร คือ “กระบวนการบริหาร ” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร ” มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่า การบริหารเช่นนี้ ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นวิชาการ และมีกรอบ

⁶ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ, 2514), หน้า 13-14.)

⁷ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2548), หน้า 5.

แนวคิดด้วย นอกจากนี้ 2 ตัวอย่างนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 3M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5P ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์

เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจการบริหารมากขึ้น จึงขอให้ความหมายคำว่า การบริหาร การจัดการ และการบริหารจัดการ มาแสดงไว้ด้วย เช่น การบริหาร⁸ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรบริหาร (Administrative resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (process of administration) เช่น POSDCoRB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทรัพยากรในการบริหารการจัดการ

ทรัพยากรหรือปัจจัยที่นักบริหารต้องให้ความสนใจ เพื่อให้การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์การประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย⁹ ดังต่อไปนี้คือ

คน (Man) คือทรัพยากรบุคคลที่เป็นหัวใจขององค์การ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการ

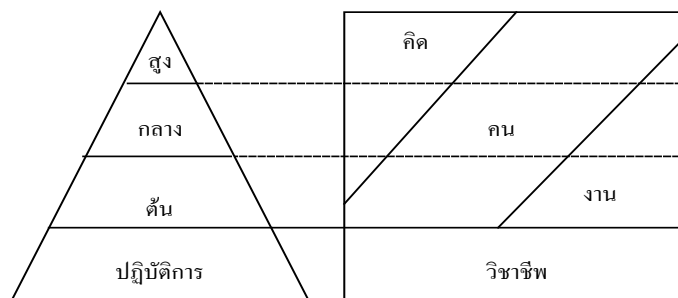
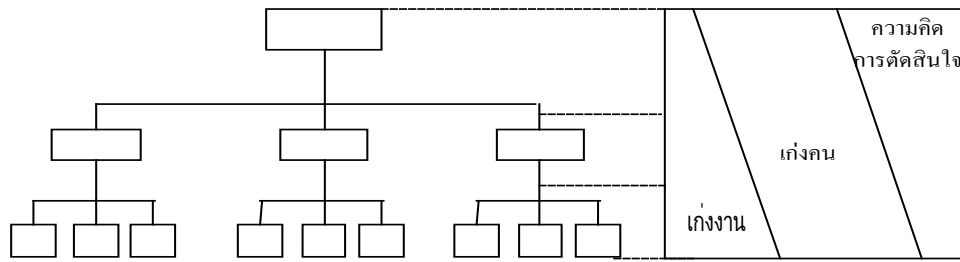
เงิน (Money) คือปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การดำเนินการต่อไปได้

วัสดุ (Materials) คือวัตถุดิบซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญไม่แพ้ปัจจัยอื่น จำเป็นต้องมีคุณภาพและมีต้นทุนที่ต่ำ เพราะมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต

เครื่องจักร (Machine) เครื่องจักรอุปกรณ์ ที่มีศักยภาพที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิตเช่นกัน

⁸สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ, 2514), หน้า 13-14.

⁹ Peter F. Drucker อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 6.

ภาพที่ 2.1 ความสามารถทางการบริหารตามระดับการบริหาร

D.Strufflebeam ได้เสนอตัวแบบ (model) หรือองค์ประกอบในด้าน การประเมินผลโครงการไว้ โดยเรียกชื่อว่า "CIPP Model" ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ¹⁰

ภาพที่ 2.2 CIPP MODEL

¹⁰ ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ชาติ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) และกรณีตัวอย่างกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546) หน้า 1/39 - 1/40

1) **การประเมินผลบริบทหรือสภาวะแวดล้อม** (Context Evaluation) เป็นการประเมินผลงาน / โครงการในภาพกว้าง (Macro Analysis) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินผล โดยทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นในด้านความสัมพันธ์ของแผนงาน / โครงการที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งด้านเศรษฐกิจ, สังคม, การเมือง, การบริหาร, เทคโนโลยี, สิ่งแวดล้อม, ระบบนิเวศ ฯลฯ

2) **การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น** (Input Evaluation) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินในด้านอัตรากำลัง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ ว่ามีเพียงพอหรือไม่ การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้นนี้ จะช่วยให้ได้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ว่าควรปรับวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนและดำเนินการอย่างไร ซึ่งแตกต่างจากการประเมินสภาพแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการกระทำเฉพาะกรณีนั้นๆ และวิเคราะห์ภายในแผนงานหรือโครงการเท่านั้น

3) **การประเมินผลกระบวนการ** (Process Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับนักประเมินผล ตลอดจนเป็นการบันทึกสะสมข้อมูลระหว่างการปฏิบัติงาน จะพบว่าการประเมินผลกระบวนการเป็นการค้นหาคำตอบที่ว่าระบบการทำงาน กลไก ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรบุคคล วิธีการติดต่อสื่อสาร ฯลฯ มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

4) **การประเมินผลผลิต** (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดผลและแปลความหมายของผลความสำเร็จของโครงการ โดยทั่วไปการประเมินผลผลิตเป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงทั้งทางด้านปริมาณ คุณภาพ ต้นทุนและเวลา กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือโครงการ หากผลงานที่ทำได้น้อยกว่าเกณฑ์ ก็หมายถึงแผนงานไม่ประสบความสำเร็จ โดยควรอธิบายถึงสาเหตุ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วย โดยอาจใช้รายงานการประเมินผลสภาวะแวดล้อม การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น และการประเมินผลกระบวนการประกอบในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคด้วย

โดยจุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ¹¹ ในการประเมินผลโครงการนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญๆ ดังนี้

- 1) **เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก** การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ว่าควรจะยกเลิกหรือสนับสนุนให้มีการขยายผลโครงการต่อไปหรือไม่ มีความคุ้มค่ากับเงินทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลข้างเคียงในทางบวกและลบหรือไม่
- 2) **เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการ** ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมถึงกฎเกณฑ์ที่โครงการกำหนดไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามกำหนดการ หรือล่าช้า ผู้บริหารโครงการควรปรับปรุงแก้ไขวิธีการดำเนินการในช่วงหรือปีต่อไป
- 3) **เพื่อปรับปรุงงาน** หลังจากดำเนินการบริหารโครงการไประยะหนึ่งแล้ว พบว่าโครงการไม่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ข้อใดข้อหนึ่ง ควรมีการนำโครงการมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายชื่อว่าบกพร่องในเรื่องใด เช่น ในส่วนของวิธีดำเนินโครงการขาดความร่วมมือจากประชาชน เนื่องจากขัดต่อค่านิยมของประชาชนในสังคม หรือสมรรถนะขององค์กรที่รับผิดชอบต่ำ เมื่อทราบผลของการประเมินก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับวัตถุประสงค์มากขึ้น
- 4) **เพื่อศึกษาทางเลือก (Alternative) ที่เหมาะสม** โดยปกติในการบริหารโครงการนั้น ผู้บริหารโครงการจะพยายามแสวงหาทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุด จากทางเลือกอย่างน้อย 2 ทางเลือก ดังนั้นการประเมินผลจะเป็นการเปรียบเทียบทางเลือก ก่อนการตัดสินใจเลือกปฏิบัติทางใดทางหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงในการบริหารงานให้น้อยลง
- 5) **เพื่อการต่อยอดหรือขยายผลโครงการ** หากโครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรมีการขยายผลโครงการเพื่อนำไปสู่การใช้งานหรือการปฏิบัติในพื้นที่อื่นๆที่มีโครงการในลักษณะเดียวกันต่อไป

จากคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ว่า การติดตามผลเป็นกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนการประเมินผลนั้นสามารถทำได้ในทุกช่วง

¹¹ สมพิศ สุขแสน, (2547), การประเมินผลโครงการ, อุดรดิตต์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์

ของการดำเนินงานแผนงานหรือโครงการ จนกระทั่งสิ้นสุดแผน สิ้นปีงบประมาณ หรือแผนงานโครงการได้ดำเนินเสร็จแล้ว

ประโยชน์ของการติดตามและประเมินผล

- 1) ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแก้ไขปัญหานั้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาขององค์กร
- 2) ทำให้วางแผนงานได้ตรงเป้าหมาย ช่วยให้แก้ปัญหาได้ถูกต้อง และพัฒนาได้ตรงตามนโยบาย
- 3) ช่วยให้ดำเนินการตามแผนได้ราบรื่น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหายุ่งยากอย่างได้ผลหรือปรับแผนให้เหมาะสมมากขึ้น
- 4) ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการอย่างชัดเจน อะไรประสบผลสำเร็จแล้วสิ่งใดยังต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่การตัดสินใจไปสู่สภาพความต้องการปัจจุบัน

การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ¹² : มงคล ปฐมกุลเวสารัช

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพนั้น เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามยังขาดต้นแบบการปรับปรุงที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยลักษณะสภาพการอยู่อาศัย สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมการอยู่อาศัย และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในเขตชนบท และติดตามผลจากการ

¹² มงคล ปฐมกุลเวสารัช , การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ : กรณีศึกษา : ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2554)

ดำเนินการปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุในปีงบประมาณ 2553 เพื่อนำไปสู่การออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัย ให้เอื้อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุและผู้ใช้งานทุกสถานะ ทุกวัย และสามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะประกอบไปด้วยผู้สูงอายุจาก 10 หลังคาเรือน ในตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งล้วนเคยได้รับได้งบประมาณสนับสนุนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยจากทางภาครัฐ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมาก และมีความตระหนักถึงปัญหาน้ำท่วมที่อยู่อาศัยมากที่สุด ซึ่งลักษณะที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง โดยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันกับลูกหลาน และคู่สมรสเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้งานเป็นประจำคือพื้นที่เอนกประสงค์ ได้แก่ แคร่ไม้และชานบ้าน สภาพที่อยู่อาศัยโดยส่วนใหญ่มีความทรุดโทรมและไม่ปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้นแนวทางการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบทนั้น ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ภายในและภายนอกที่อยู่อาศัยซึ่งประกอบไปด้วย ห้องน้ำควรติดตั้งอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ทางเดินภายในและภายนอกอาคารควรปรับพื้นทางเดินให้เรียบเสมอกันพร้อมติดตั้งราวจับเพื่อความปลอดภัยผู้สูงอายุ บันไดควรปรับปรุงให้มีราวจับ ชานพัก และมีความชันที่เหมาะสม ด้านพื้นที่เอนกประสงค์ทั้งในส่วนของแคร่ไม้และชานบ้าน ควรปรับปรุงให้พื้นเรียบเสมอกันพร้อมมีราวจับ โดยในส่วนของแคร่ไม้ควรเพิ่มความยืดหยุ่นของการทำงานในช่วงฤดูน้ำหลากโดยออกแบบเป็นแคร่ลอยน้ำเอนกประสงค์ ซึ่งสามารถพิจารณาสร้างตามความเหมาะสมตามลักษณะชีวิตประจำวันของผู้อาศัย

ข้อเสนอแนะ ด้านกระบวนการปรับปรุงที่อาศัยในชนบทของทางท้องถิ่นควรสนับสนุนให้มีการใช้กระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม ระหว่างภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ รวมไปถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทจากทางภาครัฐ และเพื่อให้การวิจัยเรื่องนี้มีผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้นควรมีการศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในด้านนี้ต่อไป

ความเหมือนของงานวิจัยคือ งานวิจัยของจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดของภาคกลางที่ได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุที่ประสบอุทกภัยน้ำท่วมและได้รับสิ่งของสมทบในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน อีกทั้งลักษณะที่อยู่อาศัยของทั้งสองจังหวัดมีความเหมือนกัน เช่นบ้านมีการยกใต้ถุนสูง และ การใช้พื้นที่กิจกรรมของผู้สูงอายุจะอยู่บริเวณชานบ้านหรือแคร่อีกด้วย

ความแตกต่างของงานวิจัยคือ ทางด้านจังหวัดสิงห์บุรีมีบริบทของพื้นที่แบบชนบท การได้รับเงินสมทบในการปรับปรุงซ่อมแซม 10,000 บาท/หลัง มีการใช้วัสดุพื้นถิ่น(ไม้ไผ่) ในการเข้ามาเพื่อลดต้นทุนในการปรับปรุง กระบวนการปรับปรุงของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นแบบ BOTTOM UP และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (การทำประชาคม) ในขณะที่จังหวัดปทุมธานีมีบริบทของเมืองแบบกึ่งชนบท มีการสมทบเงิน 50,000 บาท/หลัง ในการซ่อมแซม กระบวนการปรับปรุงของจังหวัดปทุมธานีเป็นแบบ TOP DOWN

2.4 วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 นโยบายที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย : ศึกษาการเปรียบเทียบกรณีโครงการบ้านเอื้ออาทร กับ โครงการบ้านมั่นคง¹³

2.4.2 การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา : ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี¹⁴

2.4.3 การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะ)¹⁵

¹³ วศินี คันฉ่อง, “นโยบายที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีโครงการบ้านเอื้ออาทร กับโครงการบ้านมั่นคง.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

¹⁴ มงคล ปฐมกุลเวสารัช , “การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ: กรณีศึกษา : ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

2.4.4 การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรตามความร่วมมือ
ระหว่างกรมธนารักษ์กับการเคหะแห่งชาติ กรณีศึกษา : โครงการบ้านเอื้ออาทรสำหรับข้าราชการ
และลูกจ้างกองทัพเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี¹⁶

¹⁵ ผศ.ดร.วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง, "การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหียะ .",2552.

¹⁶ ชัยสิทธิ์ ทิพวงศ์กุล , "การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรตามความร่วมมือ
ระหว่างกรมธนารักษ์กับการเคหะแห่งชาติ กรณีศึกษา : โครงการบ้านเอื้ออาทรสำหรับข้าราชการและลูกจ้าง
กองทัพเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา เคนการ คณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

ตารางที่ 2.1 แสดงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัย	นายมงคล ปฐมกุลเวสารัช (2554)	ผศ.ดร.วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง (2552)	นายชัยสิทธิ์ ทิพวงศ์กุล (2551)	นางสาววศินี คันฉ่อง (2551)
ชื่อเรื่อง	การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา : ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี	การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะ)	การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรตามความร่วมมือระหว่างกรมธนารักษ์กับการเคหะแห่งชาติ	นโยบายที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย : ศึกษาการเปรียบเทียบกรณีโครงการบ้านเอื้ออาทร กับ โครงการบ้านมั่นคง
กลุ่มตัวอย่าง	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านที่ได้รับการปรับปรุงในปีงบประมาณ 2553 ทั้งหมด 10 หลัง	ผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหียะ เชียงใหม่	ข้าราชการและลูกจ้างประจำสังกัดหน่วยงานทัพบเรือในพื้นที่สัสหีบและ ผู้ได้รับสิทธิเข้าอยู่ในโครงการ 492 ราย	ผู้พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรและโครงการบ้านมั่นคง
วัตถุประสงค์	ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย ปัญหาการอยู่อาศัย การติดตามผล เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสม	หาแนวทางการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	วิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่นำไปสู่ความสำเร็จ และอุปสรรค ตามการดำเนินงานและแผนงานที่วางไว้	ศึกษานโยบายผลการดำเนินงานโดยเปรียบเทียบโครงการบ้านมั่นคงกับบ้านเอื้ออาทร

ตารางที่ 2.1 แสดงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	นายมงคล ปฐมกุลเวสารัช (2554)	ผศ.ดร.วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง (2552)	นายชัยสิทธิ์ ทิพวงศ์กุล (2551)	นางสาววศินี คันฉ่อง (2551)
ผลการวิจัย	เป็นสังคมชนบท เศรษฐกิจยากจน ลักษณะบ้านพื้นถิ่นได้ถูกละเลย ความต้องการอยู่ที่เดิม แต่ต้องปรับปรุง เดิมไม่สอดคล้องกับการใช้ชีวิต งบประมาณไม่เพียงพอ	บริเวณที่ต้องปรับปรุงแก้ไขมากที่สุดเป็นห้องน้ำและบันไดซึ่งเป็นบริเวณที่ผู้สูงอายุประสบอุบัติเหตุมากที่สุด	ปัญหาการขาดการวางแผนที่ดี ,ปัญหาด้านการประสานงาน,ขาดการจัดทำแผนการดำเนินงาน ทำให้เกิดปัญหาการดำเนินงานด้านก่อสร้างและในส่วนผู้จอง	การดำเนินนโยบายการกระจายความเป็นเจ้าของในที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยจะเป็นการสร้างช่องทางพิเศษการอุดหนุนสินเชื่อและควรมีการอุดหนุนด้านการเช่าควบคู่กันไปด้วย
ความแตกต่าง	โดยใช้งบประมาณบ้านหลังละ 50,000 บาท	การปรับปรุงเป็นการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุให้ดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เช่น รววจับ บันได ทางลาด	- พื้นที่ที่ทำการศึกษาอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรี - ศึกษาเฉพาะในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านการใช้งบประมาณ แหล่งงบประมาณ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานี โดยสามารถนำเสนอเป็นหัวข้อได้ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจงไปที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านที่ได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซม

1.1 จังหวัดปทุมธานี ได้ทำการเก็บจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง กับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มได้แก่

(1) ผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ใน เทศบาลเมือง 1 หลัง อบต.บ้านปทุม 5 หลัง อบต.หน้าไม้ 1 อบต.ลำลูกกา 1 หลัง อบต.เชียงรากน้อย 1 หลัง และ อบต.บ่อเงิน 1 หลัง ทั้งหมด 10 คน

(2) นักพัฒนาสังคม และ ฝ่ายนางช่างโยธา ของบ้านแต่ละหลังที่เข้าไปปรับปรุง ซ่อมแซม ได้แก่ เทศบาลเมือง 2 คน อบต.บ้านปทุม 2 คน อบต.หน้าไม้ 2 คน อบต.ลำลูกกา 2 คน เชียงรากน้อย 2 คน และ อบต.บ่อเงิน 2 คน ทั้งหมด 10 คน(ในแต่ละอบต.จะประกอบไปด้วย นักพัฒนาสังคมและนายช่างโยธา อย่างละ 1 คน)

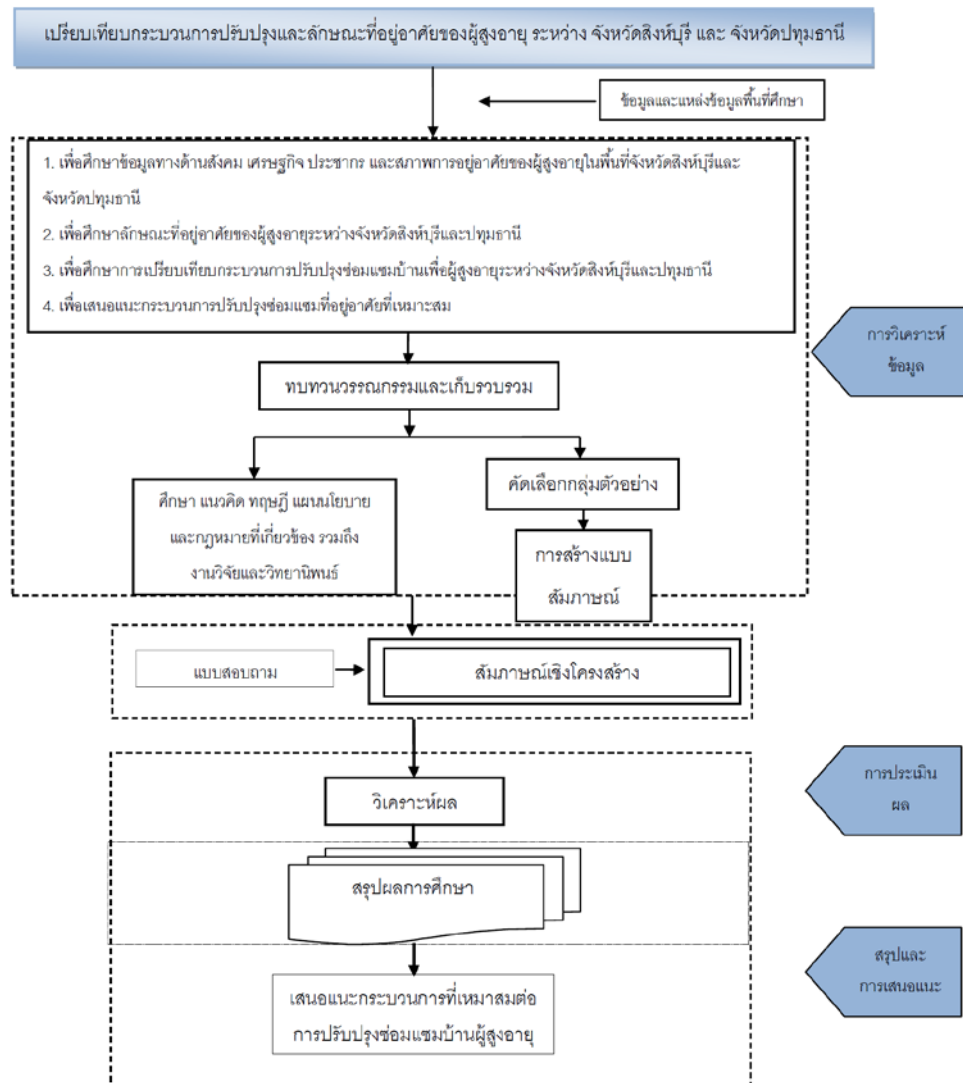
1.2 จังหวัดสิงห์บุรี ได้ทำการเก็บจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างกับ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มได้แก่

(1) ผู้สูงอายุในพื้นที่ หมู่ที่ 1 บ้านโคกขาม, หมู่ที่ 2 บ้านโคกขาม, หมู่ที่ 3 บ้านโคกขาม , หมู่ที่ 4 บ้านบางเล็ก, หมู่ที่ 5 บ้านเกาะแก้ว, หมู่ที่ 7 บ้านท่างาม , หมู่ที่ 8 บ้านบางตาโหม , หมู่ที่ 9 บ้านปลาไหล และหมู่ที่ 10 บ้านหัวดง (ปรับปรุง 2 หลัง) รวมทั้งสิ้น 10 คน¹

2) นักพัฒนาสังคม และ ฝ่ายช่างอบต. จำนวน 2 คน

¹ อ้างถึงในมงคล ปฐมกุลเวสารัช , "การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ: กรณีศึกษา : ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา

ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัย เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานี ในกระบวนการศึกษาวิจัยได้ใช้เครื่องมือ และนำข้อมูลมาสร้างแนวทางการแก้ไขและปฏิบัติโดยเครื่องมือ การวิจัยในการ สัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1 ผู้สูงอายุ

- 1) ส่วนที่ 1 ศึกษาข้อมูลด้านสังคม เพื่อให้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การศึกษา, อาชีพ, สุขภาพ, เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพสมรส , อาชีพเดิม, โรคประจำตัว, และภูมิลำเนาเดิม
- 2) ส่วนที่ 2 ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ, รายได้, ค่าใช้จ่าย และการวางแผนเพื่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย
- 3) ส่วนที่ 3 ศึกษาข้อมูลด้านกายภาพ ได้แก่ ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย, ความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย และพื้นที่ที่เคยประสบอุบัติเหตุ

ชุดที่ 2 นักพัฒนาสังคมและช่างโยธาจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสิงห์บุรี

- 1) ส่วนที่ 1 ศึกษาถึงปัญหาของกระบวนการก่อน-กลาง-หลัง
- 2) ส่วนที่ 2 ศึกษาถึงวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 การศึกษา วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์ โดยทางผู้วิจัยใช้วิธีการ วิเคราะห์เปรียบเทียบกับ ทฤษฎี แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อ หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่รวบรวมมา และ ทฤษฎี แนวคิด กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำที่ได้ นำมา ชี้แนะเสนอ แนวทางการปรับปรุงกระบวนการอย่างเหมาะสม โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น

1. สรุปกระบวนการต่างๆ ที่นำมาสู่ความสำเร็จของโครงการ (Process to Success)
2. สรุปตัวแปรสำคัญในเชิงบุคคลหรือผู้นำ (Leadership) ที่ทำให้โครงการขับเคลื่อนและนำไปสู่ความสำเร็จ
3. สรุปและวิเคราะห์การสัมภาษณ์ และประเด็นต่างๆโดยวิเคราะห์ประเด็นปัญหา

และข้อเสนอแนะในการแก้ไขเชิงพรรณนา

3.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่ อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอเมือง และอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และ ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผลการศึกษาจะใช้ อ้างอิง อธิบายถึงกลุ่มผู้สูงอายุทั้งสองพื้นที่ในเขตภาคกลาง โดยมีข้อจำกัดในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างจังหวัดสิงห์บุรีเป็นแบบกระจุกตัวของพื้นที่ และประชากรกลุ่มตัวอย่างของจังหวัดปทุมธานีเป็นแบบกระจายตัวของพื้นที่

2. ด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีเป็น พื้นที่ชนบท ยากแก่การเข้าถึง และขาดระบบขนส่งมวลชน เข้าถึงในระดับท้องถิ่น ทำให้การเก็บข้อมูลมีความยากลำบาก รวมถึงพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่ ประสบอุทกภัยเกือบทุกปี ซึ่งตรงกับช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปทำการเก็บข้อมูล ทำให้การเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นไปได้ยากและล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น และจังหวัดปทุมธานีกลุ่มตัวอย่างมีการตั้งอยู่แบบ กระจายพื้นที่ทำให้การเข้าถึงเพื่อรวบรวมข้อมูลก็มีความยากลำบากเช่นกัน

3.6 กรอบความคิด

ตารางที่ 3.1 แสดงกรอบความคิด

ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	เครื่องมือในการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง
ข้อมูลพื้นฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - เพศ - อายุ - ระดับการศึกษา - สถานภาพสมรส - ภูมิลำเนาเดิม - โรคประจำตัว 	แบบสัมภาษณ์	ผู้สูงอายุ จังหวัด ปทุมธานีและ ผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดละ 10 หลัง
สภาพสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การทำกิจกรรมในที่อยู่อาศัย - ความสัมพันธ์ในครอบครัว 		
สภาพเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - อาชีพ - รายได้ - ค่าใช้จ่าย 		
ลักษณะสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> o ลักษณะสุขภาพโดยรวม o โรคประจำตัวของผู้สูงอายุ o ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย o ปัญหาการทำงานของร่างกาย o สถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บ 		
สภาพการอยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> o ลักษณะที่อยู่อาศัย o บุคคลที่อยู่อาศัยด้วย o ลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลาน o ความคิดในการย้ายที่อยู่อาศัย 		
ลักษณะที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะ/รูปแบบที่อยู่อาศัย - พื้นที่ใช้สอย - สุขภาพของผู้สูงอายุ - ปัญหาที่อยู่อาศัย - ปัญหาการอยู่อาศัย 		

ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	เครื่องมือในการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง
	<ul style="list-style-type: none"> - ทัศนคติด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัย - วัสดุก่อสร้าง (คอนกรีต, ไม้, สังกะสี) จำนวนชั้นของบ้าน		
การกระจายกระบวนการขั้นตอนการปรับปรุง	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วงก่อนกระบวนการปรับปรุง - ช่วงกลางกระบวนการปรับปรุง - ช่วงหลังกระบวนการปรับปรุง 		นักพัฒนาสังคม และช่างโยธา จังหวัด ปทุมธานี 10 คน และ นักพัฒนาสังคม และช่างโยธา จังหวัดสิงห์บุรี

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไป

ลักษณะที่อยู่อาศัยและกระบวนการของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของลักษณะที่อยู่อาศัยและกระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของพื้นที่ศึกษาโดยสามารถแบ่งออกได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้ สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดปทุมธานี

4.2 เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

4.3 เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดปทุมธานี

4.1.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

- **ลักษณะภูมิประเทศ**

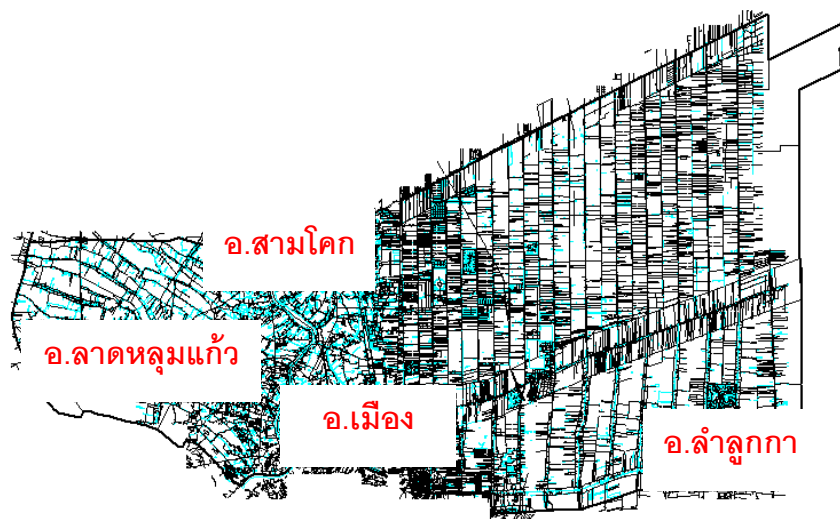
พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสสามโคก ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอสสามโคก กับฝั่งตะวันออกของจังหวัดหรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองบางส่วน อำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และ บางส่วนของอำเภอสสามโคก

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดนครนายก และจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดนนทบุรี และกรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดนนทบุรี

ภาพที่ 4.1 ขอบเขตและที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา

● สภาพการปกครอง

จังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่ 1,520.068 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 7 อำเภอ

(อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอธัญบุรี อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอหนองเสือ อำเภอ ลำลูกกา และอำเภอคลองหลวง) 60 ตำบล 539 หมู่บ้าน 11 เทศบาลตำบล 6 เทศบาลเมือง 47 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนประชากร 985,643 คน และจำนวนครัวเรือน 457,458 ครัวเรือน

● ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างถึงร้อยละ 60 รองลงมาเป็นอาชีพค้าขายร้อยละ 20 ซึ่งจากการสอบถามระดับรายได้พบว่า รายได้ส่วนใหญ่มาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 500-800 บาท และมีผู้สูงอายุบางรายได้รายรับจากลูกหลาน โดยเฉลี่ยเดือนละ 2,000 – 4,000 บาท ซึ่งจากการสอบถามเพิ่มเติมพบว่า มีรายจ่ายสูงกว่ารายรับ

- **ลักษณะทางด้านสังคม**

เป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมจากเดิมที่เป็นสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมืองและมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากภาคเกษตรกรรมเป็นการผลิตในภาคอุตสาหกรรม สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้จังหวัดปทุมธานีเป็นแหล่งรองรับการเข้ามาหางานทำเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาหลายแห่งทำให้เยาวชนเข้ามาศึกษาในจังหวัดปทุมธานีเป็นจำนวนมาก

- **ลักษณะทางด้านประชากร**

จากการศึกษาลักษณะทางด้านประชากร พบว่า ด้วยข้อมูลการลงเก็บแบบสัมภาษณ์จากประชากรผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา การคัดเลือกของผู้วิจัย ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้โดยทำการเลือกจาก บ้านผู้สูงอายุ ที่มีฐานะยากจน ประสบภัยพิบัติน้ำท่วม ที่อยู่ในจังหวัดปทุมธานี ที่ได้รับงบประมาณในการปรับปรุงบ้านผู้สูงอายุจากมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก โดยได้รับสนับสนุนหลังละ 50,000 บาท ในปีงบประมาณ 2554 เพื่อที่จะศึกษากระบวนการการปรับปรุงบ้านของท้องถิ่นที่เกิดขึ้นว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด และควรมีการปรับปรุงกระบวนการหรือขั้นตอนให้ดีขึ้นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อให้เกิดเป็นต้นแบบของการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นๆที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

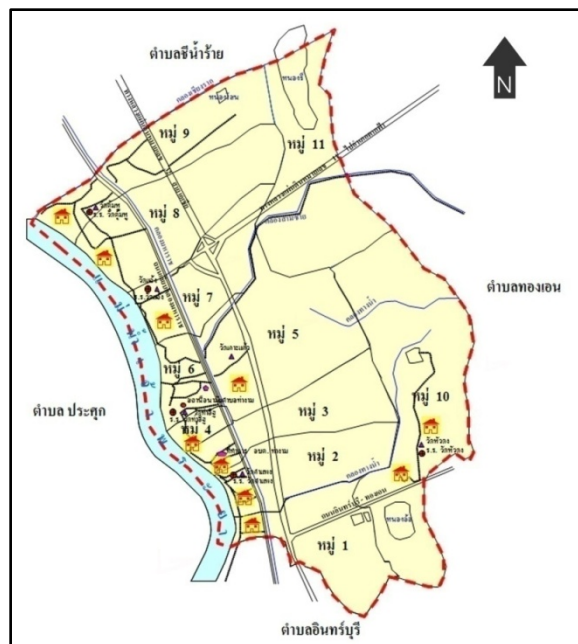
4.1.2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

- **สภาพทางภูมิประเทศ**

ตำบลท่างามมีเนื้อที่ 31.69 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 10 ,195 ไร่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มอยู่ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติขนาดใหญ่และมีคลองชลประทานมหาพรต เป็นแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับการเกษตรซึ่งประชากรในตำบลท่างามประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่และมีพื้นที่บางส่วนอยู่ติดกับถนนสายเอเชีย ซึ่งเป็นถนนสายหลักทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นสามารถประกอบอาชีพค้าขายได้รวมทั้งทำให้การคมนาคมสะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะสังคมของท่างามนั้นจะเป็นสังคมชนบทแบบเกษตรกรรม

- **สภาพการปกครอง**

ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภออินทร์บุรีไปทางทิศเหนือระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้
 ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลชีน้ำราย อำเภออินทร์บุรี
 ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา และตำบลประศุก อำเภออินทร์บุรี

ภาพที่ 4.2 แสดงพื้นที่และอาณาเขตตำบลท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี

● ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลท่างาม มีอาชีพหลักคือ รับจ้างทั่วไป อาชีพรองคือ การทำนา โดยข้อมูลในด้านการประกอบอาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

- เกษตรกรรม (ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์) 381 ครัวเรือน
- ค้าขาย 151 ครัวเรือน
- **รับจ้าง 404 ครัวเรือน**
- ทำงานบริษัท / โรงงาน 136 ครัวเรือน
- รับราชการ 95 ครัวเรือน

● ลักษณะทางด้านสังคม

ตำบลท่างาม มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้มีตัวตนอยู่จริง ซึ่งมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ โดยกระจายอยู่ตามหมู่บ้านภายในพื้นที่ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ดังนี้

- งานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน งานประดิษฐ์ เป็นต้น
- ด้านอาหาร เช่น ปลาแห้ง ปลาเกลือ เป็นต้น
- ผู้มีความรู้ด้านเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี เป็นต้น
- ผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น เช่น แข่งเรือ ต่อเรือ เป็นต้น
- ด้านแพทย์แผนไทย เช่น การนวดแผนไทย เป็นต้น

ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างงานฝีมือของชาวตำบลท่างาม

● ลักษณะทางด้านประชากร

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้โดยทำการเลือกจาก บ้านผู้สูงอายุ ที่มีฐานะยากจน ที่อยู่ในตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้รับงบประมาณในการ ปรับปรุงบ้านผู้สูงอายุจากจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.) โดยได้รับสนับสนุนหลังละ 10,000 บาท ในปีงบประมาณ 2553 เพื่อที่จะศึกษากระบวนการการปรับปรุงบ้านของท้องถิ่นที่เกิดขึ้น ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด และควรมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อให้เกิดเป็นเป็นต้นแบบของการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นๆที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุนระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

4.2.1 ลักษณะทางด้านสภาพการอยู่อาศัยจังหวัดปทุมธานี

จากการลงสำรวจพื้นที่ทำให้ทราบถึงลักษณะทางด้านสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา ซึ่ง พบว่า ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุเป็นบ้านยกใต้ถุน (ร้อยละ 60) บ้านชั้นเดียว (ร้อยละ 40) โดยวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเป็นครึ่งปูนครึ่งไม้ ส่วนมากบ้านที่อยู่อาศัยก่อสร้างมาเป็นเวลานาน และได้รับความเสียหายเนื่องมาจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นและจะมีบ้านบางส่วนที่เป็นบ้านเดี่ยวที่สร้างขึ้นใหม่ด้วยปูนทั้งหลัง

ในมุมมองทางด้านสภาพบ้านของผู้สูงอายุยังมีหลายหลังที่มีสภาพทรุดโทรมและไม่ได้รับการปรับปรุง ซึ่งเป็นอันตรายต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เช่น บันไดบ้าน ซึ่งที่ขึ้นลงที่ต่อเนื่องระหว่างในบ้านกับนอกบ้าน ควรได้รับการปรับปรุง เพราะจากที่ลงสำรวจพบว่า บริเวณบันไดบ้านหลายหลังจะมีความเปราะบางและโยกไปมาได้ ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงเป็นอย่างมาก, พื้นทางเดินภายในบ้าน เป็นส่วนที่ผู้สูงอายุใช้นั่ง นอนและทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน มีบางหลังที่พื้นบ้านทรุด ไม่ป้องกันกรแต่น้ำท่วมนาน เสาบ้านแตกร้าว เป็นต้น ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาล้วนเป็นบ้านที่ควรได้รับการแก้ไข แต่จากการสอบถามพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่สภาพบ้านทรุดโทรมจะไม่มีเงินซ่อมแซมบ้านเพราะเนื่องจากมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการซ่อมแซม ดังนั้น

ทาง องค์การบริหารส่วนตำบลควรที่จะยื่นมือเข้าไปให้ความช่วยเหลือ เช่น งบประมาณสมทบ เป็นต้น

กลุ่มที่อยู่อาศัยที่ได้รับการปรับปรุงในพื้นที่มีทั้งหมด 10 หลัง และมีงบประมาณในการปรับปรุงหลังละ 50,000บาท ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้ เพียงพอต่อการซ่อมแซมในงบประมาณดังกล่าว ส่วนแรงงานในการปรับปรุงจะเป็นนายช่างโยธาฯ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

บ้านหลังที่ 1 นางชด หิรัญพุกษ์

ตารางที่ 4.1 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	62 ปี
ที่อยู่	18/1 ม.1 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
อาชีพ	รับจ้าง
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย, ลูกสะใภ้, หลานสาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย, ลูกสะใภ้
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	600 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งพักบริเวณชานบ้าน ส่วนกลางคืนเข้านอนในห้องชั้น
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ยกใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำชั้น 2 (โถนั่งยอง) , พื้นที่ทางเชื่อมระหว่างห้องน้ำและพื้นบ้านหน้าบ้าน
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท สมทบจากอบต. 30,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	เคยตกบันได และสะดุดตามพื้นผิวต่างระดับ
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 2 นางสาว ภูระหงษ์

ตารางที่ 4.2 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	80 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 40 ม.3 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
อาชีพ	รับจ้าง
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ทำงานบ้าน จ่ายตลาด
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ยกใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ราวจับห้องน้ำ ทางเดินเข้าบ้าน เพิ่มพื้นที่ห้องครัว
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท สมทบจากอบต. 30,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	เคยตกบันได และสะดุดตามพื้นผิวต่างระดับ
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 3 นายสมนึก เกตุนิวัฒน์

ตารางที่ 4.3 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	70 ปี
ที่อยู่	29/14 หมู่ 2 ต.หน้าไม้ อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี
อาชีพ	ช่างไม้
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต เบาหวาน
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย ภรรยา
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ภรรยา
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ทำงาน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ และสภาพบ้านทรุดโทรมมาก
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ปรับสภาพบ้านใหม่ทั้งหมด
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	สะดุดล้มเล็กๆน้อยๆบริเวณบันได และทางเดินบริเวณหน้าบ้าน
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

บ้านหลังที่ 4 นางวัน สาลี

ตารางที่ 4.4 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	76 ปี
ที่อยู่	29 หมู่ 7 ต.ลำลูกกา อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี
อาชีพ	ขายของชำ
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต เบาหวาน โรคไต
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย ลูกสะใภ้
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	เดินเล่น
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ และสภาพบ้านทรุดโทรมมาก
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ปรับสภาพบ้านใหม่ทั้งหมด
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	สะดุดล้มเล็กๆน้อยๆบริเวณบันได และทางเดินบริเวณหน้าบ้าน
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

บ้านหลังที่ 5 นางเจริญ ประสาทศรี

ตารางที่ 4.5 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	88 ปี
ที่อยู่	16 หมู่ 4 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
อาชีพ	ขายของ
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต ไขข้อเสื่อม
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว ลูกเขย
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	เดินเล่น จำยตลาด
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ยกใต้ถุน
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	เพิ่มราวจับในห้องน้ำ เปลี่ยนโถนั่งยองเป็นนั่งราบ
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท สมทบจากอบต. 30,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	จะมีสะดุดบ้างแต่ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

บ้านหลังที่ 6 นางยอด ประปน

ตารางที่ 4.6 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	78 ปี
ที่อยู่	97 ม.5 ตำบล เขียงรากน้อย อำเภอ สามโคก จ. ปทุมธานี
อาชีพ	ขายของเก่า
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต ไขข้อเสื่อม
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว ลูกชาย
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว ลูกชาย
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณชานบ้าน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	เปลี่ยนโถนั่งยองเป็นนั่งราบ ปรับพื้นเรียบเสมอกัน
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

บ้านหลังที่ 7 นางละเมียด

ตารางที่ 4.7 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	78 ปี
ที่อยู่	ป่อเงิน ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ไขข้อเสื่อม อากาเรื้อรังซึม
อาศัยอยู่กับ	พี่สาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	พี่สาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณชานบ้าน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ชั้นเดียวครึ่งปูน
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	เพิ่มราวจับในห้องน้ำ เปลี่ยนหน้าต่างเพื่อเพิ่มระบายอากาศ
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

บ้านหลังที่ 8 นางสาวปิยะนุช เขี่ยมสะอาด

ตารางที่ 4.8 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	62 ปี
ที่อยู่	36 หมู่ 4 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
อาชีพ	รับจ้าง
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	แขนขาไม่ค่อยมีแรง, โรคตามไขข้อหัวเข่า
อาศัยอยู่กับ	น้องสาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	น้องสาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	500-700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณชานบ้าน ทำงาน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ยกใต้ถุน
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	เพิ่มราวจับในห้องน้ำ เปลี่ยนโถนั่งยองเป็นนั่งราบ ปรับพื้นบ้านให้เรียบเสมอกัน
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท สมทบจากอบต. 30,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

บ้านหลังที่ 9 นางสาว สมจิตร บัวชูใบ

ตารางที่ 4.9 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	55 ปี
ที่อยู่	207 ต.บางปรอก อ.เทศบาลเมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี
อาชีพ	รับจ้าง
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	-
อาศัยอยู่กับ	หลานสาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	หลานสาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	500 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณชานบ้าน ทำงาน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ยกใต้ถุน
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	เพิ่มราวจับในห้องน้ำ เปลี่ยนโถนั่งยองเป็นนั่งราบ ปรับพื้นบ้านให้เรียบเสมอกัน ปรับบันไดเพิ่มความแข็งแรง
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

บ้านหลังที่ 10 นางกังวล ชื่นศิริ

ตารางที่ 4.10 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	58 ปี
ที่อยู่	78/4 หมู่ 6 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
อาชีพ	ขายของชำ
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	-
อาศัยอยู่กับ	มารดา
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	มารดา
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	500 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณชานบ้าน ทำงาน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ยกใต้ถุน
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	เพิ่มราวจับในห้องน้ำ เปลี่ยนโถนั่งยองเป็นนั่งราบ ปรับพื้นบ้านให้เรียบเสมอกัน
งบประมาณปรับปรุง	50,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	สะดุดรอบๆบ้านจากพื้นที่ไม่เสมอกัน
ลักษณะที่อยู่อาศัย	
	

4.2.2 ลักษณะทางด้านสภาพการอยู่อาศัยจังหวัดสิงห์บุรี

จากการลงสำรวจพื้นที่ทำให้ทราบถึงลักษณะทางด้านสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา ซึ่ง พบว่า ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุเป็นบ้านยกใต้ถุน (ร้อยละ 90) โดยบ้านที่อยู่อาศัยก่อสร้างมาเป็นเวลานาน ที่ได้รับความเสียหายของบ้านเนื่องมาจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น

กลุ่มที่อยู่อาศัยที่ได้รับการปรับปรุงในพื้นที่มีทั้งหมด 10 หลัง และมีงบประมาณในการปรับปรุงหลังละ 10,000บาท ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการซ่อมแซมในงบประมาณดังกล่าว ส่วนแรงงานในการปรับปรุงจะอาสาสมัครหรือจิตอาสา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

บ้านหลังที่ 1 สังเวียน ถาวร

ตารางที่ 4.11 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	80 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 27 ม.1 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ระบบทางเดินหายใจ, ฤงลมโป่งพอง
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ทำงานบ้าน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	เปลี่ยนโครงสร้างหลังคา, ห้องน้ำต้องปรับปรุงใหม่ทั้งหมด บันไดชันและไม่มีราวจับ, ทางเดินพื้นไม้เสมอกัน, แสงสว่างไม่เพียงพอ, โครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่เสียหาย ควรได้รับการปรับปรุงใหม่
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	เคยตกบันได และสะดุดตามพื้นผิวต่างระดับ
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 2 แม่ม้วย ตุ่มทอง

ตารางที่ 4.12 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	80 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 12 หมู่ 2 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต, โรคข้อ, ปวดหลัง/เอว, โรคเกี่ยวกับข้อ(เข่า)
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ทำงานบ้าน, เดินเล่น
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำต้องปรับปรุงบางส่วน, ทางเดินพื้นไม้เสมอกัน, แสงสว่างไม่เพียงพอ, ที่นอนควรสูงจากพื้นเพื่อให้ลูก-นั่งง่ายมากขึ้น
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	สะดุดล้มพื้นที่มีผิวไม่เรียบ/พื้นต่างระดับ
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 3 แม่ละออง ม่วงหล้า

ตารางที่ 4.13 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	75 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 31 หมู่ 3 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ความดันโลหิต, โรคข้อ, ข้อเข่าเสื่อม, เบาหวาน
อาศัยอยู่กับ	หลาน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	หลาน
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งบนแคร่, เดินเล่น
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำต้องปรับปรุงใหม่, ปรับปรุงบันไดให้มีความเหมาะสม, ทางเดินพื้นไม้เสมอกัน และควรมีราวจับ, แสงสว่างไม่เพียงพอ, ปรับปรุงห้องนอนมาอยู่ชั้นล่าง
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	สะดุดล้มเล็กๆน้อยๆบริเวณบันได และทางเดินใต้ถุน
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 4 แม่จรัญ ถาวร

ตารางที่ 4.14 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	68 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 44 หมู่ 4 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	โรคเบาหวาน, โรคไต
อาศัยอยู่กับ	-
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	-
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	600 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นอยู่บริเวณชานบ้านชั้นบนเป็นส่วนใหญ่ อยู่เกือบทั้งวัน, เดินเล่นออกกำลังกายใกล้ๆบ้าน มีการเดินบนกะลาเพื่อทำกายบำบัด
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำต้องปรับปรุงใหม่ทำทางเดินไปสู่ห้องน้ำให้เหมาะสม, บันไดชันและควรเพิ่มราวจับเป็นสองด้าน, ที่นอนควรสูงจากพื้นเพื่อให้ลุก-นั่งง่ายมากขึ้น
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	สะดุดล้มเล็กๆน้อยๆ ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 5 แม่แหล่ม ดีสาย

ตารางที่ 4.15 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	85 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 17 หมู่ 5 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	โรคต่อ, หูตึง, ข้อเสื่อมมีปัญหาด้านการเดินลุกขึ้นเดินลำบากไปไหนไม่ค่อยได้
อาศัยอยู่กับ	หลาน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นอยู่บริเวณชานบ้านชั้นบนเป็นส่วนใหญ่ อยู่เกือบทั้งวัน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำต้องปรับปรุงใหม่ทั้งหมด, บันไดชันและควรเพิ่มราวจับเป็นสองด้าน, ที่นอนควรสูงจากพื้นเพื่อให้ลุก-นั่งง่ายมากขึ้น, ทางเดินพื้นด้านล่างไม่เสมอกัน, แสงสว่างไม่เพียงพอ
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่ค่อยประสบอุบัติเหตุ เพราะไม่ค่อยได้เดินมาก, จะมีสะดุดบ้างในตอนลงมาเข้าห้องน้ำด้านล่างแต่ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 6 แม่ป้อม จະระ

ตารางที่ 4.16 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	76 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 14/1 หมู่ 7 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	สุขภาพค่อนข้างแข็งแรง, แต่มีความดันโลหิตสูง
อาศัยอยู่กับ	ลูกชายและลูกสะใภ้
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชายและลูกสะใภ้
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นอยู่บริเวณพื้นบ้านชั้นบนเป็นส่วนใหญ่ และดูทีวี, มีการออกไปเดินเล่นออกกำลังกายและพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน, และในยามว่างก็ออกไปรับจ้างเบาๆ(ถางหญ้า, ใฝ่บ้าน)
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำต้องปรับปรุงใหม่ทั้งหมด, บันไดชั้นและควรเพิ่มราวจับเป็นสองด้าน, ที่นอนควรสูงจากพื้นเพื่อให้ลูก-นั่งง่ายมาก
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่ค่อยประสบอุบัติเหตุ นานๆที่จะมีสะดุดพื้นผิวขรุขระทั้งบน และด้านล่างของบ้าน
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 7 แม่บุญเรือน สายทอง

ตารางที่ 4.17 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	80 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 65/2 หมู่ 8 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	โรคต้อ, โลหิตจาง, ไช้ข้อเสื่อม, ฟันไม่มีเคี้ยวอาหาร, ความเครียด
อาศัยอยู่กับ	หลานชาย
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	หลานชาย
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นอยู่บริเวณพื้นบ้านชั้นบนเป็นส่วนใหญ่, การนอนจะมีปัญหาเนื่องจากนอนบนเสื่อทำให้เจ็บตัว,
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำต้องปรับปรุงใหม่, บันไดชันและควรเพิ่มราวจับเป็นสองด้าน, ทางเดินพื้นด้านล่างที่ไปสู่ห้องน้ำไม่เสมอกัน, แสงสว่างไม่เพียงพอ
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ตกบันได, ลื่นจากพื้นที่เปียกแฉะ, แขนขาอ่อนแรงไปเฉยๆล้มในบ้าน
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 8 พ่อบุญเลิศ - แม่น้อย นาคมา

ตารางที่ 4.18 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	72 ปี และ 70 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 65/2 หมู่ 8 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	(พ่อบุญเลิศ)หูตึง, ความดันโลหิต, โรคตาต้อ, โรคทางเดินหายใจ (แม่น้อย)สายตาไม่ดีเป็นต้อ, แขนขาไม่ค่อยมีแรง, โรคตามไขข้อหัวเข่า
อาศัยอยู่กับ	ลูกและหลาน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกและหลาน
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นอยู่บริเวณแคร่ชั้นล่างเป็นส่วนใหญ่, ซึ่งพ่อบุญเลิศจะปั่นจักรยานออกไปหาผักและออกกำลังกายเป็นประจำ
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ทางเดินพื้นด้านล่างไม่เสมอกัน มีบางส่วนขรุขระและต่างระดับ, เพิ่มราวจับบริเวณชั้นล่างเพื่อเพิ่มความปลอดภัย
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ตกบันได, ลื่นจากพื้นที่เปียกแฉะ, แขนขาอ่อนแรงไปเฉยๆล้มในบ้าน
ลักษณะบ้าน	
	

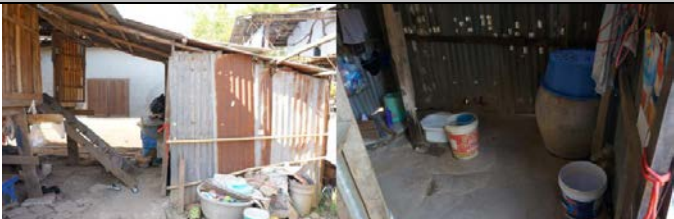
บ้านหลังที่ 9 พ่อเล็ก ดาวหอย

ตารางที่ 4.19 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	79 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 5 หมู่ 10 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	ค่อนข้างแข็งแรง, แต่สายตาวัว, เป็นต้อ
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่น, พักผ่อนอยู่บริเวณชานหน้าบ้านเป็นส่วนใหญ่
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ต้องสร้างห้องน้ำใหม่เนื่องจากเดิมบ้านไม่มีห้องน้ำต้องเข้าที่ทุ่งข้างบ้าน, พื้นบ้านยกสูง 50 ซม. ควรมีชั้นบันไดไม่สูงมากให้ก้าวขึ้นอย่างปลอดภัย, ทางเดินพื้นด้านนอกบ้านไม่เสมอกัน, แสงสว่างไม่เพียงพอ, การระบายอากาศไม่ดี
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	สะดุดเวลาก้าวขึ้นบนบ้าน, สะดุดรอบๆบ้านจากพื้นที่ไม่เสมอกันแต่ไม่ได้รับบาดเจ็บ
ลักษณะบ้าน	
	

บ้านหลังที่ 10 แม่ก๊ก ตำบลบ้าน

ตารางที่ 4.20 แสดงกรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

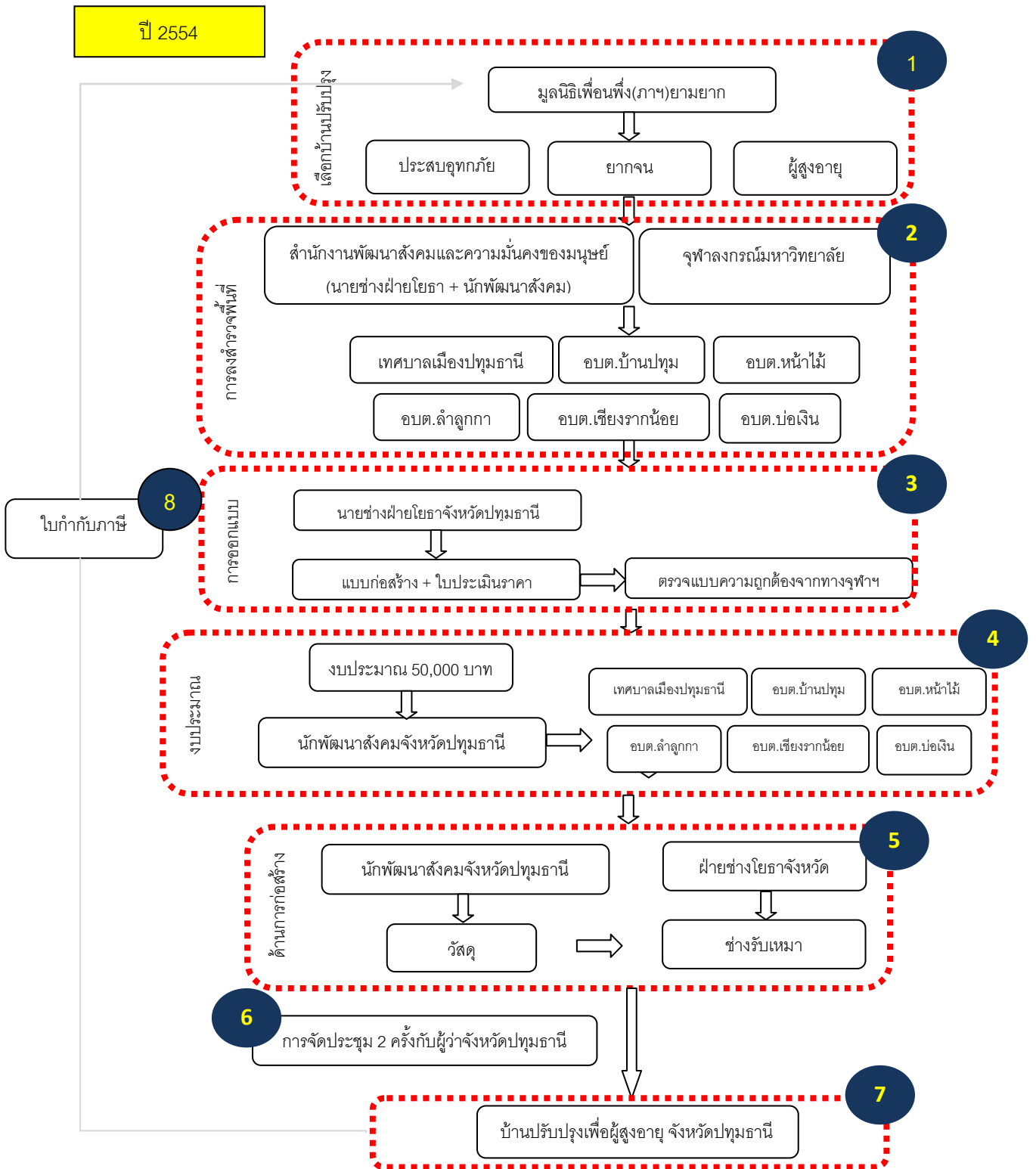
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	63 ปี
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 83 หมู่ 10 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อาชีพ	-
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
โรคประจำตัว	เคยโดนรถชนทำให้เกิดอาการบาดเจ็บหลังเรื้อรัง, มีความดันโลหิตสูง, ตาเป็นต้อ
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	600 บาท/เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่น, พักผ่อนอยู่บริเวณแคร่ใต้ถุนบ้านเป็นส่วนใหญ่
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุน และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำต้องปรับปรุงใหม่, บันไดชันและควรเพิ่มราวจับทั้งสองด้าน, ทางเดินพื้นด้านล่างรอบๆบ้าน และทางที่ไปสู่ห้องน้ำไม่เสมอกัน และมีสิ่งกีดขวาง, มีช่องเปิดกว้างด้านข้างบ้านชั้นบนซึ่งอาจเกิดอุบัติเหตุได้
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาท
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	แขนขาอ่อนแรงไปเฉยๆ, สะดุดเวลาก้าวขึ้นบันไดบนบ้าน, สะดุดรอบๆบ้านจากพื้นที่ไม่เสมอกัน
ลักษณะบ้าน	
	

4.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

4.3.1 กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของจังหวัดปทุมธานี

- 1) กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของทางจังหวัดปทุมธานี เป็นโครงการของมูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก โดยจะสมทบเงิน 50,000บาท/หลัง เพื่อผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาอุทกภัยและมีความยากจนเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบ้านแต่ละหลังจากทางนักพัฒนาสังคมจังหวัดปทุมธานีซึ่งจะมีฐานข้อมูลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานีแล้ว
- 2) การลงพื้นที่สำรวจบ้าน ได้รับความร่วมมือจากทางจุฬาลงกรณ์ในการลงพื้นที่และนายช่างฝ่ายโยธาของทางจังหวัดปทุมธานีเข้ามามีบทบาทในการเสนอแนะการออกแบบ เป็นการลงพื้นที่เพื่อดูว่าบ้านหลังใดควรได้รับการคัดเลือกให้ปรับปรุงและควรซ่อมแซมจุดใดของบ้านให้สอดคล้องต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ซึ่งการเลือกบ้านที่ได้รับการปรับปรุงของจังหวัดปทุมธานีเป็นการพื้นที่กระจายตามองค์การบริหารส่วนตำบลโดยคัดเลือกจากการขึ้นทะเบียนของผู้สูงอายุซึ่งจะมีรายชื่อที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี เช่น เทศบาลเมืองปทุมธานี อบต.บ้านปทุม อบต.หน้าไม้ อบต.ลำลูกกา อบต.เชียงรากน้อย อบต.บ่อเงิน
- 3) การออกแบบ จากที่กล่าวถึงอบต. ชำต้น ทางช่างของแต่ละอบต. ต้องทำในใบประเมินราคา (BOQ) และ แบบบ้าน มาให้ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตรวจทานความถูกต้องของการปรับปรุงซ่อมแซม เนื่องจากการปรับปรุงซ่อมแซมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ เช่น การปรับปรุงซ่อมแซมราวกันตกบันได เพิ่มลูกตั้ง ลูกนอนบันไดให้ได้มาตรฐาน หรือการเพิ่มราวจับในห้องน้ำ เปลี่ยนจากโถนั่งยองมาเป็นโถส้วมนั่งราบ เป็นต้น ไม่ใช่การซ่อมแซมโครงสร้างบ้าน หลังจากความถูกต้องทั้งแบบก่อสร้างและใบประเมินราคาอยู่ในวงเงินงบประมาณทางด้านมูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) จากโอนเงินลงไปสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) จังหวัดปทุมธานี

- 4) ด้านงบประมาณ ทางด้านที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.)จังหวัดปทุมธานี จะทำเรื่องเบิกงบประมาณและติดต่อไปยังแต่ละ อบต. เพื่อมารับเงินไปปรับปรุงซ่อมแซมบ้านหลังละ 50,000 บาท
- 5) ด้านการบริหารการก่อสร้าง จะเป็นการหาช่างมาปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน โดยแต่ละอบต.จะเป็นช่างรับเหมาก่อสร้าง จะอยู่ที่ประมาณ 12,000-15,000 บาท/หลัง ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ทางอบต.จึงมีการสมทบทางด้านเงิน หรือวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง
- 6) ทางด้านวัสดุ ทางมูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก ได้มีการสภทวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซม ได้แก่ ประตูพีวีซี 2 บาน และ อ่างล้างมือ
- 7) ระยะเวลา ทางด้านจังหวัดปทุมธานีใช้ระยะเวลาในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน ทั้ง 10 หลัง ใช้เวลาประมาณ 6-8 เดือน เนื่องด้วยพมจ.ต้องทำหนังสือตั้งงบประมาณเบิกกับทางด้านฝ่ายการคลังจังหวัด ซึ่งกินระยะเวลานานเกือบ 1 เดือน และในช่วงของการก่อสร้างใช้ระยะเวลานานในการหาช่างรับเหมาก่อสร้าง เนื่องด้วยบริบทของจังหวัดปทุมธานี มีความเป็นกึ่งชนบทกึ่งเมือง ทำให้ค่าแรงสูง การหาช่างมารับงานจึงยากมาก จึงใช้ระยะเวลานาน ทางด้านมูลนิธิจึงมีการจัดประชุมด้วยกัน 2 ครั้ง เพื่อมาปรึกษาหารือหาแนวทางในการแก้ปัญหาความล่าช้าของโครงการ โดยผู้ว่าจังหวัดปทุมธานีเข้ามามีบทบาทในการประชุมครั้งนี้ด้วย
- 8) การส่งใบกำกับภาษี ภายหลังจากการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านต้องมีการส่งใบกำกับภาษีไปให้มูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก ในการตรวจสอบการใช้งบประมาณที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจังหวัดปทุมธานีมีความชอบรูปแบบใบกำกับภาษีเนื่องมาจากอบต.ที่มีจำนวนมากและไม่มีรูปแบบของการทำใบกำกับภาษีให้กับพื้นที่ในการตรวจสอบ
- 9) ด้านติดตามผล มีการติดตามผลของการการปรับปรุงซ่อมแซม พบว่า การปรับเปลี่ยนการใช้งานของผู้สูงอายุในสิ่งที่ไม่เคยชิน ทำให้ไม่สอดคล้องต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ดังแผนภาพที่ 4.4 แสดงดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.4 แสดงกระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี

4.3.2 กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของจังหวัดสิงห์บุรี

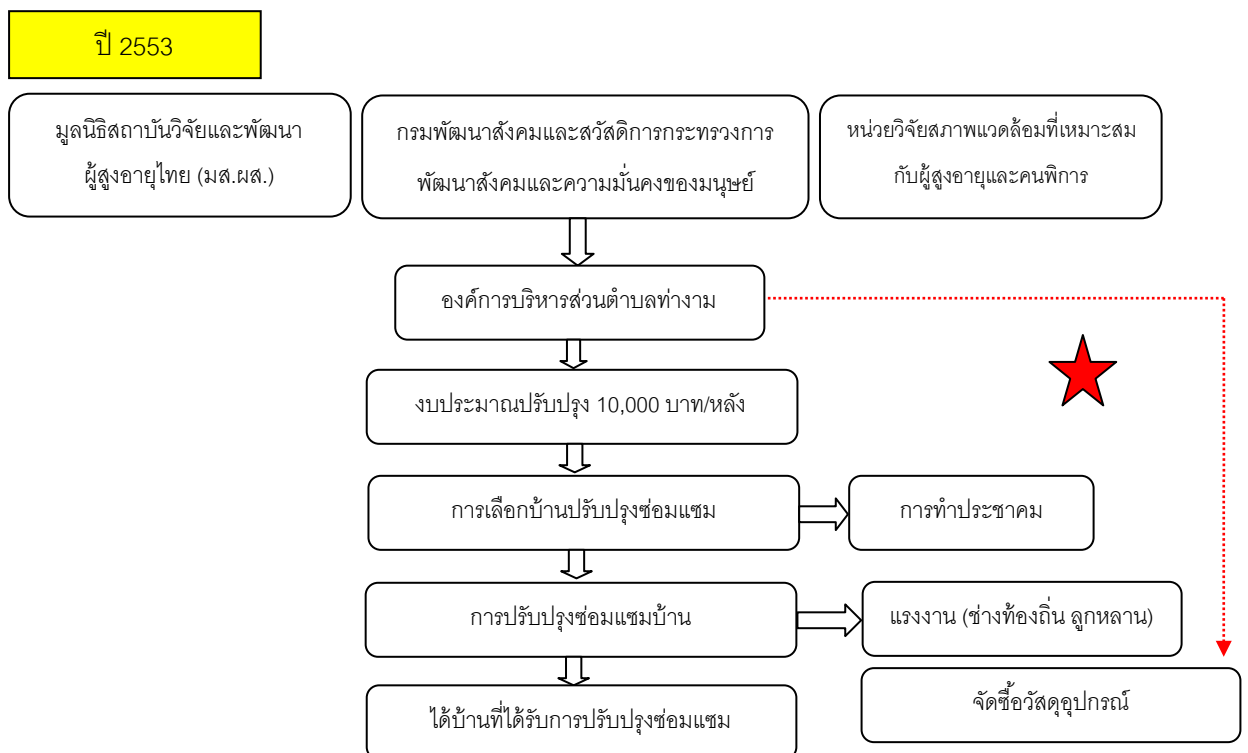
1) กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของทางพื้นที่ตำบลท่างาม จังหวัด

สิงห์บุรี เคยได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐในปีงบประมาณ 2553 จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการปรับปรุงและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ เป็นจำนวนเงิน 10 ,000 บาท/หลัง เนื่องด้วยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ได้เลือกพื้นที่ในจังหวัดสิงห์บุรีเป็นพื้นที่พัฒนาต้นแบบผู้สูงอายุ เนื่องจากมีความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของผู้สูงอายุ (มีการก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุซึ่งมีการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี) หน่วยงานท้องถิ่น(อบต.) เคยได้รับการอบรมด้านการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จากทาง หน่วยงานวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ และ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส) ในปี 2554 ทำให้ตำบลท่างามถูกเลือกให้เป็นต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ มูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยากจึงได้ลงไปยังจังหวัดสิงห์บุรีเพื่อสมทบงบประมาณ 50,000 บาทในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุ

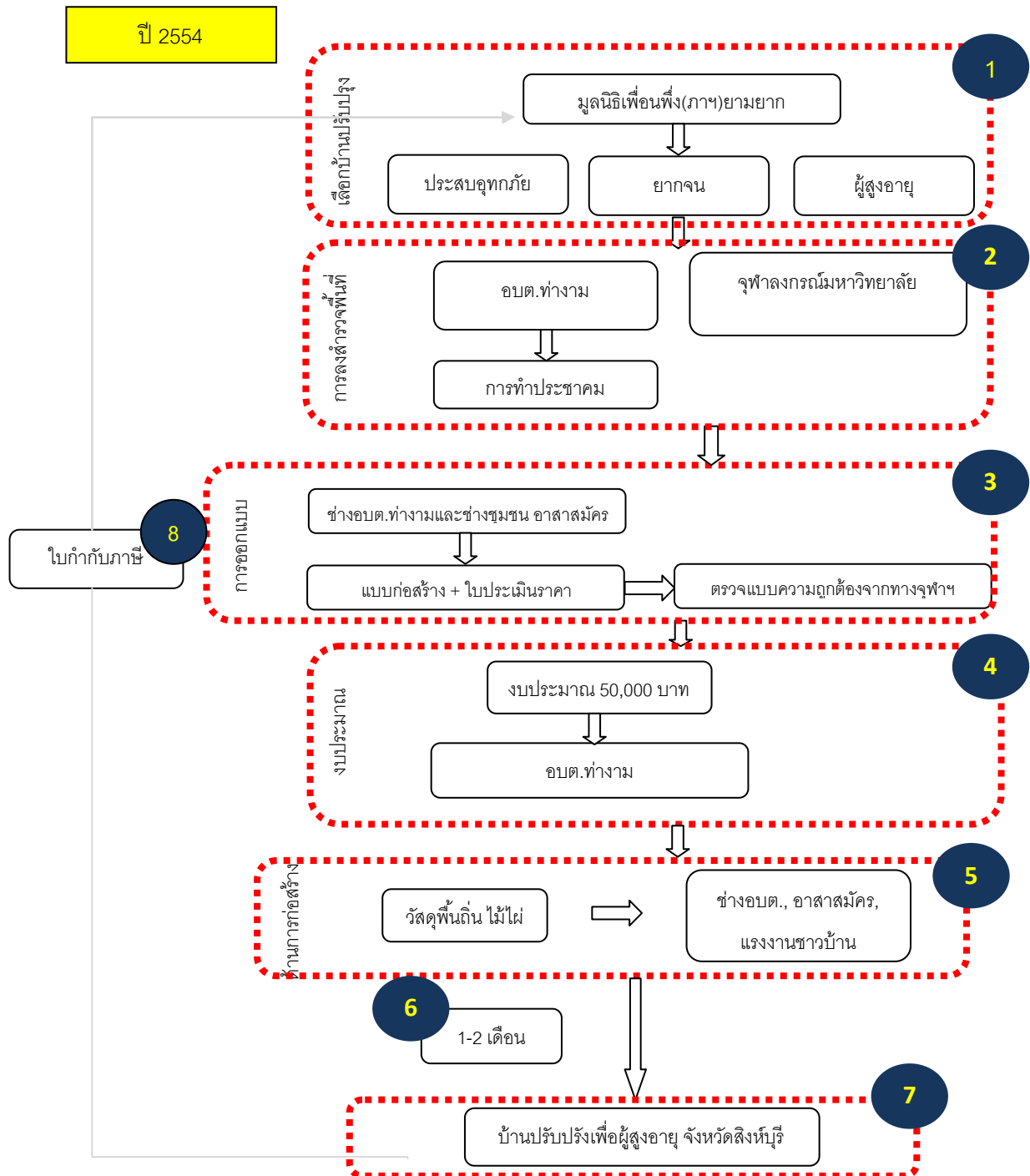
2) การลงพื้นที่สำรวจบ้าน ได้รับความร่วมมือจากทางจุฬาลงกรณ์ในการลงพื้นที่ และเสนอแนะแบบก่อสร้าง ซึ่งการเลือกบ้านที่ได้รับการปรับปรุงของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นพื้นที่กระจุกตัวในองค์การบริหารส่วนตำบลท่างามโดยการเลือกนั้นเป็นผลมาจากการทำประชาคมของคนหมู่บ้านซึ่งเป็นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

3) การออกแบบ ทางช่างของอบต.จะส่งแบบก่อสร้างและประเมินราคาก่อสร้างมาทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตรวจทานความถูกต้องของการปรับปรุงซ่อมแซม เนื่องจากการปรับปรุงซ่อมแซมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพแวดล้อมผู้สูงอายุ เช่น การปรับปรุงซ่อมแซมราวกันตกบันได เพิ่มลูกตั้ง ลูกนอนบันไดให้ได้มาตรฐาน หรือการเพิ่มราวจับในห้องน้ำ เปลี่ยนจากโถนั่งยองมาเป็นโถส้วมนั่งราบ เป็นต้น ไม่ใช่การซ่อมแซมโครงสร้างบ้าน หลังจากความถูกต้องทั้งแบบก่อสร้างและใบประเมินราคาอยู่ในวงเงินงบประมาณทางด้านมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ) จากโอนเงินลงไปที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

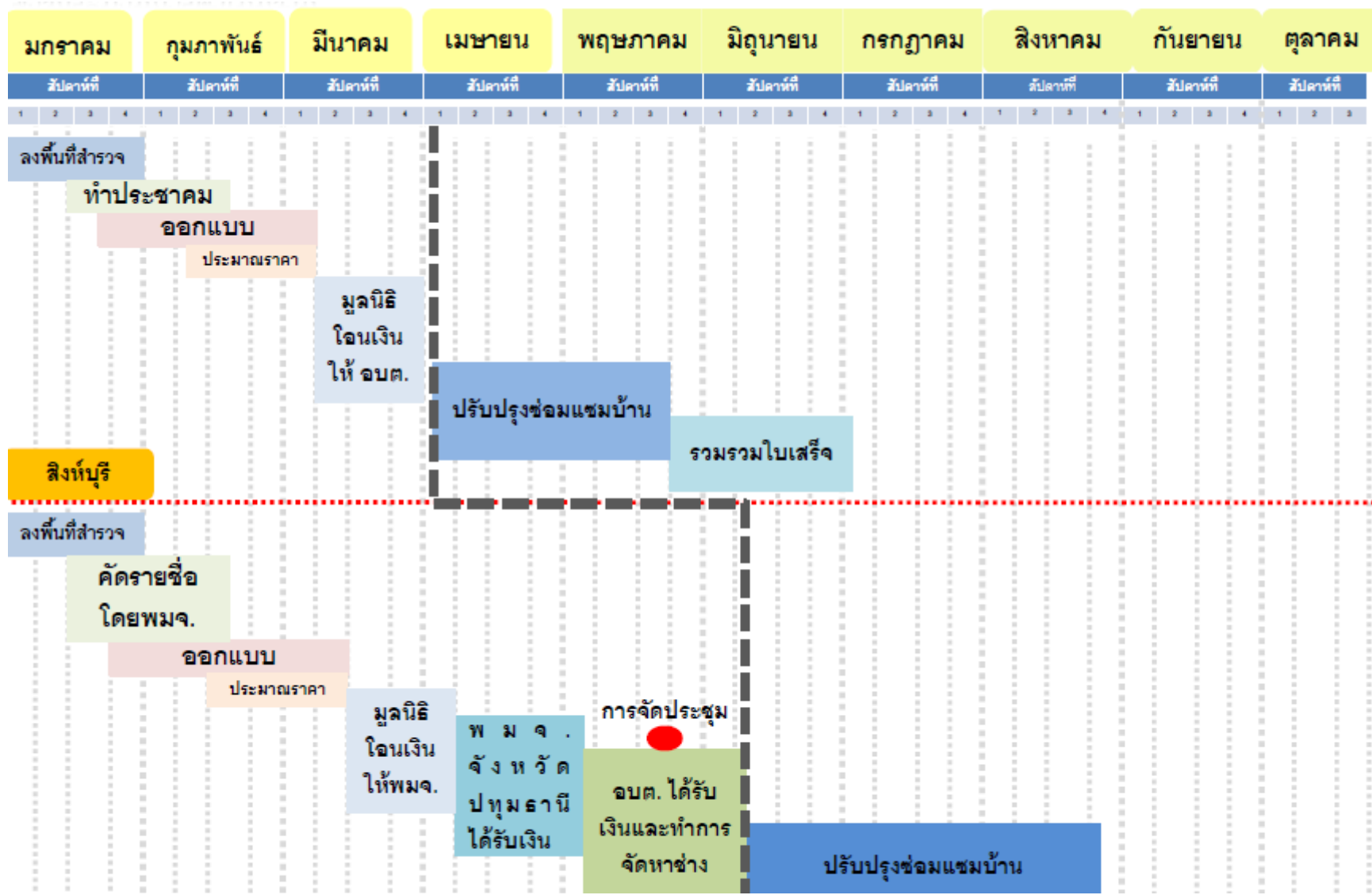
- 4) ด้านการบริหารการก่อสร้าง จะเป็นช่างอาสาสมัครหรือช่างชาวบ้านเข้ามาช่วยปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเป็นการลดค่าก่อสร้างที่เพิ่มขึ้น
- 6) ทางด้านวัสดุ ทางมูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก ได้มีการสบทมวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซม ได้แก่ ประตูพีวีซี 2 บาน และ อ่างล้างมือ และทางอบต.ทำงานมีการนำวัสดุพื้นถิ่นคือ ไม้ไผ่เข้ามาใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน
- 7) ระยะเวลา ทางด้านจังหวัดสิงห์บุรีมีการปรับปรุงซ่อมแซมได้รวดเร็ว ใช้ระยะเวลาการก่อสร้างประมาณ 1-2 เดือน
- 8) การส่งใบกำกับภาษี ภายหลังจากการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านต้องมีการส่งใบกำกับภาษีไปให้มูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก ในการตรวจสอบการใช้งบประมาณที่เกิดขึ้นจริง
- 9) ด้านติดตามผล มีการติดตามผลของการการปรับปรุงซ่อมแซม พบว่า การปรับเปลี่ยนการใช้งานของผู้สูงอายุในสิ่งที่ไม่เคยชิน มีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำราวจับไปใช้ตากผ้า เป็นต้น ดังแผนภูมิที่ 4.3 แสดงดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.5 กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ ปี 2553

ภาพที่ 4.6 กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ ปี 2554

ภาพที่ 4.7 ช่วงเวลาการดำเนินงาน

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดปทุมธานี ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยเลือกบ้านที่ได้รับปรับปรุงของผู้สูงอายุทั้ง 2 จังหวัดและสัมภาษณ์ถึงกระบวนการดำเนินโครงการกับนักพัฒนาสังคมจังหวัดปทุมธานีและช่างโยธาจังหวัดปทุมธานี และนักพัฒนาสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างามและนายช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม เพื่อที่จะวิเคราะห์ลักษณะที่อยู่อาศัยและกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมว่ารูปแบบใดที่มีความเหมาะสม และรูปแบบใดบ้างที่เหมาะสมในการพัฒนากระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเพื่อผู้สูงอายุในบริบทที่แตกต่างกันด้วยข้อมูลต่างๆ ดังนี้

5.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดปทุมธานี

5.2 เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

5.3 เพื่อ ศึกษาการเปรียบเทียบ กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

5.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดปทุมธานี

5.1.1 ข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี

● ส่วนข้อมูลด้านสังคม

จากการลงพื้นที่ทั้ง 10 หลังพบว่า ด้านการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุนั้นมีความเป็นอยู่ลักษณะสังคมชนบทกึ่งเมือง บริบทการอยู่อาศัยเป็นในรูปแบบกระจายตัวในพื้นที่

ด้านการศึกษา พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยส่วนมากอ่านออกเขียนได้

ด้านอาชีพ พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขาย ส่งผลให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างนี้มีรายได้บางส่วนจุนเจือ

ด้านสุขภาพ พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสุขภาพไม่ค่อยดี การดูแลสุขภาพไม่ตื่นัก โดยโรคที่พบมากที่สุดคือโรคความดันโลหิต และโรคเกี่ยวกับไขข้อ ตามลำดับ ซึ่งผู้ที่คอยดูแลส่วนใหญ่คือลูกหลานของผู้สูงอายุเอง ด้านการออกกำลังกายพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการออกกำลังกายเบาๆ เช่น เดินในบริเวณบ้าน เป็นต้น โดยจากการสัมภาษณ์เรื่องอุบัติเหตุที่เคยเกิดขึ้นพบว่าส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บจากการสะดุดพื้น และหกล้ม โดยจุดที่เกิดเหตุมากที่สุดคือ ภายในบริเวณบ้าน ใต้ถุนบ้าน และห้องน้ำ

● ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

พบว่าผู้สูงอายุฐานะส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจน มีเพียงรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และบางส่วนไม่มีลูกหลานดูแล ทำให้เงินไม่เพียงพอที่จะใช้กินใช้จ่าย ไม่มีเงินออมเหลือ ทำให้การปรับปรุงบ้านเป็นไปได้ยากมาก ถ้าหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ

● ด้านสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่าบ้านกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หลัง ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุเป็นบ้านยกใต้ถุนและบ้านชั้นเดียว โดยวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเป็นครึ่งปูนครึ่งไม้ ที่มี

สภาพค่อนข้างแย่ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ชั้นบน เนื่องจากพื้นที่ศึกษาได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเกือบทุกปี

ด้านกรรมสิทธิ์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยเอง ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูกหลานในหลังเดียวกัน หรืออาจอยู่ในหลังอื่นที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่สามารถดูแลได้สะดวก แต่ผู้สูงอายุบางส่วนก็ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ซึ่งกลุ่มนี้มีความน่าเป็นห่วงมากเนื่องจากกลุ่มนี้จะมีอาการเหงา ซึมเศร้า และหากเจ็บป่วยจะไม่มีใครใกล้เคียงคอยดูแล ปัญหาที่พบในบ้านส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอย และโครงสร้างพื้นฐานของบ้าน เช่น เสาบ้าน หลังคา ผนัง เป็นต้น ประเด็นด้านการย้ายที่อยู่จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมดต้องการที่จะอยู่ในที่อยู่เดิม แต่ควรมีการปรับปรุงใหม่ โดยพื้นที่ที่ต้องการปรับปรุงมากที่สุดคือ ห้องน้ำ โครงสร้างพื้นฐานของบ้าน และบันได ตามลำดับ โดยแหล่งที่มาของเงินนั้นส่วนใหญ่ตอบว่าแล้วแต่โอกาส ซึ่งอาจเนื่องมาจากเป็นเงินที่มีจำนวนมากหากเทียบกับรายได้ของผู้สูงอายุ จึงไม่สามารถตอบได้ว่าจะนำเงินมาจากที่ใด ซึ่งหากเกิดขึ้นได้จริงเงินส่วนนี้ก็น่าจะมาจากโอกาสที่หน่วยงานต่างๆ ยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ

ภาพที่ 5.1 แสดงสภาพการอยู่อาศัยโดยรวมของบ้านผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี

5.1.2 ข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรี

- ส่วนข้อมูลด้านสังคม
ด้านสังคม

จากการลงพื้นที่และเก็บข้อมูลบ้านทั้ง 10 หลังพบว่า ประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง ด้านการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุนั้นมีความเป็นอยู่ลักษณะสังคมชนบท

อาศัยอยู่ในรูปแบบของหมู่บ้าน และในแต่ละหมู่บ้านจะมีกลุ่มบ้านกระจุกตัวกันอยู่เป็นจุดๆ ซึ่งในกลุ่มบ้านนั้นเองจะเป็นที่อยู่ของญาติพี่น้อง และคนรู้จักกัน โดยมีการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ซึ่งเป็นตัวส่งเสริมให้ชุมชนนั้นมีความเข้มแข็ง โดยจะมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ด้านการศึกษา พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยอ่านออกเขียนได้เป็นบางคนเท่านั้น

ด้านอาชีพ พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพรับจ้างและปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพ ส่งผลให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างนี้มีรายได้อยู่ในระดับที่ต่ำมาก

ด้านสุขภาพ พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสุขภาพไม่ค่อยดี เนื่องจากมีฐานะค่อนข้างยากจน การดูแลสุขภาพของตนเองได้ไม่ดีนัก โดยโรคที่พบมากที่สุดคือโรคต่อกระดูก ความดันโลหิต และโรคเกี่ยวกับไขข้อ ตามลำดับ ซึ่งผู้ที่คอยดูแลส่วนใหญ่คือลูกหลานของผู้สูงอายุเอง ด้านการออกกำลังกายพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการออกกำลังกายเบาๆ เช่น เดินในบริเวณบ้าน ซี่จักรยาน และเดินกะลาบ่าบัด เป็นต้น โดยจากการสัมภาษณ์เรื่องอุบัติเหตุที่เคยเกิดขึ้นพบว่าส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บจากการสะดุดพื้น และหกล้ม โดยจุดที่เกิดเหตุมากที่สุดคือ ภายในบริเวณบ้าน ใต้ถุนบ้าน และห้องน้ำ

- **ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ**

พบว่าฐานะส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจนมาก ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีเพียงรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่านั้น และบางส่วนไม่มีลูกหลานดูแล ทำให้เงินไม่เพียงพอที่จะใช้กินใช้จ่าย ไม่มีเงินออมเหลือ ทำให้การปรับปรุงบ้านเป็นไปได้ยากมาก ถ้าหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ

- **ด้านสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ**

จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่าบ้านกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หลัง ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง ที่มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมมาก ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ชั้นบน เนื่องจากพื้นที่ศึกษาได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเกือบทุกปี ซึ่งโดยปกติแล้วจะนำท่วมเป็นเวลา

ประมาณ 2 เดือน ซึ่งช่วงเวลานั้นผู้สูงอายุจะอาศัยอยู่แต่บนบ้านชั้น 2 ส่วนผู้สูงอายุที่มีบ้านชั้นเดียวจะย้ายไปอยู่ที่ศูนย์พักพิงและบ้านญาติพี่น้องที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน

ด้านกรรมสิทธิ์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยเอง ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูกหลานทั้งอยู่ในหลังเดียวกัน หรืออาจอยู่ในหลังอื่นที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่สามารถดูแลได้สะดวก แต่ผู้สูงอายุบางส่วนก็ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ซึ่งกลุ่มนี้มีความน่าเป็นห่วงมากเนื่องจากกลุ่มนี้จะมีอาการเหงา ซึมเศร้า และหากเจ็บป่วยจะไม่มีใครใกล้เคียงคอยดูแล โดยส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยมากกว่า 56 ปี โดยอยู่มาตั้งแต่รุ่นพ่อ-แม่ ปัญหาที่พบในบ้านส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอย และโครงสร้างพื้นฐานของบ้าน เช่น เสาบาน หลังคา ผนัง เป็นต้น ประเด็นด้านการย้ายที่อยู่จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมดต้องการที่จะอยู่ในที่อยู่เดิม แต่ควรมีการปรับปรุงใหม่ โดยพื้นที่ที่ต้องการปรับปรุงมากที่สุดคือ ห้องน้ำ โครงสร้างพื้นฐานของบ้าน และบันได ตามลำดับ โดยงบประมาณที่ผู้อาศัยส่วนใหญ่คาดไว้คือ 10,001- 30,000 บาท โดยแหล่งที่มาของเงินนั้นส่วนใหญ่ตอบว่าแล้วแต่โอกาส ซึ่งอาจเนื่องมาจากเป็นเงินที่มีจำนวนมาก หากเทียบกับรายได้ของผู้สูงอายุ จึงไม่สามารถตอบได้ว่าจะนำเงินมาจากที่ใด ซึ่งหากเกิดขึ้นได้จริงเงินส่วนนี้ก็อาจจะมาจากโอกาสที่หน่วยงานต่างๆ ยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ

พื้นที่ใช้สอยที่ผู้สูงอายุใช้เวลาส่วนใหญ่นอกจากที่นอนคือพื้นที่เอนกประสงค์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วพื้นที่เอนกประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างคือ แคร่ไม้ ชานบ้าน และพื้นที่ภายในบ้าน ตามลำดับ ซึ่งแคร่ที่มีในพื้นที่นั้น มีทั้งทำจากไม้ไผ่ที่หาซื้อได้ตามท้องตลาด ราคาประมาณ 250 – 350 บาท และแคร่ที่นำเศษไม้มาประกอบเอง ซึ่งจะมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายที่เกิดขึ้นบริเวณแคร่ไม้ เช่น นอนกลางวัน ทานอาหาร นั่งคุยกับเพื่อนบ้าน เป็นต้น ซึ่งถือว่ารูปแบบการใช้งานของแคร่ไม้มีความยืดหยุ่นมาก แม้ในช่วงฤดูน้ำหลากยังสามารถยกขึ้นชั้นบนของบ้านเพื่อเพิ่มความสูงของพื้นบ้านด้านบนหากน้ำมีระดับสูงกว่าปกติ ดังภาพที่ 5.2

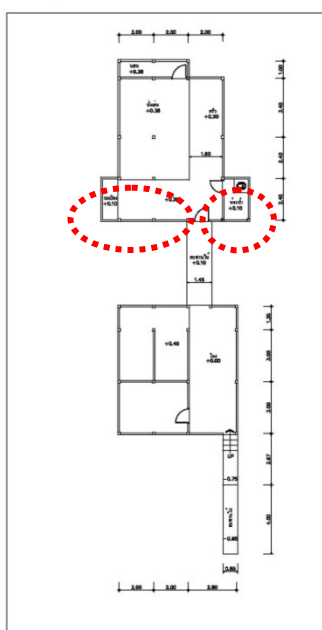

ภาพที่ 5.2 แสดงสภาพการอยู่อาศัยโดยรวมของบ้านผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรี

5.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรี และปทุมธานี

5.2.1 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุจังหวัดปทุมธานี

บ้านหลังที่ 1 นางชด หิรัญพฤกษ์ บ้านเลขที่ 18/1 ม.1 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

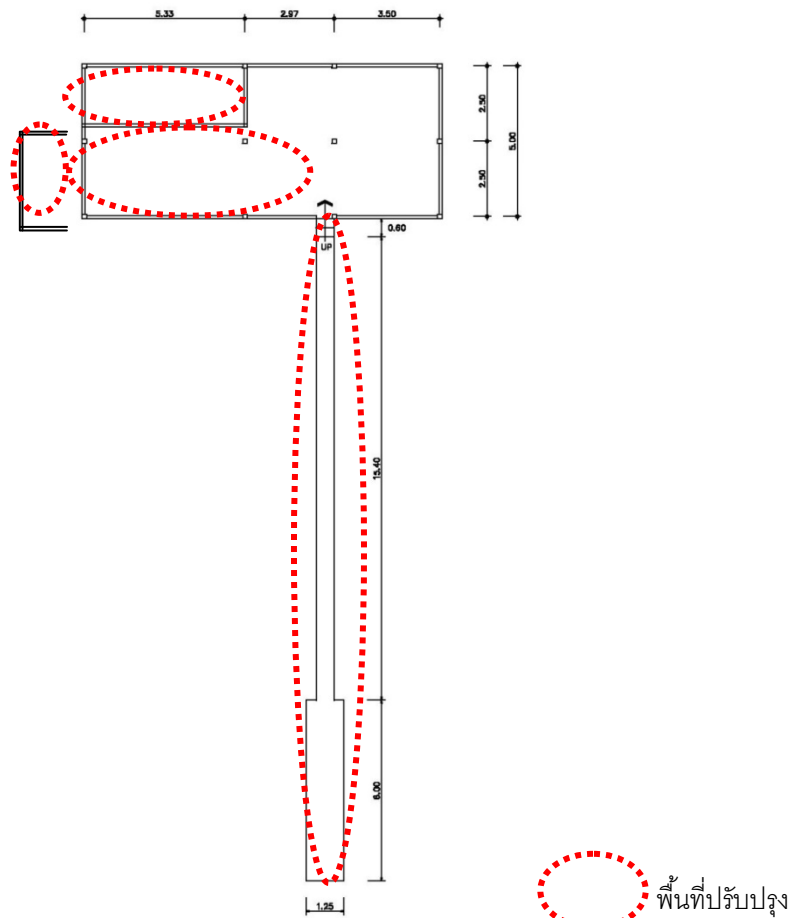
ภาพที่ 5.3 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของ นางชด หิรัญพฤกษ์

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางชด หิรัญพฤกษ์ พบว่าลักษณะบ้านเป็นได้ฤนยกสูง ส่วนใหญ่ นางชด หิรัญพฤกษ์ จะใช้เวลาอยู่ที่ **โถงบ้าน** ซึ่งอยู่บริเวณชั้นบนของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่ง จะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร ดูโทรทัศน์ นั่งเล่น เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ ห้องนอน และครัว ตามลำดับ

ซึ่งสาเหตุที่ต้องใช้พื้นที่โถงบ้านมากที่สุดเนื่องมาจากที่บ้านของ นางชด หิรัญพฤกษ์มีฐานะยากจน แต่พักอาศัยอยู่กับลูกหลานทำให้บ้านมีการแบ่งสัดส่วนของการอยู่อาศัย จึงต้องใช้พื้นที่กลางบ้านเป็นพื้นที่เอนกประสงค์เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการใช้ชีวิตของ นางชด หิรัญพฤกษ์จะอยู่บริเวณโถงบ้านเป็นส่วนใหญ่

บ้านหลังที่ 2 นางสาว ภูระหงษ์ บ้านเลขที่ 40 ม.3 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

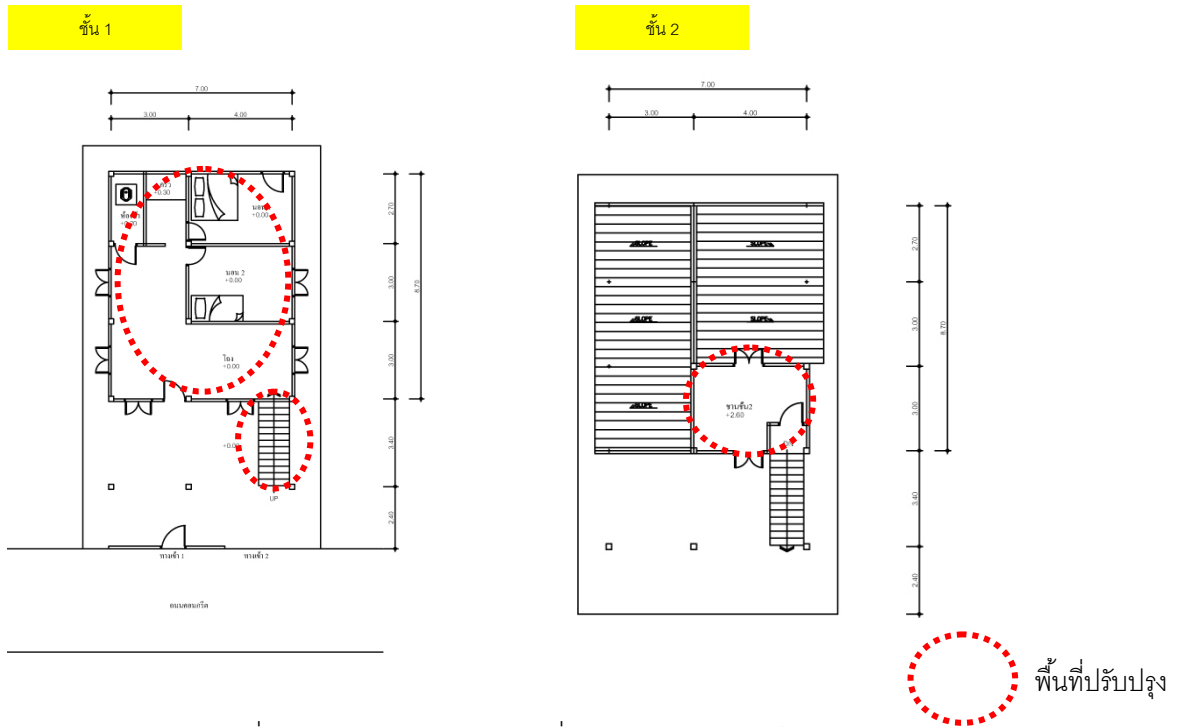
ภาพที่ 5.4 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของ นางสาว ภูระหงษ์

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางสาว ภูระหงษ์ พบว่าลักษณะบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูงส่วนใหญ่ นางสาว ภูระหงษ์ จะใช้เวลาอยู่ที่ **พื้นที่โถงบ้าน** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร พูดคุยกับเพื่อนบ้าน นั่งเล่นพูดคุยกับลูกหลาน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆ ที่ใช้งานรองลงมาคือ ห้องนอน และพื้นที่อื่นๆ (ได้แก่ ห้องน้ำ บริเวณรอบๆบ้าน) ตามลำดับ

ซึ่งสาเหตุที่ต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุดเนื่องมาจากที่บ้านของ นางสาว ภูระหงษ์ มีขนาดค่อนข้างเล็ก มีฐานะยากจนมาก ทำให้บ้านมีขนาดเล็กมากและไม่มีการกั้นห้อง จึงต้องใช้พื้นที่กลางบ้านเป็นพื้นที่เอนกประสงค์เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆ

บ้านหลังที่ 3 นายสมนึก เกตุนิวัฒน์ บ้านเลขที่ 29/14 หมู่ 2 ต.หน้าไม้ อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

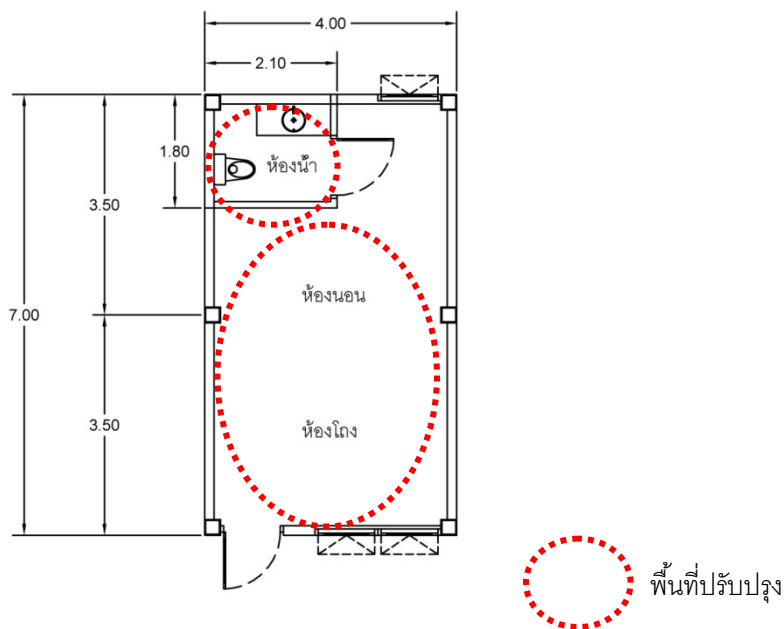
ภาพที่ 5.5 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของ นายสมนึก เกตุนิวัฒน์

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นายสมนึก เกตุนิวัฒน์ พบว่าส่วนใหญ่ นายสมนึก เกตุนิวัฒน์ จะใช้เวลาอยู่ที่ **พื้นที่ด้านนอกบ้าน รอบบ้าน** ซึ่งอยู่บริเวณชั้นล่างของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็น**พื้นที่โล่ง** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น นั่งเล่น พักผ่อน ทานอาหาร พุดคุยกับเพื่อนบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือพื้นที่อื่นๆ(ได้แก่ ห้องน้ำ) และห้องครัว ตามลำดับ

การที่ นายสมนึก เกตุนิวัฒน์ต้องใช้พื้นที่ด้านนอกบ้านมากที่สุดเนื่องมาจาก นายสมนึก เกตุนิวัฒน์ ประกอบอาชีพตัดไม้ทำเฟอร์นิเจอร์ และพื้นที่ชั้นบนค่อนข้างจำกัดและมีอากาศที่ค่อนข้างร้อนในตอนกลางวันเนื่องจากวัสดุคลุมหลังคาเป็นสังกะสี จึงต้องใช้พื้นที่ใต้ถุนบ้านเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ในตอนกลางวัน เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆที่มีความหลากหลายออกไป ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตของ นายสมนึก เกตุนิวัฒน์ จะอยู่ชั้นล่างในตอนกลางวัน และจะกลับไปอยู่ชั้นบนในตอนกลางคืน ส่วนการเข้าห้องน้ำต้องลงมาที่ชั้นล่างเพื่อเข้าห้องน้ำซึ่งอยู่ใต้ถุนบ้าน

บ้านหลังที่ 4 นางวัน สาลี บ้านเลขที่ 29 หมู่ 7 ต.ลำลูกกา อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี

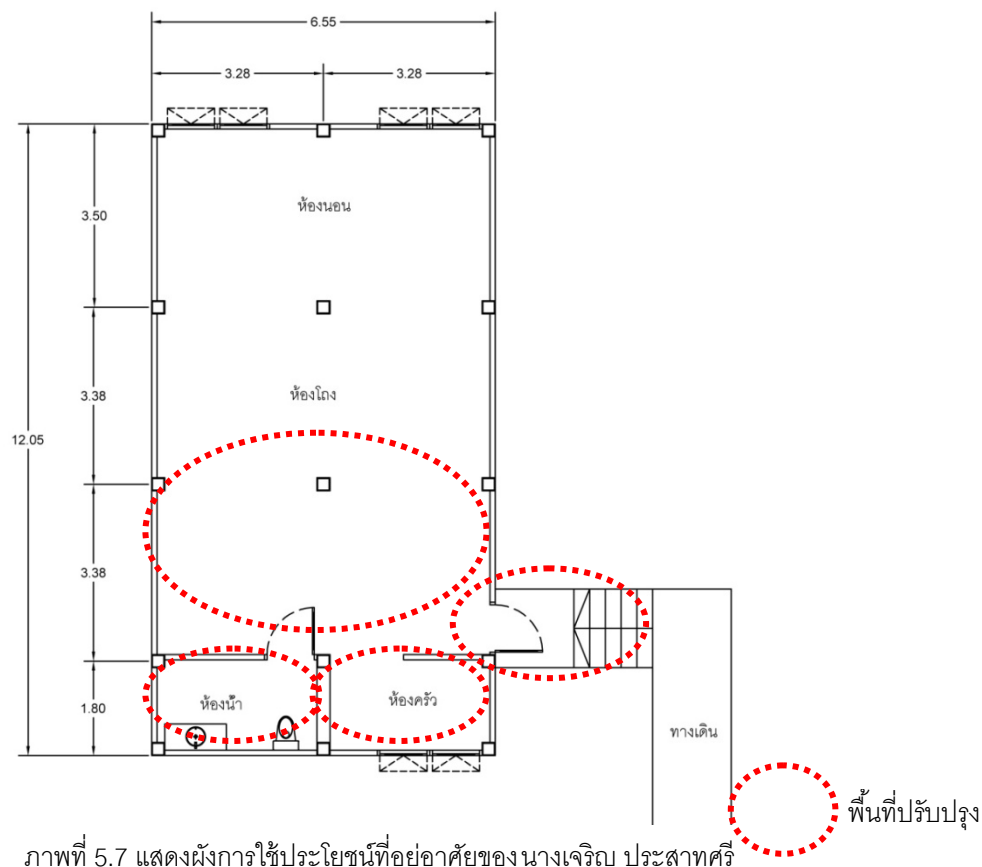
ภาพที่ 5.6 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางวัน สาลี

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางวัน สาลีพบว่าส่วนใหญ่ของนางวัน สาลี จะใช้เวลาอยู่บริเวณพื้นที่ลานหน้าบ้านมากที่สุด ซึ่งอยู่บริเวณด้านหน้าของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งภายในบ้านและและบริเวณชานบ้าน ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น ออกกำลังกายเบาๆ เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ ห้องนอน และพื้นที่อื่นๆ(ได้แก่ ห้องน้ำ บริเวณรอบๆบ้าน) และห้องครัวตามลำดับ

สาเหตุที่ นางวัน สาลี ต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุดเนื่องมาจากการที่นางวัน สาลี ใช้พื้นที่ใช้สอยแค่เพียงชั้นล่างของบ้านเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชานบ้านซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่นได้สะดวก ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำที่อยู่ชั้นนอกตัวบ้าน ห้องนอน และครัว ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมที่ทำก็มีความหลากหลายและยืดหยุ่นตามการใช้งาน และรวมถึงการที่บริเวณชานบ้านมีการระบายอากาศที่ดีทำให้เป็นจุดที่น่าอยู่ที่สุดใน ซึ่งทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของนางวัน สาลี จะอยู่ชั้นบนบริเวณชานของบ้านเป็นส่วน

บ้านหลังที่ 5 นางเจริญ ประสาทศรี บ้านเลขที่ 16 หมู่ 4 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

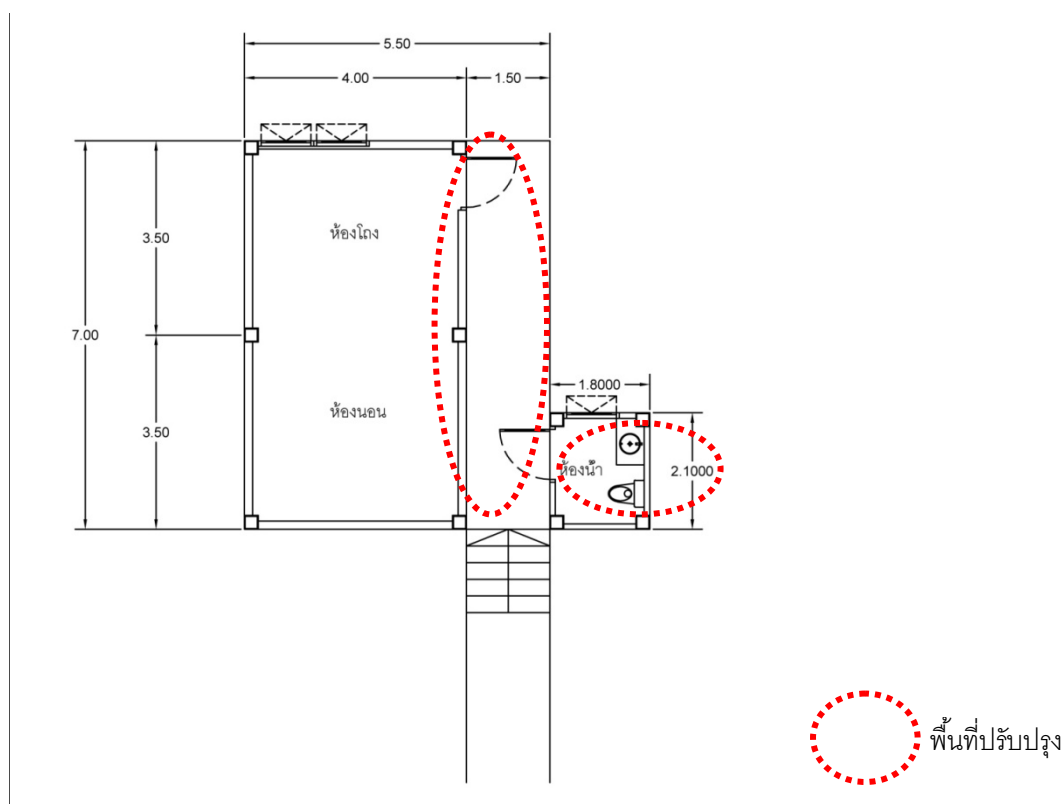
ภาพที่ 5.7 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางเจริญ ประสาทศรี

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางเจริญ ประสาทศรี พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่ นางเจริญ ประสาทศรี จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **ลานบ้านมากที่สุด** ซึ่งอยู่บริเวณชั้นบนของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งภายในบ้านและและบริเวณชานบ้าน ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร นั่ง-นอน เล่น เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆ ที่ใช้งานรองลงมาคือ บริเวณห้องนอน

สาเหตุที่ นางเจริญ ประสาทศรีต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุดเนื่องมาจาก นางเจริญ ประสาทศรี ใช้พื้นที่ใช้สอยในบ้านแค่เพียงชั้นบนของบ้านเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณชานบ้าน โดยที่บริเวณชานบ้านนั้นเป็นบริเวณที่มีการระบายอากาศและแสงสว่างที่ดีที่สุดทำให้เป็นจุดที่น่าอยู่ที่สุดในบ้าน

บ้านหลังที่ 6 นางยอด ปะปน บ้านเลขที่ 97 ม.5 ตำบล เชียงรากน้อย อำเภอ สามโคก จ. ปทุมธานี

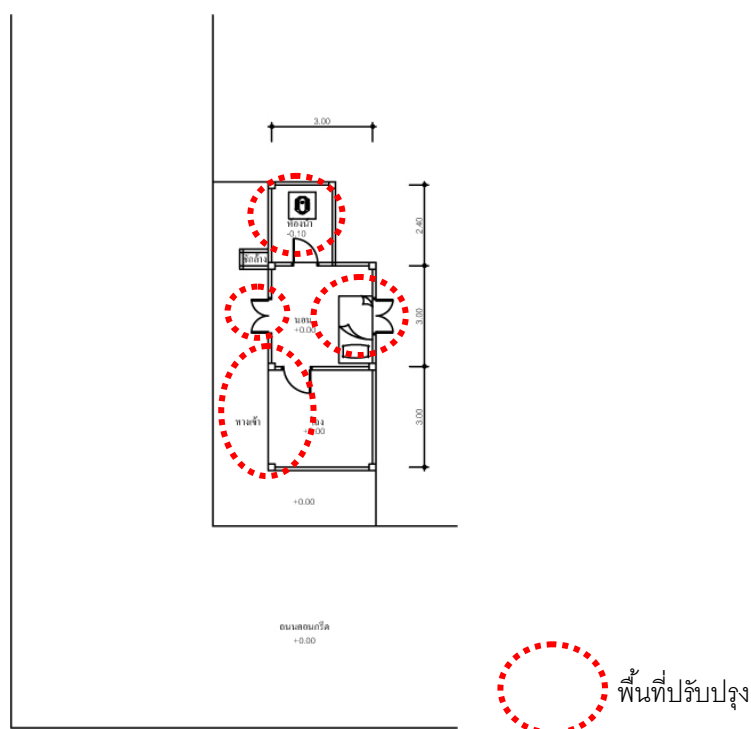
ภาพที่ 5.8 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของ นางยอด ปะปน

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางยอด ปะปน พบว่า ช่วงเวลาส่วนใหญ่ นางยอด ปะปน จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **พื้นที่ลานหน้าบ้านมากที่สุด** ซึ่งอยู่บริเวณด้านหน้าของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็น**พื้นที่โล่งภายในบ้าน** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น นั่ง -นอนเล่น ออกกำลังกายเบาๆ เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ บริเวณห้องนอน พื้นที่อื่นๆ และห้องครัว ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามสาเหตุที่นางยอด ปะปนมีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุด เนื่องจาก นางยอด ปะปน ใช้พื้นที่เอนกประสงค์อยู่ในบริเวณเข้าถึงพื้นที่อื่นๆได้สะดวก แต่อย่างไรก็ตามภายในตัวบ้านมีการระบายอากาศที่ไม่ดี มีอากาศร้อนและอับและแสงสว่างไม่เพียงพอ ทำให้ นางยอด ปะปน ออกไปด้านนอกบ้านเป็นบางเวลา และใช้สอยพื้นที่อื่นๆภายในบริเวณบ้านแล้วแต่โอกาส

บ้านหลังที่ 7 นางละเมียด ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

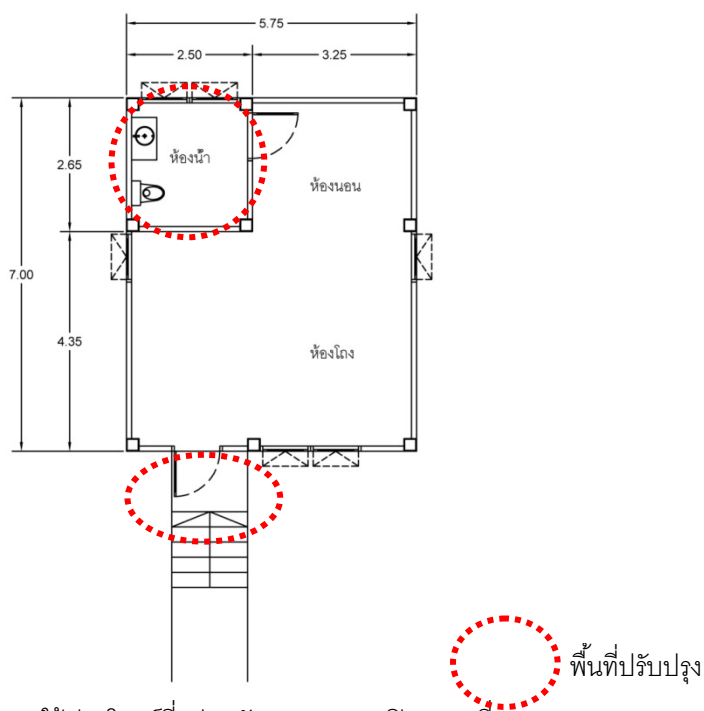
ภาพที่ 5.9 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของ นางละเมียด

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางละเมียด พบว่า ช่วงเวลาส่วนใหญ่ นางละเมียด จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **ห้องนอนและพื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุด** โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณด้านหน้าของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็น **พื้นที่โล่งภายในบ้าน** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร นั่ง-นอนเล่น เป็นต้น

อย่างไรก็ตามสาเหตุที่ นางละเมียด มีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุด เนื่องจาก นางละเมียด ใช้พื้นที่ใช้สอยในบ้านบริเวณด้านหน้าบ้านเป็นส่วนใหญ่ และพื้นที่เอนกประสงค์อยู่ในบริเวณเข้าถึงบริเวณอื่นๆ ได้สะดวก แต่อย่างไรก็ตามภายในตัวบ้านมีการระบายอากาศที่ไม่ดี มีอากาศร้อน อับ และแสงสว่างไม่เพียงพอ ทำให้ในบางครั้งนางละเมียด ก็จะไปนั่งเล่นบริเวณหน้าเพื่อคลายความเหงา

บ้านหลังที่ 8 นางสาวปิยะนุช เขี่ยมสะอาด บ้านเลขที่ 36 หมู่ 4 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ. ปทุมธานี

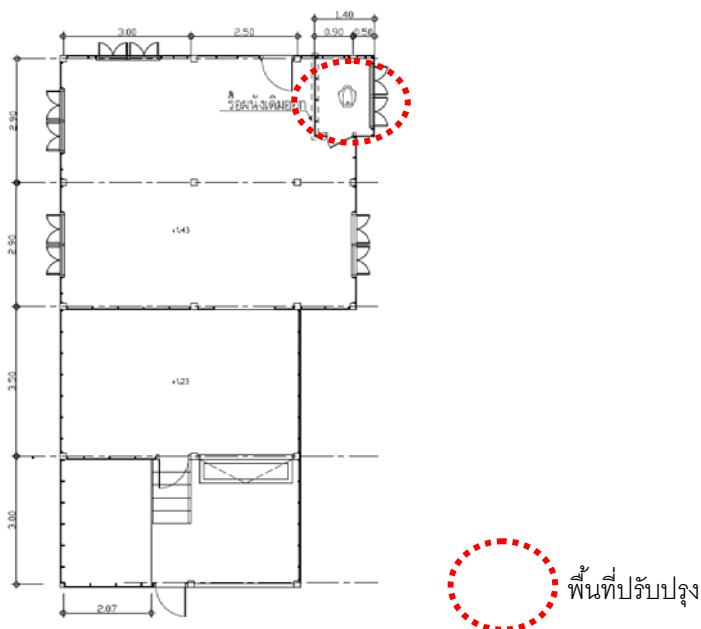

ภาพที่ 5.10 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางสาวปิยะนุช เขี่ยมสะอาด

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางสาวปิยะนุช เขี่ยมสะอาด พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่ นางสาวปิยะนุช เขี่ยมสะอาด จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **พื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุด** โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณลานโถงหน้าบ้าน ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลาย เช่น ทานอาหาร นั่ง-นอนเล่น ทำงานบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมา คือ ห้องนอน ห้องครัว พื้นที่อื่นๆ (ได้แก่ ห้องน้ำ บริเวณรอบๆบ้าน เป็นต้น) และพื้นที่นอกบ้าน ตามลำดับ ทางด้าน นางสาวปิยะนุช เขี่ยมสะอาด พบว่าส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **พื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุด** เช่นกัน รองลงมาเป็น ห้องนอน และพื้นที่อื่นๆ (ได้แก่ บริเวณรอบบ้าน ห้องน้ำ เป็นต้น) ตามลำดับ

บ้านหลังที่ 9 นางสาวสมจิตร บัวชูใบ บ้านเลขที่ 207 ต.บางปรอก อ.เทศบาลเมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี

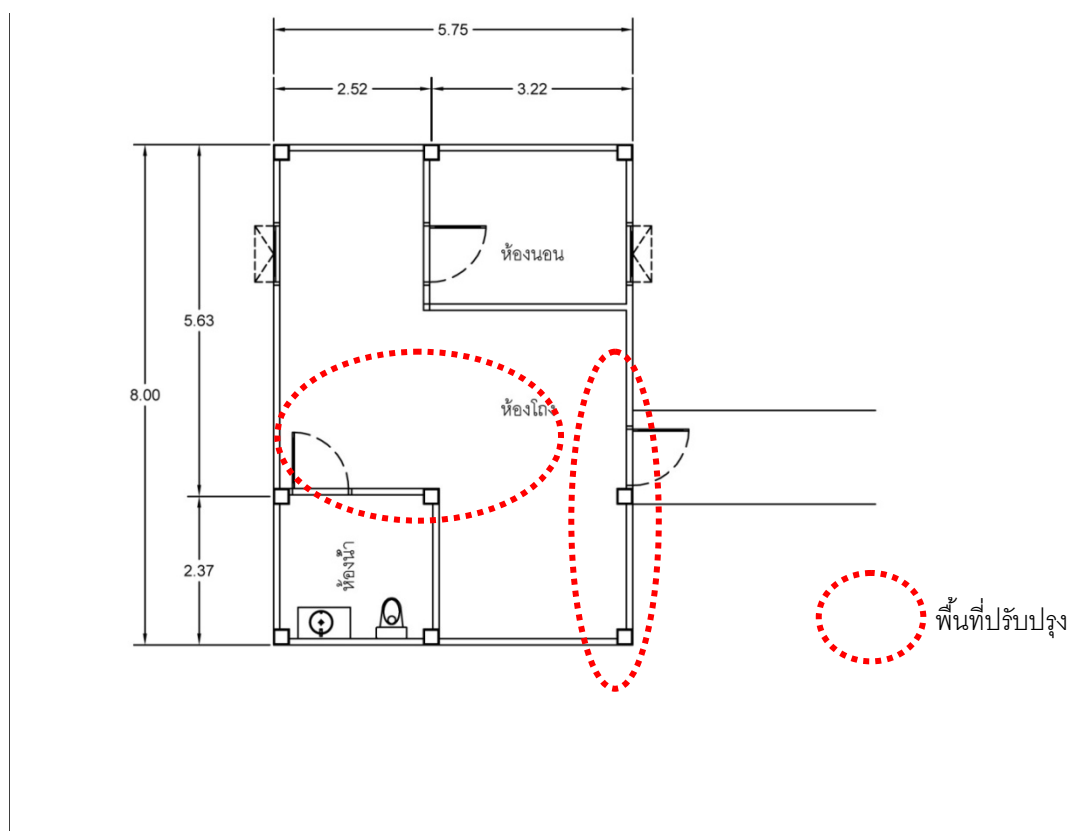
ภาพที่ 5.11 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของ นางสาวสมจิตร บัวชูใบ

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางสาวสมจิตร บัวชูใบ พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่ นางสาวสมจิตร บัวชูใบ จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **ห้องนอนมากที่สุดและพื้นที่เอนกประสงค์มาก**รองลงมา โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณด้านบนของตัวบ้าน โดยพื้นที่เอนกประสงค์มีลักษณะเป็น**พื้นที่โล่งภายในบ้าน** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร นั่ง - นอนเล่น ทำงานบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือพื้นที่อื่นๆ บริเวณนอกบ้าน และครัว ตามลำดับ

การที่ นางสาวสมจิตร บัวชูใบ ใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากรองมาจากห้องนอน เนื่องจากนางสาวสมจิตร บัวชูใบใช้พื้นที่ใช้สอยบนบ้านเป็นส่วนใหญ่ และพื้นที่เอนกประสงค์มีทั้งที่อยู่ภายในและนอกบ้าน แต่อย่างไรก็ตามภายในตัวบ้านมีการระบายอากาศที่ไม่ดี มีอากาศร้อนมาก มีความอับ และแสงสว่างไม่เพียงพอ

บ้านหลังที่ 10 นางกังวล ชื่นศิริ บ้านเลขที่ 78/4 หมู่ 6 ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

ภาพที่ 5.12 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนางกังวล ชื่นศิริ

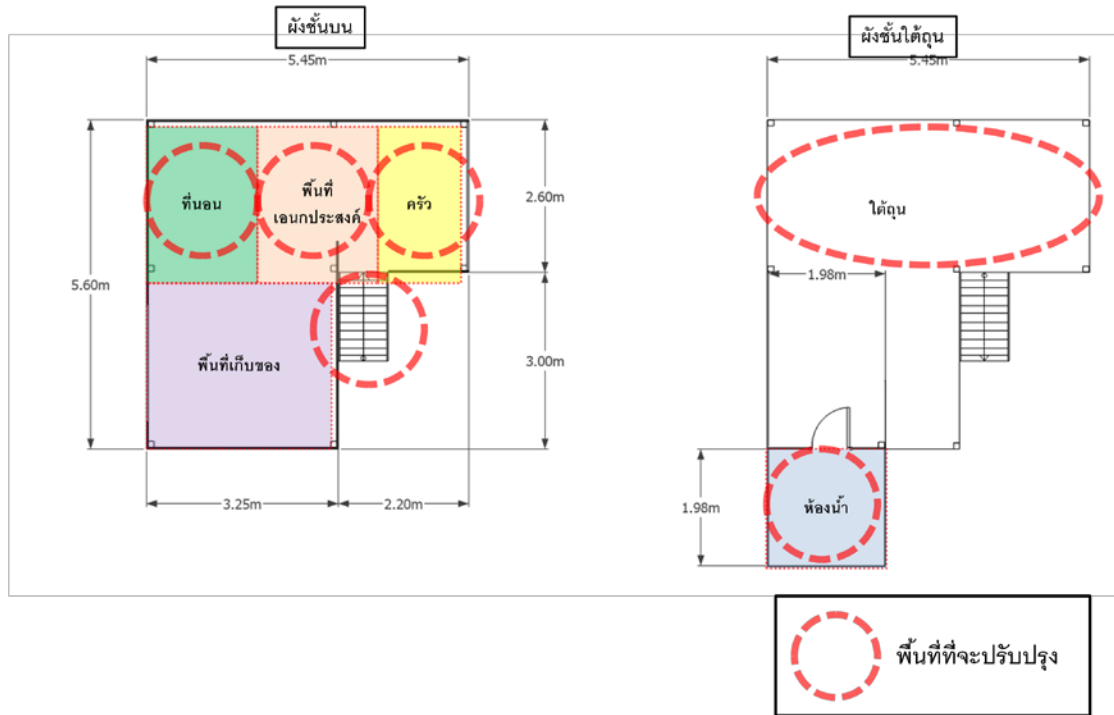
วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของ นางกังวล ชื่นศิริ พบว่า ช่วงเวลาส่วนใหญ่นางกังวล ชื่นศิริ จะใช้เวลาอยู่บริเวณพื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุด โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณชานพักด้านหน้าบ้านซึ่งมีลักษณะเป็น **พื้นที่โล่ง** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น เป็นพื้นที่พบปะของเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียง ทานอาหาร นั่งนอนเล่น เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ พื้นที่อื่นๆ ห้องครัว และบริเวณนอกบ้านตามลำดับ

โดยสาเหตุที่ นางกังวล ชื่นศิริมีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์บริเวณใต้ถุนบ้านมากเนื่องมาจาก นางกังวล ชื่นศิริจะใช้พื้นที่ใช้สอยในบ้านเพื่อใช้พบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่และทำกิจกรรมอื่นๆที่หลากหลาย

5.2.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

บ้านหลังที่ 1 พ่อสังเวียน ถาวร บ้านเลขที่ 27 ม.1 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

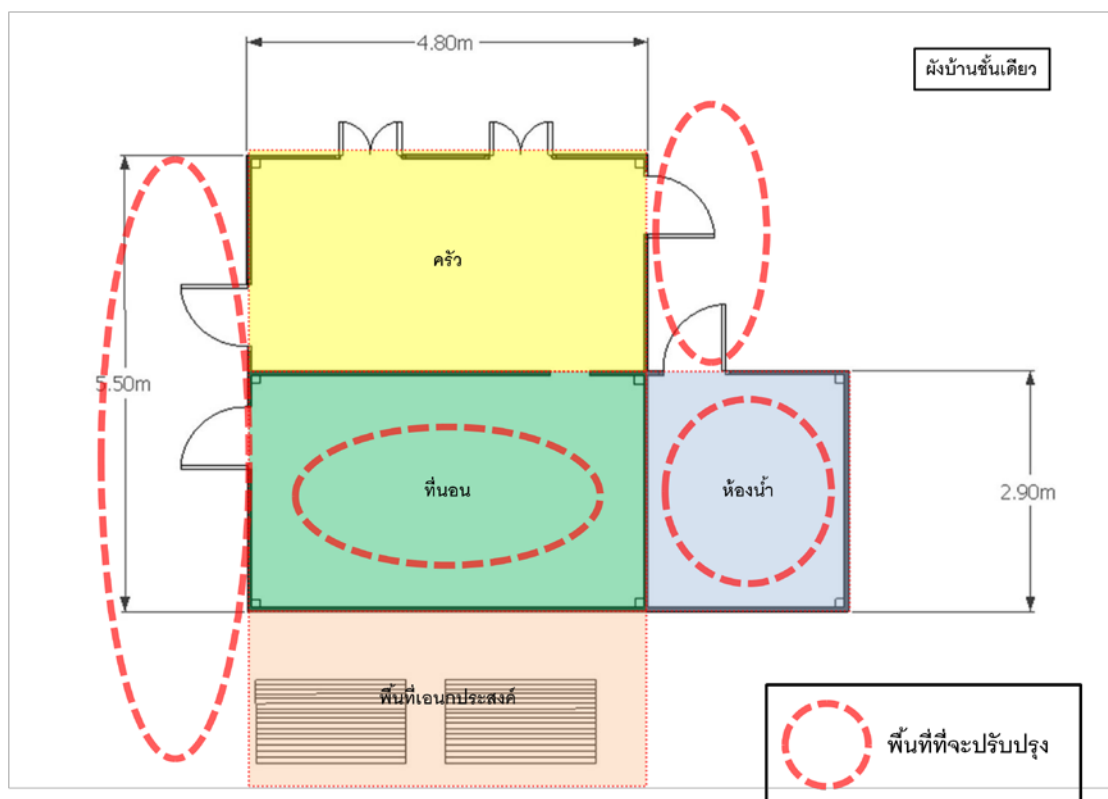
ภาพที่ 5.13 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของพ่อสังเวียน ถาวร

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของพ่อสังเวียน ถาวร พบว่าส่วนใหญ่พ่อสังเวียนจะใช้เวลาอยู่ที่**พื้นที่เอนกประสงค์**ซึ่งอยู่บริเวณชั้นบนของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งไม่มีการกั้นห้อง จะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร ดูโทรทัศน์ นั่งเล่น เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ ห้องนอน ครัว และพื้นที่อื่นๆ (ได้แก่ ใต้ถุน ห้องน้ำ) ตามลำดับ

ซึ่งสาเหตุที่ต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุดเนื่องมาจากที่บ้านของพ่อสังเวียนมีฐานะยากจนมาก ทำให้บ้านมีขนาดเล็กมากและไม่มีการกั้นห้อง จึงต้องใช้พื้นที่กลางบ้านเป็นพื้นที่เอนกประสงค์เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการใช้ชีวิตของพ่อสังเวียนจะอยู่ชั้นบนของบ้านเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากไม่มีการทำกิจกรรมในชั้นล่างมีเพียงการเข้าห้องน้ำเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาฤดูน้ำหลาก จะต้องอยู่บนชั้นสองอยู่ตลอดเวลา และทำให้การใช้ชีวิตเป็นไปอย่างยากลำบากขึ้น

บ้านหลังที่ 2 แม่ม้วย ตุ่มทอง บ้านเลขที่ 12 หมู่ 2 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 5.14 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่ม้วย ตุ่มทอง

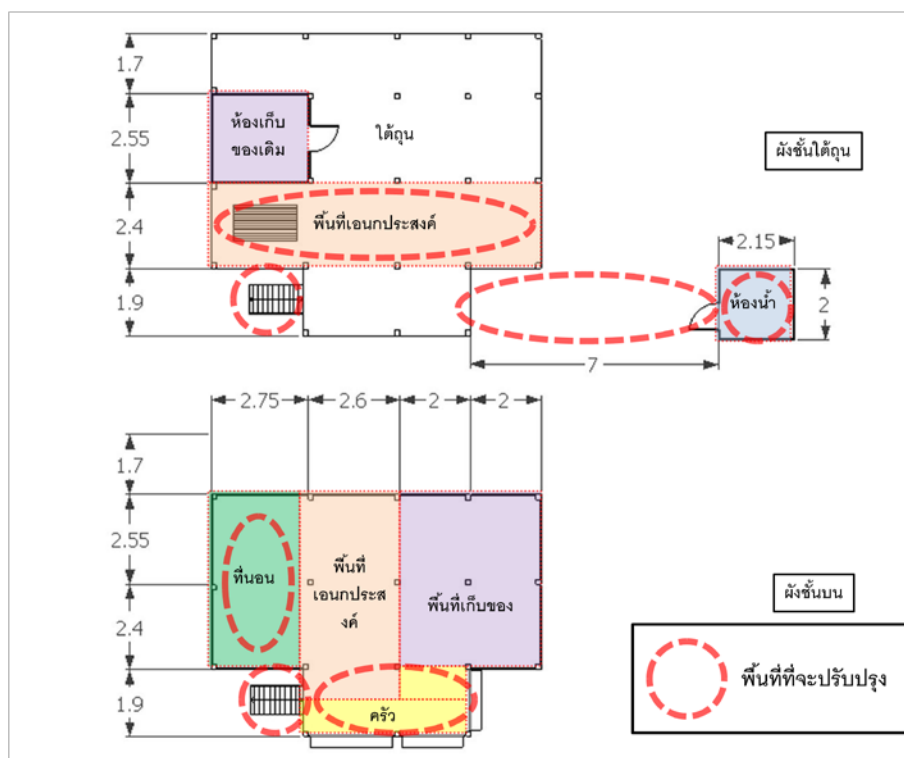
วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแม่ม้วย ตุ่มทอง พบว่า ส่วนใหญ่แม่ม้วย จะใช้เวลาอยู่ที่พื้นที่เอนกประสงค์ซึ่งอยู่บริเวณชั้นล่างของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งและมีแคร่ไม้ตั้งอยู่ ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร พูดคุยกับเพื่อนบ้าน นั่งเล่นพูดคุยกับลูกหลาน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ ห้องนอน และพื้นที่อื่นๆ(ได้แก่ ห้องน้ำ บริเวณรอบๆบ้าน) ตามลำดับ

ซึ่งสาเหตุที่ต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุดเนื่องมาจากที่บ้านของแม่ม้วย ตุ่มทองมีขนาดค่อนข้างเล็ก จึงต้องใช้พื้นที่หน้าบ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มบ้านล้อมรอบบ้านแม่ม้วยอยู่ ทำให้พื้นที่เอนกประสงค์ของบ้านแม่ม้วย เป็นเหมือนพื้นที่เอนกประสงค์ของบ้านลูกหลานที่อยู่ล้อมรอบด้วย เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตของแม่ม้วยจะอยู่ร่วมกับพื้นที่เนื่องจากเป็นบ้านชั้นเดียว ซึ่งทำให้เอนกประสงค์ของแม่ม้วยจะต้องย้ายไปอยู่บนบ้านของลูกหลาน

ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปี(โดยปกติจะท่วมเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน) ซึ่งอย่างไรก็ตาม ก็ถือว่าเป็นการดีที่อยู่บ้านชั้นเดียว เพราะทำให้ไม่มีความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุบริเวณบ้านได้

บ้านหลังที่ 3 แม่ละออง ม่วงหล้า บ้านเลขที่ 31 หมู่ 3 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 5.15 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่ละออง ม่วงหล้า

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

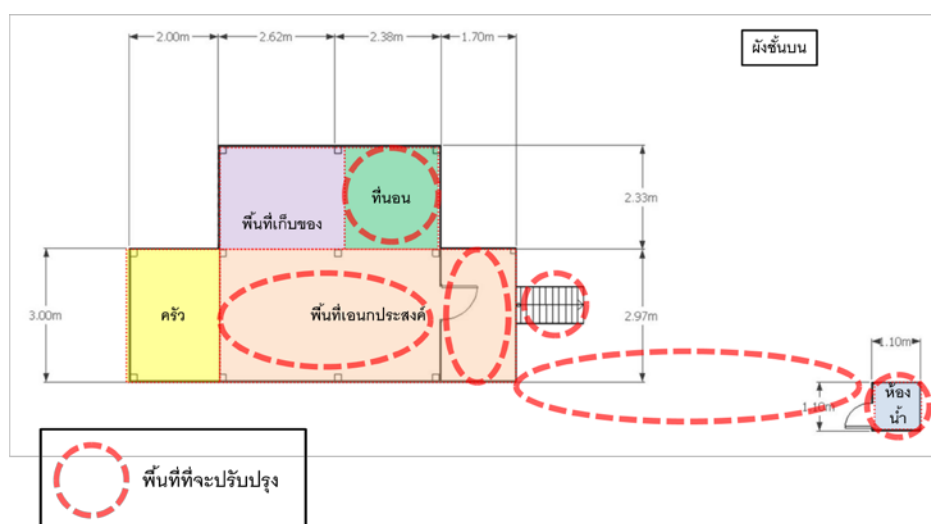
จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแม่ละออง ม่วงหล้า

พบว่าส่วนใหญ่แม่ละออง ถ้าไม่นับรวมเวลาเข้านอนแล้ว แม่ละอองจะใช้เวลาอยู่ที่ **พื้นที่เอนกประสงค์** ซึ่งอยู่บริเวณชั้นล่างของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็น **พื้นที่โล่งและมีแคร่ไม้ตั้งอยู่** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น นั่งเล่น พักผ่อน ทานอาหาร พูดคุยกับเพื่อนบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือพื้นที่อื่นๆ(ได้แก่ ห้องน้ำ บริเวณรอบๆบ้าน) พื้นที่นอกบ้าน และห้องครัว ตามลำดับ

การที่แม่ละอองต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุดเนื่องมาจาก บ้านของแม่ละอองชั้นบนมีพื้นที่ใช้สอยค่อนข้างจำกัดและมีอากาศที่ค่อนข้างร้อนในตอนกลางวันเนื่องจากวัสดุคลุมหลังคา

เบี่ยงสังกะสี จึงต้องใช้พื้นที่ใต้ถุนบ้านเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ในตอนกลางวัน ซึ่งมีลักษณะเป็นแคร์ไม้ม่า เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆที่มีความหลากหลายออกไป ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตของแม่ละองจะอยู่ชั้นล่างในตอนกลางวัน และจะกลับไปอยู่ชั้นบนในตอนกลางคืนและช่วงทำอาหาร ส่วนการเข้าห้องน้ำแม่ละองต้องลงมาที่ชั้นล่างเพื่อเข้าห้องน้ำซึ่งอยู่นอกตัวบ้าน โดยในฤดูน้ำหลากแม่ละองจะใช้ชีวิตอยู่บนบ้านทั้งวัน และไม่สามารถย้ายหนีไปไหนได้เนื่องจากไม่มีลูกหลานคอยดูแล ซึ่งวิถีชีวิตของแม่ละองจะเป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปี(โดยปกติจะท่วมนเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน) ซึ่งอย่างไรก็ตามถือว่าเป็นในกรณีนี้การที่แม่ละองอยู่บ้านชั้นบนเพียงคนเดียวและมีโรคประจำตัวอยู่หลายโรค ซึ่งทำให้มีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุสูง

บ้านหลังที่ 4 แม่จรัญ ถาวร บ้านเลขที่ 44 หมู่ 4 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

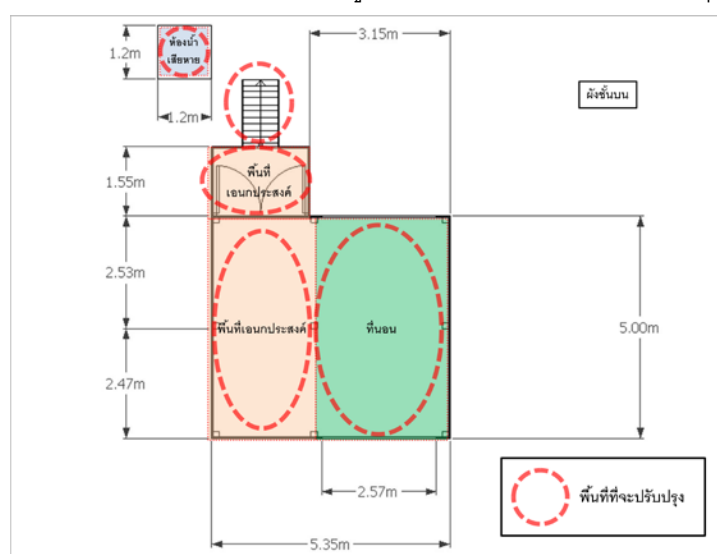
ภาพที่ 5.16 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่จรัญ ถาวร

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแม่จรัญ ถาวร พบว่าส่วนใหญ่แม่จรัญ จะใช้เวลาอยู่บริเวณพื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุด ซึ่งอยู่บริเวณชั้นบนของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งภายในบ้านและและบริเวณชานบ้าน ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร ทำงานบ้าน ออกกำลังกายเบาๆ เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ ห้องน้ำ และพื้นที่อื่นๆ(ได้แก่ ห้องน้ำ บริเวณรอบๆบ้าน) และห้องครัวตามลำดับ

สาเหตุที่แม่จรรย์ต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุดเนื่องมาจากการที่แม่จรรย์ใช้พื้นที่ใช้สอยแค่เพียงชั้นบนของบ้านเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชานบ้านซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่นได้สะดวก ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำที่อยู่ชั้นล่างนอกตัวบ้าน ห้องนอน และครัว ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมที่ทำก็มีความหลากหลายและยืดหยุ่นตามการใช้งาน และรวมไปถึงการที่บริเวณชานบ้านมีการระบายอากาศที่ดีทำให้เป็นจุดที่นำอยู่ที่สุดในบ้าน ซึ่งตรงข้ามกับภายในตัวบ้านที่มีการระบายอากาศที่ไม่ดีและแสงสว่างไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของแม่จรรย์จะอยู่ชั้นบนบริเวณชานของบ้านเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเวลาเข้าห้องน้ำและออกนอกบ้าน ซึ่งในช่วงฤดูน้ำหลากแม่จรรย์จะอยู่บนบ้านตลอดเวลาซึ่งจะเป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปี แต่อย่างไรก็ตามการอยู่บนบ้านชั้นบนอาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ ถ้าไม่มีการปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวอย่างแม่จรรย์

บ้านหลังที่ 5 แม่แหล่ม ดีสาย บ้านเลขที่ 17 หมู่ 5 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 5.17 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่แหล่ม ดีสาย

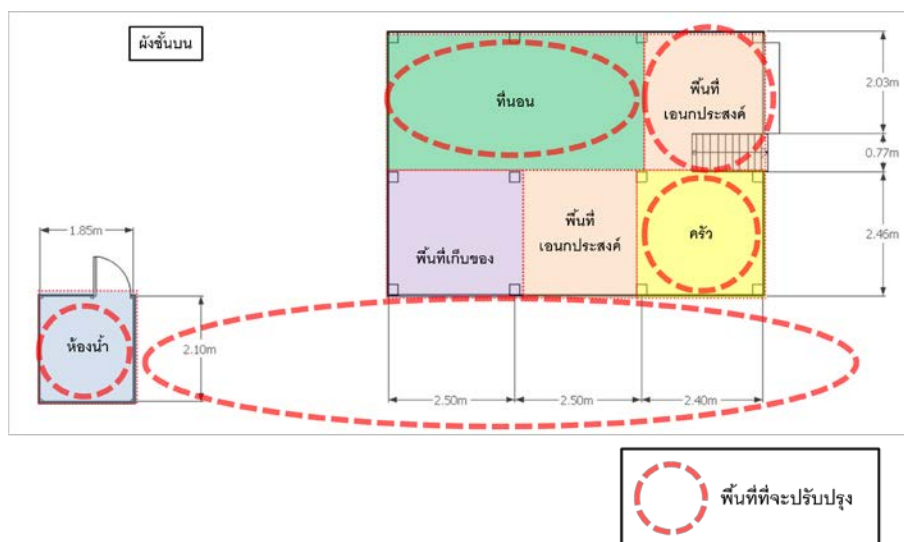
วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแม่แหล่ม ดีสายพบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่แม่แหล่ม จะใช้เวลาอยู่บริเวณพื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุด ซึ่งอยู่บริเวณชั้นบนของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งภายในบ้านและและบริเวณชานบ้าน ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร นั่ง-นอน เล่น เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งาน

รองลงมาคือ บริเวณห้องนอน เนื่องจากแม่ແລ່ມมีการใช้พื้นที่ใช้สอยที่ไม่หลากหลายเท่าผู้สูงอายุ คนอื่นเพราะมีกิจวัตรประจำวันที่น้อยมากเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ การนอน การกิน การเข้าห้องน้ำ และการนั่งเล่นเป็นต้น

สาเหตุที่แม่ແລ່ມต้องใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุดเนื่องจากแม่ແລ່ม ใช้พื้นที่ใช้สอยในบ้านแค่เพียงชั้นบนของบ้านเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชานบ้าน โดยที่บริเวณชานบ้านนั้นเป็นบริเวณที่มีการระบายอากาศและแสงสว่างที่ดีทำให้เป็นจุดที่น่าอยู่ที่สุดในบ้าน ซึ่งตรงข้ามกับภายในตัวบ้านที่มีการระบายอากาศที่ไม่ดี มีอากาศร้อนและอับและแสงสว่างไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของแม่ແລ່มจะอยู่ชั้นบนบริเวณชานของบ้านเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเวลาเข้าห้องน้ำและเวลานอน ซึ่งในช่วงฤดูน้ำหลากแม่ แล่่มจะอยู่บนบ้านตลอดเวลาซึ่งจะเป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปี แต่อย่างไรก็ตามการอยู่บนบ้านชั้นบนอาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ โดยเฉพาะบริเวณบันได และห้องน้ำ ถ้าไม่มีการปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวอย่างแม่ແລ່ม

บ้านหลังที่ 7 แม่ป๋อม จะระ บ้านเลขที่ 14/1 หมู่ 7 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 5.18 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่ป๋อม จะระ

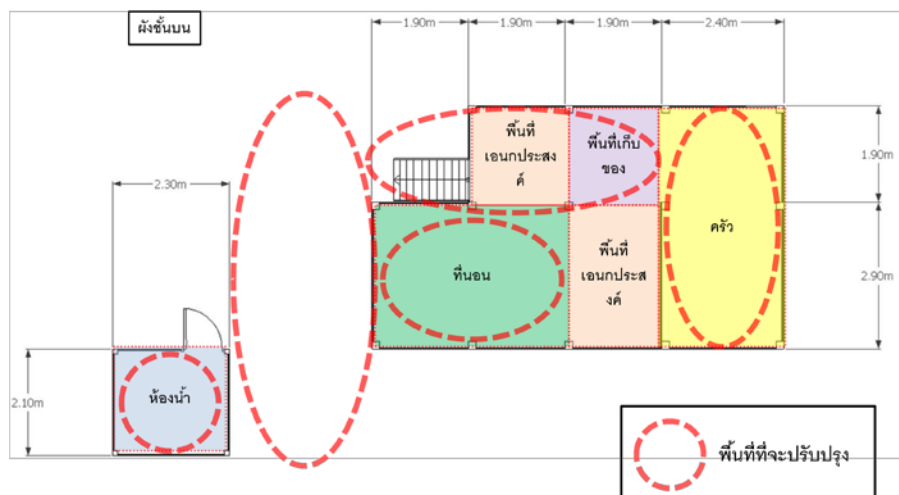
วิเคราะห์กิจวัตรประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจวัตรประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแม่ป๋อม จะระ พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่แม่ป๋อม จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **พื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุด** ซึ่งอยู่บริเวณชั้น

บนของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งภายในบ้าน ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร นั่ง - นอนเล่น ดูโทรทัศน์ ทำงานบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆ ที่ใช้งานรองลงมาคือ บริเวณห้องนอน บริเวณนอกบ้าน พื้นที่อื่นๆ และห้องครัว ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามสาเหตุที่แม่แหม่มมีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุด เนื่องจากแม่แหม่ม ใช้พื้นที่ใช้สอยในบ้านแค่เพียงชั้นบนของบ้านเท่านั้น และพื้นที่เอนกประสงค์อยู่ในบริเวณเข้าถึงพื้นที่อื่นๆ ได้สะดวก แต่อย่างไรก็ตามภายในตัวบ้านมีการระบายอากาศที่ไม่ดี มีอากาศร้อนและอับและแสงสว่างไม่เพียงพอ ทำให้แม่แหม่มออกไปด้านนอกบ้านเป็นบางเวลา และใช้สอยพื้นที่อื่นๆ ภายในบริเวณบ้านแล้วแต่โอกาส ซึ่งทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของแม่แหม่มจะอยู่บริเวณชั้นบนของบ้านเป็นส่วนใหญ่แต่ก็ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ให้ทำที่หลากหลายและไม่น่าเบื่อ แต่ในช่วงฤดูน้ำหลากแม่แหม่มจะอยู่บนบ้านตลอดเวลาซึ่งจะเป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปี แต่อย่างไรก็ตามการใช้ชีวิตอยู่บนบ้านชั้นบนอาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ โดยเฉพาะบริเวณบันได และห้องน้ำที่อยู่ห่างจากตัวบ้าน ถ้าไม่มีการปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

บ้านหลังที่ 8 แม่บุญเรือน สายทอง บ้านเลขที่ 65/2 หมู่ 8 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

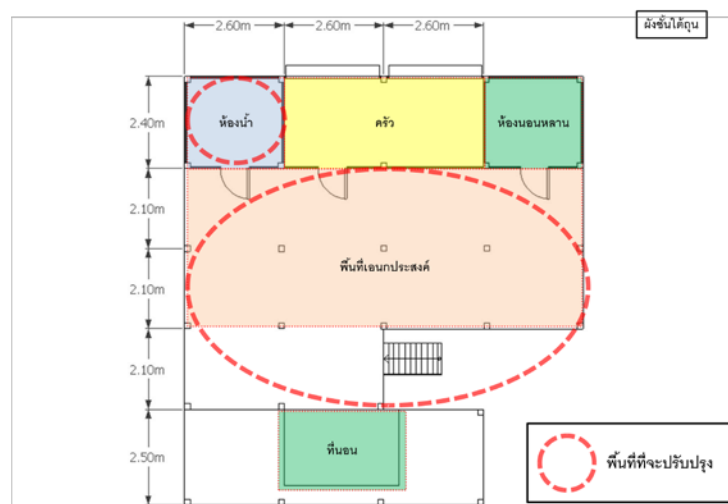
ภาพที่ 5.19 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแม่บุญเรือน สายทอง

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแม่บุญเรือน สายทอง พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่แม่บุญเรือน จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **ห้องนอนและพื้นที่เอนกประสงค์ มากที่สุดใกล้เคียงกัน** โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณชั้นบนของตัวบ้านซึ่งมีลักษณะเป็น**พื้นที่โล่งภายในบ้าน** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร นั่ง-นอนเล่น ดูโทรทัศน์ ทำงานบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ บริเวณนอกบ้าน พื้นที่อื่นๆ และห้องครัว ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามสาเหตุที่แม่บุญเรือนมีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากที่สุด เนื่องจากแม่บุญเรือนใช้พื้นที่ใช้สอยในบ้านบริเวณชั้นบนเป็นส่วนใหญ่ และพื้นที่เอนกประสงค์อยู่ในบริเวณเข้าถึงบริเวณอื่นๆได้สะดวก แต่อย่างไรก็ตามภายในตัวบ้านมีการระบายอากาศที่ไม่ดี มีอากาศร้อน อับ และแสงสว่างไม่เพียงพอ ทำให้ในบางครั้งแม่บุญเรือนก็จะลงไปนั่งเล่นที่แคร่ใต้ถุนบ้านแต่โอกาส ซึ่งทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของแม่บุญเรือนจะอยู่บริเวณชั้นบนของบ้านเป็นส่วนใหญ่แต่ก็ยังมีการออกไปพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านเพื่อคลายความเหงาเพราะตัวแม่บุญเรือนเองมีอาการซึมเศร้า โดยในช่วงฤดูหนาวหากแม่บุญเรือนจะอยู่บนบ้านตลอดเวลาซึ่งจะเป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปี ซึ่งอย่างไรก็ตามการใช้ชีวิตอยู่บนบ้านนั้น อาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ โดยเฉพาะบริเวณบันได และห้องน้ำซึ่งอยู่ห่างจากตัวบ้าน

บ้านหลังที่ 9 พ่อบุญเลิศ - แม่น้อย นาคมา บ้านเลขที่ 65/2 หมู่ 9 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 5.20 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของพ่อบุญเลิศ - แม่น้อย นาคมา

วิเคราะห์กิจวัตรประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจวัตรประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแม่พอบุญเลิศ – แม่
น้อย นาคมา พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่ พอบุญเลิศ จะใช้เวลาอยู่บริเวณ**พื้นที่เอนกประสงค์มาก
ที่สุด** โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณชั้นใต้ถุนซึ่งด้านบนเป็นที่อยู่ของลูกหลาน โดยพื้นที่
เอนกประสงค์มีลักษณะเป็น**พื้นที่โล่งใต้ถุนบ้านและมีแคร่ไม้** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลาย เช่น
ทานอาหาร นั่ง -นอนเล่น ทำงานบ้าน พบปะกับเพื่อนบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งาน
รองลงมาคือ ห้องนอน ห้องครัว พื้นที่อื่นๆ(ได้แก่ ห้องน้ำ บริเวณรอบๆบ้าน เป็นต้น) และพื้นที่นอก
บ้าน ตามลำดับ ทางด้านแม่น้อยพบว่าส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **พื้นที่เอนกประสงค์มาก
ที่สุด** เช่นกัน รองลงมาเป็น ห้องนอน และพื้นที่อื่นๆ(ได้แก่ บริเวณรอบบ้าน ห้องน้ำ เป็นต้น)
ตามลำดับ ซึ่งทางแม่น้อย จะมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายน้อยกว่าพอบุญเลิศ เนื่องจาก
ข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่มีมากกว่า

ซึ่งสาเหตุที่พอบุญเลิศ – แม่น้อย มีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์บริเวณใต้ถุนบ้านมากที่สุด
เนื่องมาจากพอบุญเลิศ – แม่น้อย มีห้องนอนที่กั้นขึ้นเองบริเวณใต้ถุนบ้าน มีห้องครัวอยู่ชั้นล่าง
และห้องน้ำก็อยู่ด้านล่างเช่นกัน ทำให้สะดวกในการเข้าถึงจากพื้นที่เอนกประสงค์ ซึ่งทำให้รูปแบบ
การใช้ชีวิตของพอบุญเลิศ – แม่น้อย จะอยู่ชั้นล่างของบ้านเป็นตลอดเวลาโดยไม่มีการใช้พื้นที่ชั้น
บนซึ่งเป็นที่อยู่ของลูกหลาน แต่อย่างไรก็ตามก็ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยด้านล่างให้เป็นมิตร
ต่อการใช้ประโยชน์ของผู้สูงอายุมากที่สุด

โดยในช่วงฤดูน้ำหลากพอบุญเลิศ – แม่น้อย จะย้ายขึ้นไปอยู่ชั้นบนตลอดเวลาซึ่งจะ
เป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปีประมาณ 1 เดือน ซึ่งอย่างไรก็ตามการใช้ชีวิตอยู่บนบ้านชั้นบนของ
บ้านนั้น โดยปกติเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งโอกาสเกิดอุบัติเหตุอาจมีน้อยกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่
ชั้นบนของบ้านตลอดทั้งปี

บ้านหลังที่ 10(หลังที่1)พ่อเล็ก ดาวหรอย บ้านเลขที่ 5 หมู่ 10 ตำบลท่างาม อำเภอดงเจริญบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 5.21 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของพ่อเล็ก ดาวหรอย

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของพ่อเล็ก ดาวหรอย

พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่พ่อเล็ก จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **ห้องนอนมากที่สุดและพื้นที่**

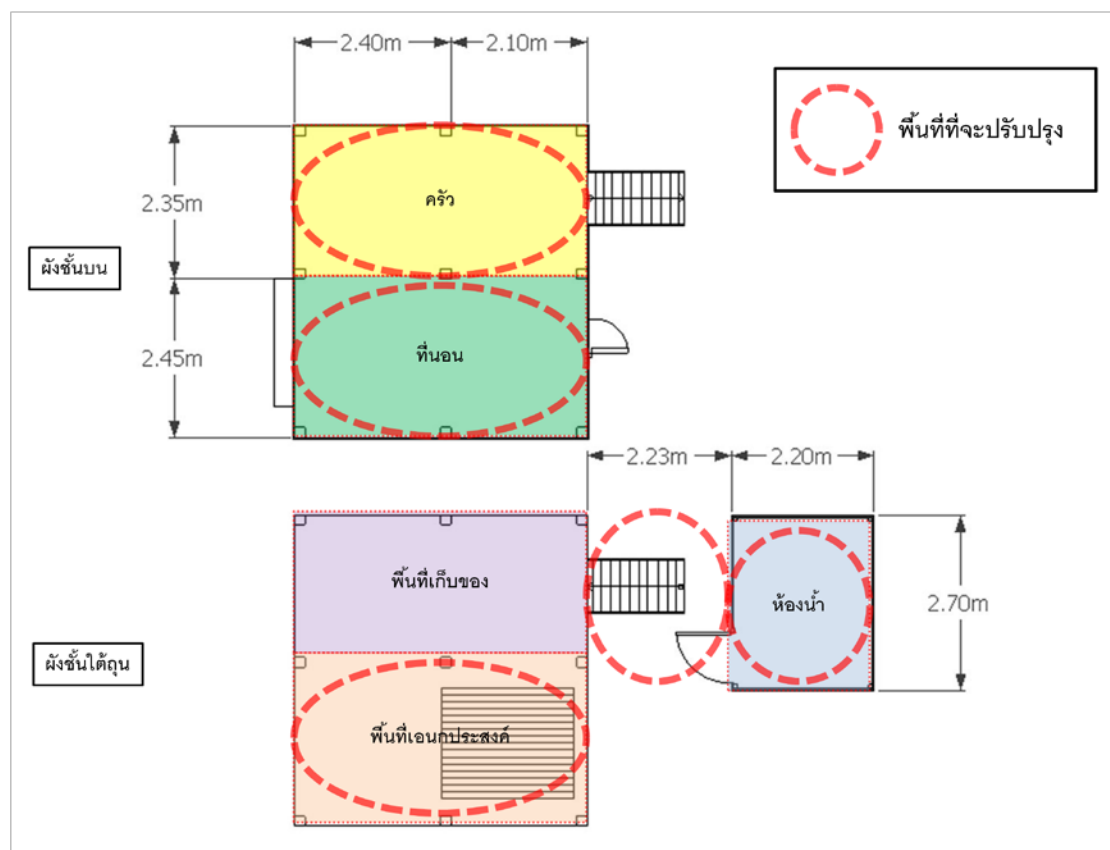
เอนกประสงค์มากรองลงมา โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณด้านบนของตัวบ้าน(เนื่องจากบ้านเป็นบ้านยกพื้นสูง 50 ซม.) โดยพื้นที่เอนกประสงค์มีลักษณะเป็น **พื้นที่โล่งภายในบ้านติด**

กับที่นอนและแคร่ภายนอกบ้าน โดยไม่มีการกั้นห้องและเป็นบ้านที่มีขนาดเล็กมาก ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น ทานอาหาร นั่ง-นอนเล่น ดูโทรทัศน์ ทำงานบ้าน เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือ พื้นที่อื่นๆ บริเวณนอกบ้าน และครัว ตามลำดับ โดยที่น่าสนใจคือบ้านหลังนี้ไม่มีห้องน้ำ ทำให้พ่อเล็กต้องไปขับถ่ายที่ทุ่งนาหลังบ้านและอาบน้ำบริเวณนอกบ้าน

การที่พ่อเล็กใช้พื้นที่เอนกประสงค์ด้านบนบ้านมากรองมาจากห้องนอนเนื่องจากพ่อเล็กใช้พื้นที่ใช้สอยบนบ้านเป็นส่วนใหญ่ และพื้นที่เอนกประสงค์มีทั้งที่อยู่ในบ้านและนอกบ้าน แต่อย่างไรก็ตามภายในตัวบ้านมีการระบายอากาศที่ไม่ดี มีอากาศร้อนมาก มีความอับ และแสงสว่างไม่เพียงพอ ทำให้พ่อเล็กจะลงไปนั่งเล่นบริเวณแคร่ที่อยู่ติดกับตัวบ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยในช่วงฤดูน้ำหลากบ้านหลังนี้จะได้รับผลกระทบค่อนข้างน้อยพ่อเล็กจึงไม่ยกพื้นบ้านสูงมาก ซึ่งอย่างไรก็

ตามการใช้ชีวิตอยู่บนบ้านนั้น อาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ไม่มากนักน้อยและที่สำคัญควรมีการทำห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะและเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

บ้านหลังที่ 10(หลังที่2) แมگی ทับแป้น บ้านเลขที่ 83 หมู่ 10 ตำบลท่างาม อำเภอลืออำนาจ จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 5.22 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของแมگی ทับแป้น

วิเคราะห์กิจกรรมประจำวัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านกิจกรรมประจำวันและพื้นที่ใช้สอยของแมگی ทับแป้น พบว่าช่วงเวลาส่วนใหญ่แมگی ทับแป้น จะใช้เวลาอยู่บริเวณ **ห้องนอนและพื้นที่เอนกประสงค์มากที่สุดใกล้เคียงกัน** โดยพื้นที่เอนกประสงค์อยู่บริเวณใต้ถุนบ้านซึ่งมีลักษณะเป็น **พื้นที่โล่งใต้ถุนบ้านและมีแคร่ไม้** ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน เช่น เป็นพื้นที่พบปะของเพื่อนบ้านในระแวกใกล้เคียง ทานอาหาร นั่ง-นอนเล่น เป็นต้น ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ใช้งานรองลงมาคือพื้นที่อื่นๆ ห้องครัว และบริเวณนอกบ้าน ตามลำดับ

โดยสาเหตุที่แม่ก็มีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์บริเวณใต้ถุนบ้านมากเนื่องมาจากแม่ก็ จะใช้พื้นที่ใช้สอยในบ้านบริเวณแคร์ไม่เพื่อใช้พบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่และทำกิจกรรมอื่นๆที่หลากหลาย ซึ่งในเวลากลางวันพื้นที่ใต้ถุนจะเย็นกว่าตัวบ้าน ซึ่งตรงข้ามกับภายในตัวบ้านชั้นบนซึ่ง มีอากาศค่อนข้างร้อนในเวลากลางวัน ซึ่งทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของแม่ ก็จะมีอยู่บริเวณใต้ถุนบ้านในเวลากลางวัน พอถึงเวลาเย็นก็จะขึ้นไปบนบ้านเพื่อเตรียมตัวเข้านอน ส่วนห้องน้ำจะอยู่บริเวณชั้นล่างหน้าบันได้ทำให้ลำบากเวลาต้องเข้าห้องน้ำเวลากลางคืน โดยในช่วงฤดูน้ำหลากแม่ก็จะอยู่บนบ้านซึ่งจะเป็นไปในลักษณะนี้เกือบทุกปี แต่ระดับน้ำจะไม่สูงมากเท่าหม้ออื่น ซึ่งอย่างไรก็ตามการใช้ชีวิตอยู่บนบ้านที่ต้องขึ้น -ลงบันได อยู่บ่อยๆนั้น อาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ หากขาดการปรับปรุงบ้านที่เหมาะสมกับผู้ที่ใช้ที่เป็นผู้สูงอายุ

5.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายুরะหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

5.3.1 ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์นักพัฒนาสังคมและนายช่างจังหวัดปทุมธานี

- **ศึกษาถึงปัญหาของกระบวนการปรับปรุงก่อน-ระหว่าง-หลัง**

ในส่วนของ การสัมภาษณ์นักพัฒนาสังคมและนายช่างฝ่ายโยธาที่ดูแลเรื่องของการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัย ได้แก่

ช่วงก่อนการปรับปรุง

- 1) ทาง พมจ. มีการคัดเลือกบ้านที่จะได้รับการปรับปรุงจากทางบัญชีรายชื่อ ไม่ได้เกิดจากการทำประชาคมของคนในชุมชน ทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่ม
- 2) การหาช่างที่จะเข้ามาปรับปรุงซ่อมแซมเป็นไปได้ยาก เนื่องจากค่าแรงในจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับที่สูง งบประมาณที่ได้มาเมื่อหักค่าแรงออก เนื้องานในการปรับปรุงซ่อมแซมมีน้อยมาก จึงมีการสมทบงบประมาณเพิ่มจากทางอบต.เอง
- 3) การเบิก-ถอนเงินใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากต้องตั้งงบเบิก-ถอน และให้แต่ละอบต.มารับเงินที่พมจ. เอง

ช่วงระหว่างการปรับปรุง

- 1) ทาง อบต. ไม่สามารถทำตามแบบที่ถูกต้องได้ เพราะเนื่องจากขาดผู้ที่มีความ

เข้าใจในแบบก่อสร้างเพื่อผู้สูงอายุ ทำให้การก่อสร้างที่ออกมาผิดแบบ

2) งบประมาณที่ทางภาครัฐหรือหน่วยงานจัดสรรให้สำหรับโครงการทางด้านผู้สูงอายุมีไม่มากนัก จึงทำให้ไม่สอดคล้องต่อความต้องการใช้จริง

ช่วงหลังการปรับปรุง

1) ทาง พมจ. ส่งใบกำกับภาษีคืนให้กับมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ล่าช้า เนื่องจากมีอบต.หลายที่และใบกำกับภาษีที่ได้ไม่มีแบบอย่างที่แน่นอน

2) การปรับปรุงซ่อมแซมที่เกิดขึ้นขัดกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุไม่คุ้นเคยกับการใช้ลิฟต์นั่งราบ ไม่สามารถใช้งานได้ดี เป็นต้น

● **ศึกษาถึงวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น**

ช่วงก่อนการปรับปรุง

1) ควรมีการทำประชาคมของคนในชุมชน เพื่อให้ความร่วมมือระหว่างชุมชนและอบต.เอง

2) ควรมีการจัดอบรมให้กับผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกที่จะเกิดขึ้น

ช่วงระหว่างการปรับปรุง

1) ควรมีการอบรมความรู้ความเข้าใจเรื่องแบบการปรับปรุงซ่อมแซมเพื่อผู้สูงอายุให้กับช่างทาง อบต.

ช่วงหลังการปรับปรุง

1) ทาง พมจ.ส่งตัวอย่างไปให้แต่ละอบต. เพื่อเป็นแนวทางใบกำกับภาษีเดียวกัน

5.3.2 พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี

● **ศึกษาถึงปัญหาของกระบวนการปรับปรุงก่อน-ระหว่าง-หลัง**

ช่วงก่อนการปรับปรุง

เงินที่ได้สนับสนุนมาจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.) ผ่านทางศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 จ.สิงห์บุรี ในการปรับปรุงและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาทต่อหลัง และนำเงินส่งมาให้ทางอบต.ท่างามเพื่อนำเงินไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ ซึ่งการที่จะ

ปรับปรุงนั้นต้องมีขั้นตอนการคัดเลือกที่อยู่อาศัยที่สมควรได้รับการปรับปรุง ซึ่งเกิดจากการทำประชาคมของชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านและนำมาเสนอต่อ อบต. เมื่อได้บ้านที่เหมาะสมแล้วจึงเริ่มกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมโดยการนำเอาวัสดุที่ อบต. เป็นคนจัดซื้อมารวมกับแรงงานของคนในหมู่บ้านที่มีจิตอาสา ช่างของอบต. และช่างท้องถิ่น รวมไปถึงลูกหลานของผู้สูงอายุเอง ซึ่งทำให้ลดต้นทุนในส่วนของคุณค่าแรงได้มาก แต่อย่างไรก็ตามการปรับปรุงที่อยู่อาศัยโครงการนี้ยังขาดในส่วนของการติดตามผลของผู้อยู่อาศัย ว่ามีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด

ช่วงหลังการปรับปรุง

จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพของบ้านผู้สูงอายุทั้ง 10 หลัง จากแบบประเมินบ้านนำอยู่สำหรับผู้สูงอายุ ในช่วงหลังจากได้รับการปรับปรุงในปี 2553 จำนวน 10 หลัง หลังละ 10,000 บาท พบว่าบ้านทั้ง 10 หลัง ส่วนใหญ่จ่ายเงินไปปรับปรุงแค่เพียงโครงสร้างพื้นฐานของบ้าน เช่น เสาบาน คาน หลังคา ฝ้าผนัง เป็นต้น ซึ่งเหตุผลอาจเนื่องมาจากโครงสร้างเดิมของตัวบ้านนั้นอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมมาก ไม่มีสภาพผูกพัน และจากการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนเพียง 10,000 บาท ส่งผลให้จำนวนเงินอาจไม่เพียงพอที่จะสามารถปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมและเป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุได้ ได้แก่ ทางลาด /บันได, ทางเดินภายนอก/ภายในบ้าน ห้องน้ำ/ห้องส้วม และห้องนอน ตามลำดับ

● **ศึกษาถึงวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (ส่วนที่ 2)**

ช่วงก่อนการปรับปรุง

ควรมีการจัดอบรมให้กับผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งการอบรมอบต. ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางลาด /บันได, ทางเดินภายนอก/ภายในบ้าน ห้องน้ำ/ห้องส้วม และห้องนอน ตามลำดับ

ช่วงหลังการปรับปรุง

ควรมีการคิดหาแนวทางร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งชาวบ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนกลางที่สนับสนุนงบประมาณมาให้ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับการช่วยเหลือในการปรับปรุงบ้านผู้สูงอายุ ดังนั้นหากต้องการให้โครงการประสบความสำเร็จ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ ควรมีการร่วมมือกัน โดยการมีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนาพื้นที่ไปด้วยกันให้มากขึ้น โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดเป็นการพัฒนาโดยการ

มีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง(public participation) ซึ่งถือว่าการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืน

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่าง จังหวัดสิงห์บุรี และ จังหวัดปทุมธานี” ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เพื่อที่จะวิเคราะห์กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและลักษณะที่อาศัยของผู้สูงอายุ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมาสามารถสรุปเนื้อหาและผลการวิจัย โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์

6.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดปทุมธานี

6.2 เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

6.3 เพื่อ ศึกษาการเปรียบเทียบ กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

6.4 เพื่อเสนอแนะกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

6.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี และ จังหวัดปทุมธานี

- **สรุปผลข้อมูลทางด้านสังคม ด้านอาชีพ และด้านสุขภาพ**

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 20 คน โดยเป็นผู้สูงอายุในพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 10 คนและพื้นที่ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 10 คน โดยระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบในระดับชั้นประถมศึกษา สามารถอ่านออกและเขียนได้ ด้านอาชีพพบว่าทางด้านผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี ยังคงออกไปทำงานรับจ้าง ในขณะที่ผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรีพบว่าเคยประกอบอาชีพรับจ้างและปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพ และด้านสุขภาพ พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสองจังหวัดส่วนใหญ่ มีสุขภาพไม่ค่อยดี การดูแลสุขภาพของตนเองได้ไม่ดีนัก โดยโรคที่พบมากที่สุดคือ ความดันโลหิต และโรคเกี่ยวกับไขข้อ ตามลำดับ ซึ่งผู้ที่คอยดูแลส่วนใหญ่คือลูกหลานของผู้สูงอายุเอง จากการสำรวจพื้นที่บริเวณรอบบ้านของผู้สูงอายุในทั้ง 2

จังหวัด พบว่า ในจังหวัดสิงห์บุรีเป็นพื้นที่ใต้ถุนบ้านสูง ซึ่งมีวัสดุเป็นพื้นดิน มีลักษณะโล่ง พื้นที่มีลักษณะต่างระดับ ทำให้ง่ายต่อการหกหล่ม ส่วนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านปูน ชั้นเดียวหรือบ้านยกใต้ถุนแต่ไม่สูงมาก พื้นที่รอบบ้านส่วนใหญ่เป็นพื้นต่างระดับ หรือคอนกรีตขัดมัน ทำให้เกิดอุบัติเหตุหกหล่มได้ง่าย ดังนั้นการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมควรคำนึงพื้นที่ที่ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุเป็นลำดับต้นๆก่อน โดยจากการสัมภาษณ์เรื่องอุบัติเหตุที่เคยเกิดขึ้นพบว่าส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บจากการสะดุดพื้น และหกหล่ม โดยจุดที่เกิดเหตุมากที่สุดคือภายในบริเวณบ้าน ใต้ถุนบ้าน และห้องน้ำ ดังนั้นการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมควรคำนึงพื้นที่ที่ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุเป็นลำดับต้นๆก่อน

- **สรุปผลข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ**

ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 2 จังหวัดฐานะส่วนมากค่อนข้างยากจน จังหวัดสิงห์บุรีผู้สูงอายุแต่เดิมยังมีการทำงานแต่ปัจจุบันไม่ได้ทำงานแล้วมีเพียงรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่านั้น ส่วนจังหวัดปทุมธานีผู้สูงอายุยังคงทำงานรับจ้าง แต่รายได้ที่ได้มานั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่สูง บางส่วนมีลูกหลานยังคงมีรายได้จุนเจือและบางส่วนไม่มีลูกหลานดูแล ทำให้เงินไม่เพียงพอที่จะใช้กินใช้จ่าย ไม่มีเงินออมเหลือ ทำให้การปรับปรุงบ้านเป็นไปได้ยากมาก ถ้าหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ

6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่าบ้านกลุ่มตัวอย่างทั้งสองจังหวัด พบว่า มีความแตกต่างทางลักษณะที่อยู่อาศัย กล่าวคือ ทางจังหวัดปทุมธานีส่วนมากบ้านมีลักษณะบ้านสองชั้นหรือบ้านชั้นเดียว สร้างด้วยวัสดุที่แข็งแรงปูน บางหลังสร้างด้วยปูนทั้งหลัง ในขณะที่จังหวัดสิงห์บุรีมีส่วนมากเป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง ประมาณ 2-3 เมตร เนื่องจากพื้นที่ศึกษาได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเกือบทุกปี ซึ่งโดยปกติแล้วจะนำท่วมเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน ซึ่งช่วงเวลานั้นผู้สูงอายุจะอาศัยอยู่แต่บนบ้านชั้น 2

ด้านกรรมสิทธิ์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยเอง ซึ่งส่วนใหญ่

อาศัยอยู่กับลูกหลานในหลังเดียวกัน หรืออาจอยู่ในหลังอื่นที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงๆ ที่สามารถดูแลได้สะดวก ปัญหาที่พบในบ้านส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอย และโครงสร้างพื้นฐานของบ้าน เช่น เสาบ้าน หลังคา ผนัง เป็นต้น

โดยหลังจากที่มีการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของทั้งสองจังหวัด พบว่าผู้สูงอายุไม่คุ้นเคยกับการปรับเปลี่ยนการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เช่น การเพิ่มราวจับภายในห้องน้ำ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นำไปใช้ตากผ้า เป็นต้น ดังนั้น

ตารางที่ 6.1 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จังหวัดสิงห์บุรี	จังหวัดปทุมธานี
ลักษณะบ้าน (ก่อนการปรับปรุง)		
ลักษณะบ้าน (หลังการปรับปรุง)		
สิ่งที่ปรับปรุงซ่อมแซม		
งบประมาณ	งบประมาณปี 2553 ในการปรับปรุง 10,000 บาท/หลัง ภายหลังได้งบประมาณ ปี 2554	งบประมาณในปี 2554 ปรับปรุง 50,000 บาท/หลัง

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จังหวัดสิงห์บุรี	จังหวัดปทุมธานี
	ปรับปรุงบ้าน 50,000 บาท/หลัง	
แหล่งงบประมาณ	ปี 2553 จาก กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2554 จาก มูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก	ปี 2554 จาก มูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก
ข้อค้นพบ	- มีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกผิดวัตถุประสงค์ เช่น รวบรวมภายในห้องน้ำ นำไปใช้ตากผ้า - การปรับปรุงบันไดลูกตั้ง ลูกนอน บ้านผู้สูงอายุที่เข้าไปปรับปรุงมีการนำลูกตั้งออก เนื่องจากความไม่คุ้นเคย และลูกนอนมีขนาดเล็ก หากมีการเพิ่มลูกตั้งเข้าไปจะทำพื้นที่วางเท้าไม่พอ อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย	มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแบบ เนื่องจากช่างไม่มีความรู้ความเข้าใจในแบบเพื่อผู้สูงอายุ
ข้อเสนอแนะ	- ควรมีการจัดอบรมให้ช่างมีความรู้ในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ - ควรมีการจัดอบรมผู้สูงอายุในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก - บ้านใดควรมีการเพิ่มขนาดลูกนอนให้ได้มาตรฐาน	- ควรมีการจัดอบรมให้ช่างมีความรู้ในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ - ควรมีการจัดอบรมผู้สูงอายุในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก

6.3 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ศึกษาการเปรียบเทียบ กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

ความมุ่งหมายของโครงการมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก เป็นการจัดงบประมาณแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหายากจนและประสบปัญหาภัยพิบัติอุทกภัย โดยผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเด่น-ข้อด้อยออกมาเป็นตารางสรุปดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6.2 แสดงกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุระหว่างจังหวัดสิงห์บุรีและปทุมธานี

กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ	จังหวัดสิงห์บุรี		จังหวัดปทุมธานี	
	ข้อเด่น	ข้อด้อย	ข้อเด่น	ข้อด้อย
จำนวน	ปรับปรุง 10 หลัง		ปรับปรุง 10 หลัง	

กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ	จังหวัดสิงห์บุรี		จังหวัดปทุมธานี	
	ข้อเด่น	ข้อด้อย	ข้อเด่น	ข้อด้อย
งบประมาณ	งบประมาณปี 2553 ในการปรับปรุง 10,000 บาท/หลัง ภายหลังได้งบประมาณ ปี 2554 ปรับปรุงบ้าน 50,000 บาท/หลัง		งบประมาณในปี 2554 ปรับปรุง 50,000 บาท/หลัง	
แหล่งงบประมาณ	ปี 2553 จาก กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2554 จาก มูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก		ปี 2554 จาก มูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก	
กระบวนการ	Bottom-up Process		Top-Down Process	
การลงพื้นที่สำรวจบ้าน	ทำประชาคมของคนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชน	-	-	เป็นการคัดเลือกผ่านรายชื่อจากทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
การออกแบบ	ทางช่างของแต่ละอบต. ต้องทำใบประเมินราคา (BOQ) และ แบบบ้าน มาให้ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตรวจทานความถูกต้องของการปรับปรุงซ่อมแซม	-	ทางช่างของแต่ละอบต. ต้องทำใบประเมินราคา (BOQ) และ แบบบ้าน มาให้ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตรวจทานความถูกต้องของการปรับปรุงซ่อมแซม	-
ด้านงบประมาณ (การจัดสรร)	ทางมูลนิธิโอนเงินลงมายังอบต.ทำงานโดยไม่ผ่านพมจ. ซึ่งเกิดความรวดเร็วในกระบวนการเบิก-ถอนเงิน	-	-	พมจ. จะทำเรื่องเบิกงบประมาณและติดต่อไปยังแต่ละอบต. เพื่อมารับเงินทำให้เกิดความล่าช้า
ด้านการบริหารการก่อสร้าง	ลูก-หลาน, เพื่อนบ้าน ช่วยเหลือหรือช่างก่อสร้างภายในชุมชน	ขาดความเข้าใจในแบบก่อสร้าง หากไม่มีการอบรมก่อนจะทำให้เกิดการปรับปรุงซ่อมแซมที่ผิดจากแบบที่วางไว้ แต่ผู้สูงอายุมองว่าการ	นายช่างจัดหาช่างรับเหมาเพื่อปรับปรุงบ้านเพื่อผู้สูงอายุ และทางแต่ละอบต. ของจังหวัดปทุมธานีจัดหาช่างรับเหมามาปรับปรุง	เงินงบประมาณที่ได้นำไปใช้ในส่วน of ค่าแรงอีกด้วย

กระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ	จังหวัดสิงห์บุรี		จังหวัดปทุมธานี	
	ข้อเด่น	ข้อด้อย	ข้อเด่น	ข้อด้อย
		ได้รับความช่วยเหลือจากลูก-หลานและเพื่อนบ้านนั้น ช่วยลดต้นทุนในส่วนค่าจ้างในการก่อสร้าง	ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จึงสามารถปรับปรุงได้ตรงตามมาตรฐาน	
ทางด้านวัสดุ	อบต. มีหน้าที่จัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการปรับปรุงให้แก่ผู้สูงอายุในงบประมาณ และนิยมใช้วัสดุท้องถิ่นเช่นไม้ไผ่ในการปรับปรุงราวจับบันไดในพื้นที่ ทำให้ช่วยลดต้นทุนการปรับปรุงได้อีกด้วย และ มูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก ได้มีการสภทวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซม ได้แก่ ประตูพีวีซี 2 บาน และ อ่างล้างมือ	-	อบต. ได้มีการสมทบเงินเพื่อซื้อวัสดุก่อสร้างเพิ่มเติมและมูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก ได้มีการสภทวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซม ได้แก่ ประตูพีวีซี 2 บาน และ อ่างล้างมือ	ใช้งบประมาณสูงขึ้นเนื่องจากไม่มีการใช้วัสดุพื้นถิ่น เข้ามาในการปรับปรุงซ่อมแซม
ระยะเวลา	ใช้ระยะเวลาก่อสร้าง 1-2 เดือน		ใช้ระยะเวลา 5-6 เดือน	
ข้อเสนอแนะ	ควรมีการประเมินผลและติดตามผล อย่างจริงจัง		ควรมีการประเมินผลและติดตามผล อย่างจริงจัง	

6.4 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 : เสนอแนะกระบวนการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

ในการวางแผนการดำเนินงานโครงการผู้สูงอายุของสิงห์บุรีเป็นรูปแบบก กระบวนการแบบ Bottom-up Process โดยมีการประชาคมคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง และทำงานร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่และผู้สูงอายุ ทำให้สามารถปรับปรุงได้ตรงตามการใช้งานของผู้สูงอายุ แต่สำหรับ จังหวัด

ปทุมธานีนั้นมีการวางแผนกระบวนการแบบ Top-Down Process เมื่อทางพมจ.รับงบประมาณมาก็ดำเนินการเบิก-ถอนงบประมาณและส่งต่อไปแต่ละอบต. ทำให้เกิดความล่าช้าของโครงการมาก

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยในอบต.ท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี ผู้ก่อสร้างคือลูก-หลาน และเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นอบต. ควรดำเนินงานร่วมกับครอบครัวผู้สูงอายุ ชุมชน และอาสาสมัครที่เป็นผู้ก่อสร้างโดยตรง รวมทั้งการจัดให้ความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อ ผู้สูงอายุ โดยหากสมาชิกในครอบครัว/ชุมชน หรือทางอบต. มีงบประมาณเพิ่มเติม สามารถร่วมสมทบได้ เหมือนดังเช่นในอบต. ในจังหวัดปทุมธานีที่อบต. ออกเงินสนับสนุนเพิ่มเติม อีกทั้งหากต่อไปในพื้นที่ ทั้ง 2 มีโครงการในลักษณะนี้ ควรมีการประชุมร่วมกับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผลการดำเนินงานที่ออกมาสอดคล้องต่อการใช้งานของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล และควรมีการประเมินผล และติดตามผลการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านที่อยู่อาศัยเพื่อผู้สูงอายุด้วย

โดยจากกระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อผู้สูงอายุ TOP DOWN PROCESS และ BOTTOM UP PROCESS มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นควรเลือกกระบวนการไปประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ต่างๆ

ข้อดี-ข้อเสีย ของ TOP DOWN PROCESS

ตารางที่ 6.3 แสดงข้อดี-ข้อเสีย ของ TOP DOWN PROCESS

ข้อดี	ข้อเสีย
1.ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (UNITY)	1. ความล่าช้าในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน
2.ความร่วมมือของทุกๆภาคส่วน ที่รวมถึงหน่วยงาน ส่วนกลางและหน่วยงานท้องถิ่น ที่ทำงานงานร่วมกัน	2. การวางแผนงานที่ไม่สอดคล้องกับปัญหาและความ ต้องการของแต่ละชุมชน เพราะแต่ละพื้นที่มีความ แตกต่างของปัญหาที่ต่างกัน
3. สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาหรือการวาง แผนงานได้	3.เป็นการปิดโอกาสที่ชุมชนจะได้เข้ามาเรียนรู้ ฝึกฝน

ข้อดี-ข้อเสีย ของ BOTTOM UP PROCESS

ตารางที่ 6.4 แสดงข้อดี-ข้อเสีย ของ BOTTOM UP PROCESS

ข้อดี	ข้อเสีย
1.สนองความต้องการเฉพาะท้องถิ่นดีขึ้น	1. ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน
2.แบ่งเบาภาระจากส่วนกลาง	
3. เกิดความรวดเร็วในการดำเนินงาน	
4. เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และทักษะความ เชี่ยวชาญให้กับพนักงานระดับล่างในการพัฒนา	

การเสนอแนะกระบวนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อผู้สูงอายุจะเป็นการเสนอแนวทางเลือก ให้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไปให้เข้ากับบริบทของแต่ละพื้นที่หากมีโครงการในลักษณะใกล้เคียงกันนี้ลง ไปในพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้ทำแนวทางเลือกออกเป็น 2 รูปแบบ¹ คือ

¹ (Peter F. Drucker อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร: ไทย วัฒนาพานิช, 2523), หน้า 6.)

1) TOP DOWN PROCESS โดยเกณฑ์การเลือกแนวทางนี้คือ

ตารางที่ 6.5 แสดงเกณฑ์การเลือกแนวทาง TOP DOWN PROCESS

บุคลากร	ผู้นำมีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ (แผนนโยบาย+นโยบายปรับปรุงที่อยู่อาศัย)และ สนับสนุนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ในพื้นที่มีแผนและนโยบายด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 1 ปี
เงิน	เงินสมทบ
วัสดุ	มีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถนำวัสดุมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ และ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

2) BOTTOM UP PROCESS โดยเกณฑ์การเลือกแนวทางนี้คือ

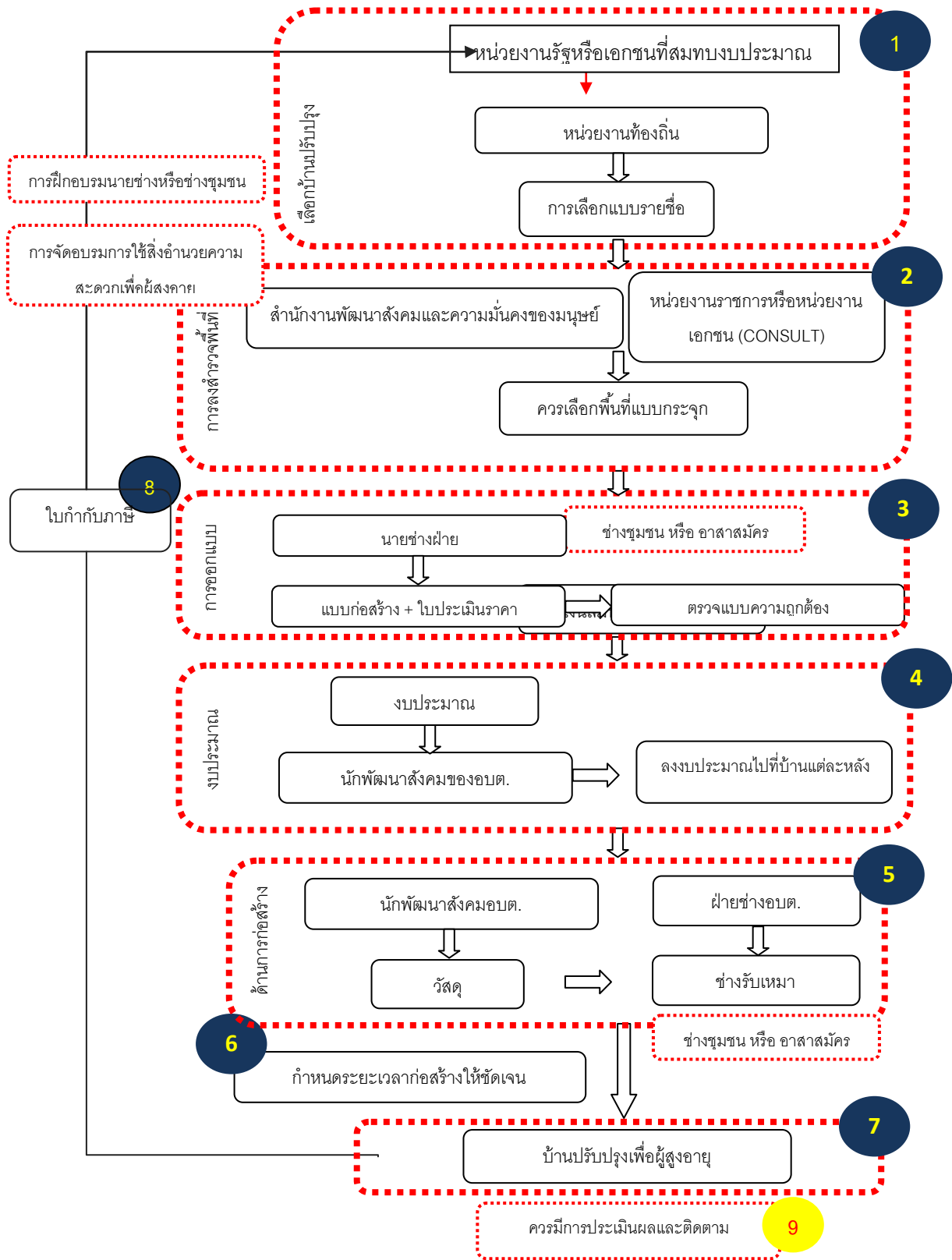
ตารางที่ 6.6 แสดงเกณฑ์การเลือกแนวทาง BOTTOM UP PROCESS

บุคลากร	เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน
	เกิดความสนใจและยินยอมของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมโครงการ
	มีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุในตำบล ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 (เนื่องมาจากการ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุควรมีสัดส่วนของประชากรเพียงพอต่อการ ปรับปรุงและพัฒนาจะได้คุ้มค่าต่อการลงทุน)
	ผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานท้องถิ่น เข้าใจกระบวนการมีส่วนร่วม ในการทำงานด้านผู้สูงอายุ
เงิน	เงินสมทบ
วัสดุ	มีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถนำวัสดุมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ และ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

แนวทางเลือกที่ 1 : TOP DOWN PROCESS

- 1) งบประมาณที่มาจากทางภาครัฐหรือภาคเอกชนที่มาสมทบ
- 2) การลงพื้นที่สำรวจบ้าน หน่วยงานท้องถิ่นคัดเลือกบ้านที่ได้รับปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อ
หรือจะเป็นการทำประชาคมในชุมชน ซึ่งในช่วงนี้ควรมีการฝึกอบรมนายช่างในเรื่องการปรับปรุง
ซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ และการจัดอบรมผู้สูงอายุในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก โดยการ
เลือกพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงนั้นควรเลือกบ้านที่ได้รับการปรับปรุงในอบต.เดียวกัน

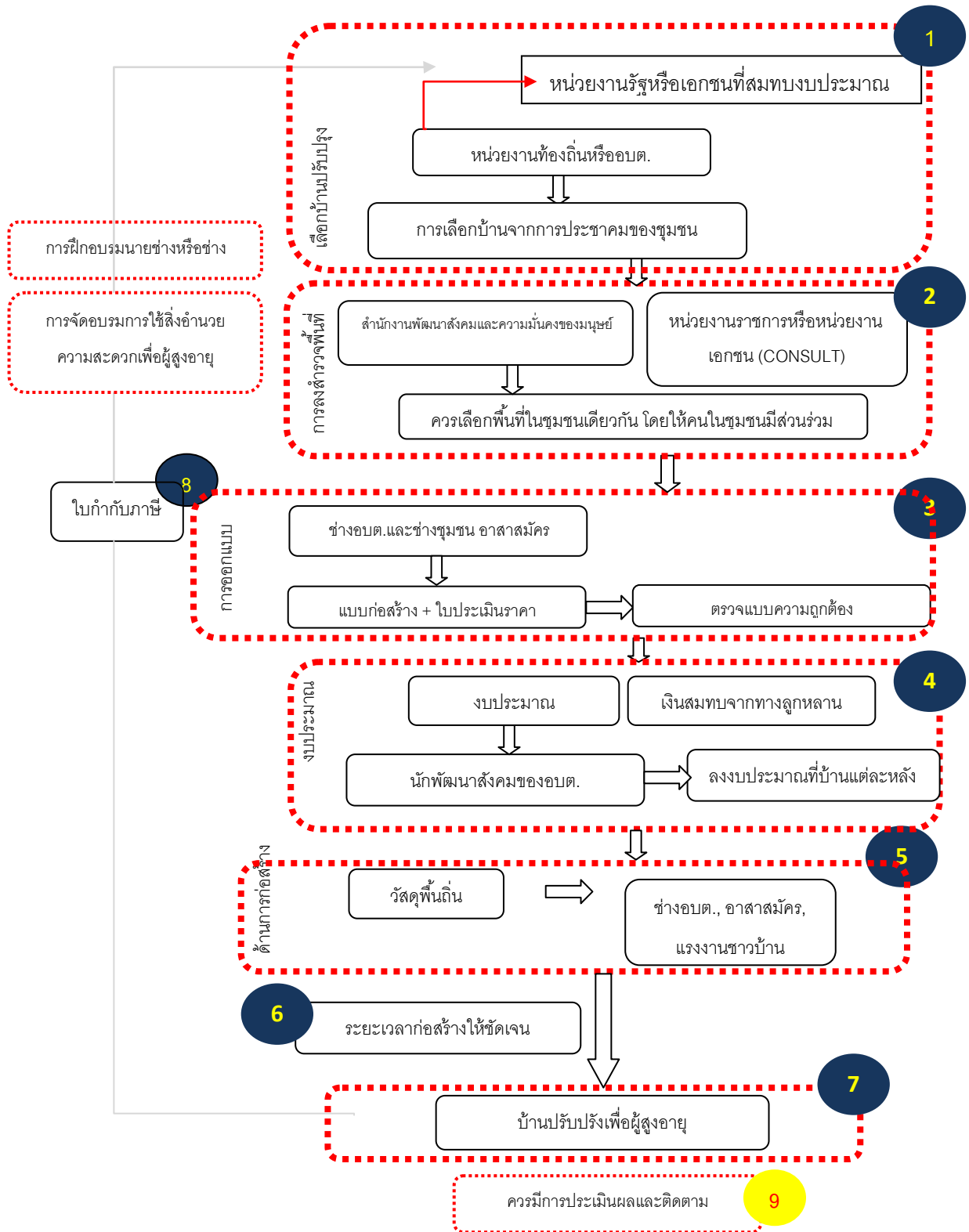
- 3) การออกแบบ ช่างของอบต. ต้องทำใบประเมินราคา (BOQ) และแบบบ้าน มาตรวจทานความถูกต้องของการปรับปรุงซ่อมแซม เนื่องจากการปรับปรุงซ่อมแซมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพแวดล้อมผู้สูงอายุ ไม่ใช่การซ่อมแซมโครงสร้างบ้าน หลังจากความถูกต้องทั้งแบบก่อสร้างและใบประเมินราคาอยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับสมทบจากทางหน่วยงานรัฐหรือเอกชนจะโอนเงินลงพื้นที่เพื่อใช้ในการปรับปรุงบ้าน
- 4) ด้านงบประมาณ ทางด้านที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) จังหวัดปทุมธานี จะทำเรื่องเบิกงบประมาณและติดต่อไปยังแต่ละ อบต. เพื่อมารับเงินไปปรับปรุงซ่อมแซมบ้านหลังละ 50,000 บาท
- 5) ด้านการบริหารการก่อสร้าง จะเป็นการหาช่างมาปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน โดยแต่ละ อบต.จะเป็นช่างรับเหมาก่อสร้าง จะอยู่ที่ประมาณ 12,000-15,000 บาท/หลัง ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ทางอบต.จึงมีการสมทบทางด้านเงิน หรือวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง
- 6) ทางด้านวัสดุ ควรให้นายช่างอบต.เป็นผู้ซื้อวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างของบ้านทุกหลังในพื้นที่ เพื่อจ่ายต่อการเก็บใบกำกับภาษีและเป็นการซื้อในปริมาณมาก
- 7) ระยะเวลา ควรมีการกำหนดระยะเวลาก่อสร้างที่ชัดเจนในการปรับปรุงซ่อมแซม
- 8) การส่งใบกำกับภาษี มีการทำตัวอย่างใบกำกับภาษีเพื่อเป็นไปแนวทางเดียวกัน
- 9) ด้านติดตามผล ควรมีการประเมินและติดตามผลหลังการปรับปรุงซ่อมแซมว่ามีประสิทธิภาพมากเพียงใด เพื่อปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่างๆ

ภาพที่ 6.1 แนวทางเลือกที่ 1 TOP DOWN PROCESS

แนวทางเลือกที่ 2 : BOTTOM UP PROCESS

- 1) งบประมาณที่ตั้งงบประมาณหน่วยงานท้องถิ่น หรือการสมทบงบประมาณจากทางภาครัฐ
 - 2) การลงพื้นที่สำรวจบ้าน หน่วยงานท้องถิ่นคัดเลือกบ้านที่ได้รับปรับปรุงจากการทำประชาคมของคนในชุมชน ซึ่งในขณะนี้ควรมีการฝึกอบรมนายช่างในเรื่องการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ และการจัดอบรมผู้สูงอายุในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก โดยการเลือกพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงนั้นควรเลือกบ้านที่ได้รับการปรับปรุงในอบต.เดียวกัน
 - 3) การออกแบบ ช่างของอบต. หรือช่างท้องถิ่น ต้องทำใบประเมินราคา (BOQ) และแบบบ้าน มาตรฐานความถูกต้องของการปรับปรุงซ่อมแซม เนื่องจากการปรับปรุงซ่อมแซมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพแวดล้อมผู้สูงอายุ ไม่ใช่การซ่อมแซมโครงสร้างบ้าน หลังจากความถูกต้องทั้งแบบก่อสร้างและใบประเมินราคาอยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับสมทบจากทางหน่วยงานรัฐ หรือเอกชนจะโอนเงินลงพื้นที่เพื่อใช้ในการปรับปรุงบ้าน นอกจากนี้ทางชุมชนหรือชาวบ้านอาจมีการลงแรงช่วยในการซ่อมแซม เพราะได้มีการอบรมและให้ความรู้ชุมชนและผู้สูงอายุ
 - 4) ด้านงบประมาณ จะเป็นงบประมาณที่ได้จากการตั้งเรื่องขอจากทางหน่วยงานรัฐ หรือเป็นการสมทบเงินจากทางภาครัฐหรือหน่วยงานเอกชน
 - 5) ด้านการบริหารการก่อสร้าง จะเป็นการหาช่างท้องถิ่น หรืออาสาสมัครจากการอบรมมาเป็นช่างในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเพื่อผู้สูงอายุ
 - 6) ทางด้านวัสดุ ควรให้นายช่างอบต.เป็นผู้ซื้อวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างของบ้านทุกหลังในพื้นที่ เพื่อจ่ายต่อการเก็บใบกำกับภาษีและเป็นการซื้อในปริมาณมาก
 - 7) ระยะเวลา ควรมีการกำหนดระยะเวลาก่อสร้างที่ชัดเจนในการปรับปรุงซ่อมแซม
 - 8) การส่งใบกำกับภาษี มีการทำตัวอย่างใบกำกับภาษีเพื่อเป็นไปแนวทางเดียวกัน
 - 9) ด้านติดตามผล ควรมีการประเมินและติดตามผลหลังการปรับปรุงซ่อมแซมว่ามีประสิทธิภาพมากเพียงใด เพื่อปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่างๆ

ภาพที่ 6.2 แนวทางเลือกที่ 2 BOTTOM UP PROCESS

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติอร ชาลปติ และคณะ. โครงการจัดทำสุขภาพสาธารณะต้นแบบสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มูลนิธิสาธารณสุข (มสช.) และ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 2549.

กำธร กุลชล และ ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล. แนวทางการปรับปรุงระบบทางเดินเท้าสำหรับคน
พิการและผู้สูงอายุ, 2548.

ชมพูนุท ตันติถาวร. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุขภาพดี : กรณีศึกษา โครงการบาง
ไทร ฮอสปีเอร์ส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ช่อเพชร พานระลึก. แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548กรณีศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ไทรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. การศึกษา มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของ
ผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร, 2548.

ไทรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. การพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของ
ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ : การออกแบบชุมชนน่าอยู่ผู้สูงวัย สำหรับผู้สูงอายุใน
ชนบท . รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. แผนวิจัยด้านสุขภาพและเทคโนโลยี
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ไทรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. การศึกษาข้อมูลด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจ และทัศนคติของ
ผู้สูงอายุในเมืองเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย . รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงาน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ไทรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบ
สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน . กรุงเทพฯ: สมาคม
สถาปนิกสยาม, 2552.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2551.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. **การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัด
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ
(เทศบาลตำบลแม่เหียะและเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา)** . รายงานวิจัยฉบับ
สมบูรณ์. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ
, 2552.

วีรยา ทัดตากร. การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบ
สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการออกแบบสำหรับทุกคน (Universal
Design Code of Practice). กรุงเทพมหานคร, 2551.

สุทธิชัย และคณะ . **ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุไทย** . สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิ
สาธารณสุขแห่งชาติ : สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ,
กรุงเทพฯ 2542

สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์. **สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)**, 2551.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. **พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : เจ เอส
การพิมพ์, 2547.

ภาษาอังกฤษ

Architectural Services Department. Universal Accessibility Best Practices and Guidelines. Hong Kong: 2004.

Building Construction Authority. Universal Design Guidelines (Commercial Buildings). Singapore : 2006.

Department of Economic and Social Affairs Population Division. **World Population Aging : 1950 – 2050**. New York: United Publications, 2001.

Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. **Inclusive urban design: Street for life**. Oxford: Architectural Press, 2006.

Greater London Authority. Accessible London: achieving an inclusive environment. The London Plan Supplementary Planning Guidance. London, 2004.

Hongtu Chen and Somsak Chunharas. **Introduction to Special Issue on “Population Aging in Thailand”**. . Published online : 6 March 2009, 2009

Isaac Green, Housing for the Elderly : The Development and Design Process. 1975.

John, K., and Napaporn Chayovan. **Older Persons in Thailand: A Demographic, Social and Economic Profile**. Published online : 5 March 2009, 2009

Lawton, M.P. **Planning and Managing Housing for Older People**. New York : John Wiley & Sons, 1975.

Leon A, Pastalan, Making Aging in Place Work. 1999.

Taro Yamane. **Statistics, An Introductory Analysis**. 2nd Ed. New York: Harper and Row, 1967

U.S. Architectural and Transportation Barrier compliance Board. Americans with disabilities Act (ADA) Accessibility Guidelines for Buildings and Facilities. U.S.A.: 2002

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุแบบเฉพาะเจาะจง 10 คน

แบบฟอร์ม : แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุแบบเฉพาะเจาะจง 10 คน

แบบสัมภาษณ์

วิทยานิพนธ์ : เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่าง จังหวัดสิงห์บุรี
และ จังหวัดปทุมธานี”

ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นางสาวมนชญา ฟุ้งสิริรัตน์

สถานที่ วันที่สำรวจ เวลา น.

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง หรือเติมคำลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

1. ชื่อ-สกุล _____
2. บ้านเลขที่ _____
3. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
4. อายุ ปี
5. สถานภาพ
 (1) โสด (2) สมรส (3) หม้าย (4) หย่า (5) แยกกันอยู่
6. จำนวนบุตรทั้งหมด คน แบ่งเป็นชาย คน และหญิง คน
7. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด (รวมตัวท่าน) คน
8. การนับถือศาสนา
 (1) พุทธ (2) คริสต์ (3) อิสลาม (4) อื่นๆ (ระบุ).....
9. การศึกษา
 (1) ระดับประถมศึกษา (2) ระดับมัธยมศึกษา (3) ระดับอุดมศึกษา
 (4) ไม่ได้เรียน
 (4.1) อ่านและเขียนได้ (4.2) อ่านได้เขียนไม่ได้ (4.3) อ่านและเขียนไม่ได้
10. อาชีพเดิม
 (1) ไม่มีอาชีพเดิม (2) รับจ้าง (3) เกษตรกร
 (4) ค้าขาย (5) พนักงานบริษัท/ห้างร้าน (6) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 (7) ธุรกิจส่วนตัว (8) อื่นๆ (ระบุ).....
11. อาชีพปัจจุบัน
 (1) ไม่มีอาชีพเดิม (2) รับจ้าง (3) เกษตรกร
 (4) ค้าขาย (5) พนักงานบริษัท/ห้างร้าน (6) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 (7) ธุรกิจส่วนตัว (8) อื่นๆ (ระบุ).....

12. ที่มาของรายได้จ่อเดือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] (1) ไม่มีรายได้ [] (2) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ [] (3) เงินบำนาญ
 [] (4) งานอดิเรก [] (5) ลูก/หลาน เลี้ยง/ให้ [] (6) การทำงานเอง
 [] (7) คู่สมรส [] (8) อื่นๆ (ระบุ).....

13. รายจ่ายต่อเดือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] (1) ไม่มีรายจ่าย [] (2) ค่าใช้จ่ายทั่วไปและอาหาร [] (3) ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ
 [] (4) ค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย [] (5) ค่าใช้จ่ายในการทำบุญ [] (6) ค่าใช้จ่ายฌาปนกิจ
 [] (7) อื่นๆ (ระบุ).....

14. ลักษณะสุขภาพโดยรวม

- [] (1) แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้ [] (2) ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
 [] (3) ไม่แข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่ [] (4) อ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา

15. โรคประจำตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] (1) ไม่มีโรคประจำตัว [] (2) ความดันโลหิต [] (3) โรคหัวใจ [] (4) เบาหวาน
 [] (5) อัมพาต/อัมพฤกษ์ [] (6) โรคตา โรคไต [] (7) ปวดหลัง/เอว [] (8) ริดสีดวงทวาร
 [] (9) โรคไต [] (10) ทางเดินหายใจ [] (11) โลหิตจาง [] (12) มะเร็ง
 [] (13) ภาวะลมโป่งพอง [] (14) ต่อมน้ำลายอักเสบ [] (15) ไทรอยด์ [] (16) โรคผิวหนัง
 [] (17) ข้อเสื่อม/ไขข้ออักเสบ/กระดูกพรุน [] (18) อื่นๆ (ระบุ).....

16. ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] (1) คู่สมรส [] (2) บุตร/หลาน [] (3) ญาติพี่น้อง [] (4) ว่าจ้างผู้ดูแล
 [] (5) เพื่อน/เพื่อนบ้าน [] (6) อสม. [] (7) อปพร. [] (8) อื่นๆ (ระบุ).....

17. ปัญหาการทำงานของร่างกาย (กรุณาล้อมรอบลักษณะที่เกิดขึ้นจริง)

- [] (1) ไม่มีปัญหา
 [] (2) การได้ยินเสียง : หูตึง/ประสาทหูเสื่อม/หูไม่ได้ยินเป็นครั้งคราว/ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการได้ยิน
 [] (3) การมองเห็น : ตามัว/มองเห็นไม่ชัด/ตาเป็นต้อ/ตาฟาง/ตาบอด/ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการมองเห็น
 [] (4) การเคลื่อนไหว/การเดิน/การเปลี่ยนแปลงต่างๆ : การลุกจากเตียงที่นั่งและเก้าอี้/ทำเดินผิดปกติ
 [] (5) การขับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ : การกลั้นปัสสาวะ-อุจจาระไม่อยู่/ท้องเสียบ่อยๆ/ท้องผูก/ปัสสาวะเล็ด

18. การได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] (1) ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย [] (2) หกล้ม จำนวน..... ครั้ง/ปี
 [] (3) ตกบันได จำนวน..... ครั้ง/ปี [] (4) จากยานพาหนะ รถยนต์/จักรยานยนต์/อื่นๆ.....
 [] (5) กินยาผิด [] (6) ของมีคมบาด

19. สถานที่ที่ทำให้ท่านได้รับบาดเจ็บในข้อ 17

- [] (1) ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย
 [] (2) ในบ้าน

- (2.1) ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ (2.2) ห้องครัว (2.3) ห้องนั่งเล่น (2.4) ห้องนอน
 (2.5) ชานบ้าน/ระเบียงบ้าน (2.6) บันได (2.7) ใต้ถุนบ้าน (2.8) อื่นๆ.....
 (3) นอกบ้าน
 (3.1) ทางเดิน (3.2) บริเวณสนาม ส่วนที่พักผ่อน (3.3) โรงจอดรถ
 (3.4) สถานที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่บ้านที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ
 (1) ถนน (2) บาทวิถี (3) ทุ่งนา/สวน (4) ลานบ้าน/เล้าไก่
 (5) สวนสาธารณะ (6) บ้านเพื่อน/ญาติ (7) อื่นๆ.....

20. ท่านออกกำลังกายหรือไม่

- (1) ไม่เคยออกกำลังกายเลย
 (2) ออกกำลังกาย
 (2.a) ประเภทของการออกกำลังกาย
 (2.a1) มวยจีน/โยคะ (2.a2) เดินวิ่ง (2.a3) รำกระบอง
 (2.a4) ปั่นจักรยาน (2.a5) เต้นแอโรบิกกาย (2.a6) ยกน้ำหนัก
 (2.a7) เล่นกีฬา ทีแบด (2.a8) อื่นๆ.....
 (2.b) สถานที่ที่ใช้ออกกำลังกาย
 (2.b1) ตัวบ้าน/สถานที่พัก (2.b2) สนาม/ลานบ้าน (2.b3) ถนนสาธารณะ
 (2.b4) สวนสาธารณะ (2.b5) สโมสร/สนามเฉพาะ (2.b6) สถานีอนามัย
 (2.b7) ลานวัด/โรงเรียน (2.b8) สถานที่เล่นกีฬา/ออกกำลังกาย
 (2.b9) อื่นๆ.....
 (2.c) สถานที่ที่ใช้ออกกำลังกาย
 (2.c1) ทุกวัน (2.c2) วันเว้นวัน (2.c3) 2-3 ครั้ง/สัปดาห์
 (2.c4) 1 ครั้ง/สัปดาห์ (2.c5) 1-2 ครั้ง/เดือน (2.c6) อื่นๆ.....

21. ความถี่ในการทำกิจกรรม

ความถี่ในการทำกิจกรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นั่ง-นอนเล่น					
2. ทานอาหาร					
3. ทำงาน					
4. บริหารร่างกาย/ออกกำลังกาย					
5. อ่านหนังสือ					
6. คุย/พบปะผู้คน					
7. สวดมนต์					
8. ดูโทรทัศน์					

ความถี่ในการทำกิจกรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. ฟังวิทยุ					
10. ทำสวน					
11. เลี้ยงสัตว์					
12. ไปวัด					
13. เข้าชมรม/สมาคม					

ส่วนที่ 2: สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

22. ลักษณะที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน

- [] (1) บ้านไม้ยกพื้น [] (2) บ้านเดี่ยว
[] (3) ทาวน์เฮ้าส์ [] (4) ตึกแถว

23. ลักษณะการอยู่อาศัย

- [] (1) อาศัยในบ้านของตนเอง [] (2) เช่าอาศัย [] (3) อาศัยอยู่กับลูกหลาน
[] (4) อาศัยอยู่กับญาติ [] (5) อาศัยอยู่กับนายจ้าง [] (6) อาศัยอยู่ในที่สาธารณะ
[] (7) อื่นๆ.....

24. คนที่อาศัยอยู่ด้วย

- [] (1) อยู่คนเดียว [] (2) คู่สมรส [] (3) ลูก/หลาน
[] (4) ญาติ [] (5) เพื่อน

25. ลักษณะการอาศัยกับลูกหลาน

- [] (1) ในหลังเดียวกัน [] (2) คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน
[] (3) คนละหลังในระยะทางใกล้กัน [] (4) คนละหลังในระยะทางไกลกัน

26. ลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัย

- [] (1) เป็นเจ้าของถือกรรมสิทธิ์เอง [] (2) ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับลูก/หลาน/ญาติ
[] (3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของคู่สมรส/ลูก/หลาน/ญาติ [] (4) เช่าระยะยาว (เช่า)
[] (5) เช่ารายเดือน [] (6) ไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของนายจ้าง
[] (7) เป็นที่สาธารณะ [] (8) อื่นๆ.....

27. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน

- [] (1) 1-10 ปี [] (2) 11-25 ปี [] (3) 26-40 ปี
[] (4) 41-55 ปี [] (5) 56 ปีขึ้นไป

28. ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน

- [] (1) เคยคิดย้าย เพราะ
[] (1.1) บ้านหลังปัจจุบันสภาพไม่เหมาะสม [] (1.2) ต้องการความสงบและอิสระ
[] (1.3) อยากย้ายบ้านใหม่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์ [] (1.4) ข้อ 1.1 และ 1.2
[] (1.5) อยากได้บ้านใหม่ [] (1.6) อื่นๆ.....

[] (2) ไม่เคยคิดย้าย เพราะ

[] (2.1) รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม

[] (2.3) คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง

[] (2.5) สะดวกและปลอดภัย

[] (2.2) มีคนคอยดูแล มีเพื่อนบ้าน

[] (2.4) อยากอยู่ใกล้ลูก/หลาน

[] (2.6) อื่นๆ.....

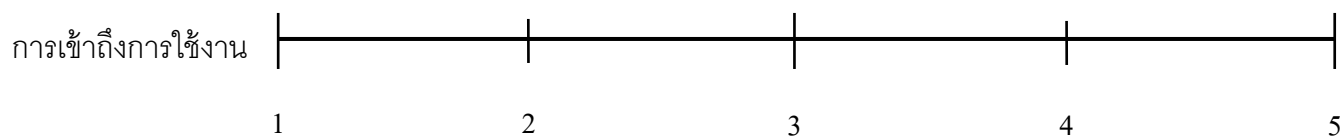
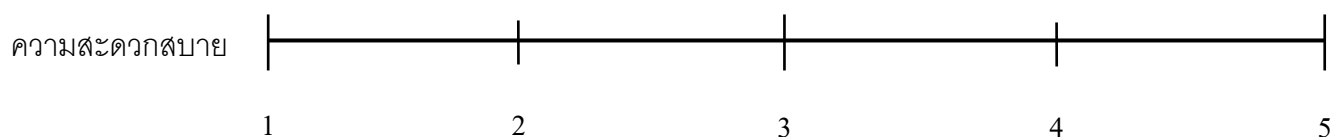
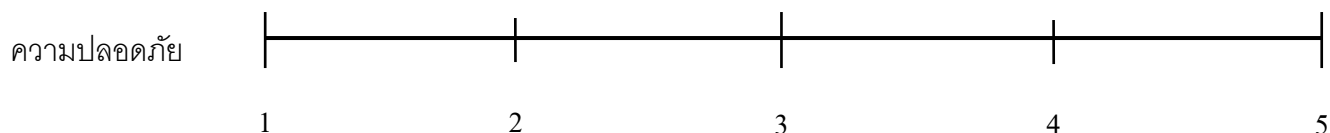
แบบประเมินเบื้องต้น(Check list) เพื่อตรวจประเมินที่อยู่อาศัย

วันที่ทำการตรวจประเมิน.....

ชื่อเจ้าของบ้าน.....
เลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล.....
จังหวัด.....ปทุมธานี.....
เบอร์ติดต่อ.....

ระดับมาตรฐาน

- ดีมาก (5 คะแนน)
- ดี (4 คะแนน)
- ปานกลาง (3 คะแนน)
- แย่ (2 คะแนน)
- แย่มาก (1 คะแนน)

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์นักพัฒนาสังคมจังหวัดปทุมธานีและช่างโยธาจังหวัดปทุมธานี

แบบฟอร์ม : แบบสัมภาษณ์นักพัฒนาสังคมจังหวัดปทุมธานีและช่างโยธาจังหวัดปทุมธานี

<p>แบบสัมภาษณ์</p> <p>วิทยานิพนธ์ : เปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงและลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ระหว่าง จังหวัดสิงห์บุรี และ จังหวัดปทุมธานี”</p> <p>ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นางสาวมณฑา พุ่งสิริรัตน์</p> <p>สถานที่ วันที่สำรวจ เวลา</p>
--

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นและแนวทางเสนอแนะ

ก่อนการก่อสร้าง	1.	ปัญหาที่พบเจอระหว่างการอยู่อาศัย	<hr/> <hr/> <hr/>
ระหว่างการก่อสร้าง	2.	แนวทางแก้ไขปัญหาที่พบเจอ	<hr/> <hr/> <hr/>
หลังการก่อสร้าง	3.	ปัญหาที่พบเจอระหว่างการอยู่อาศัย	<hr/> <hr/> <hr/>
	4.	แนวทางแก้ไขปัญหาที่พบเจอ	<hr/> <hr/> <hr/>
	5.	ปัญหาที่พบเจอระหว่างการอยู่อาศัย	<hr/> <hr/> <hr/>
	6.	แนวทางแก้ไขปัญหาที่พบเจอ	<hr/> <hr/> <hr/>

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและแนวทางเสนอแนะ

1. ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุงมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้วิจัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ - สกุล	นางสาวมนชยา ฟุ้งสิริรัตน์
วัน/เดือน/ปีเกิด	1 สิงหาคม พ.ศ. 2532
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี ฝ่งเมืองบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง สาขาวิชาการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2554
E-mail address:	Peika_kub@hotmail.com, monchayaa@gmail.com